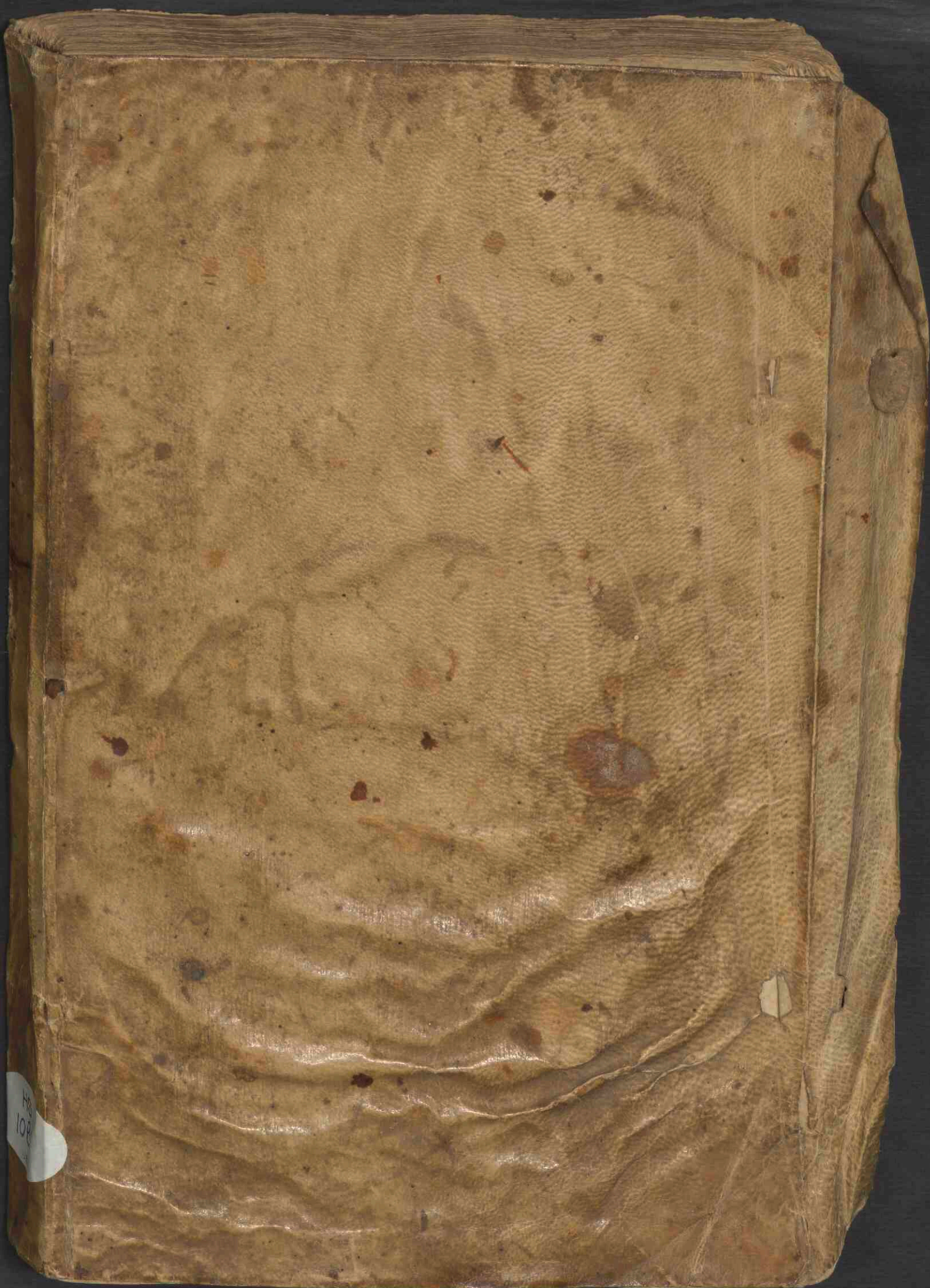

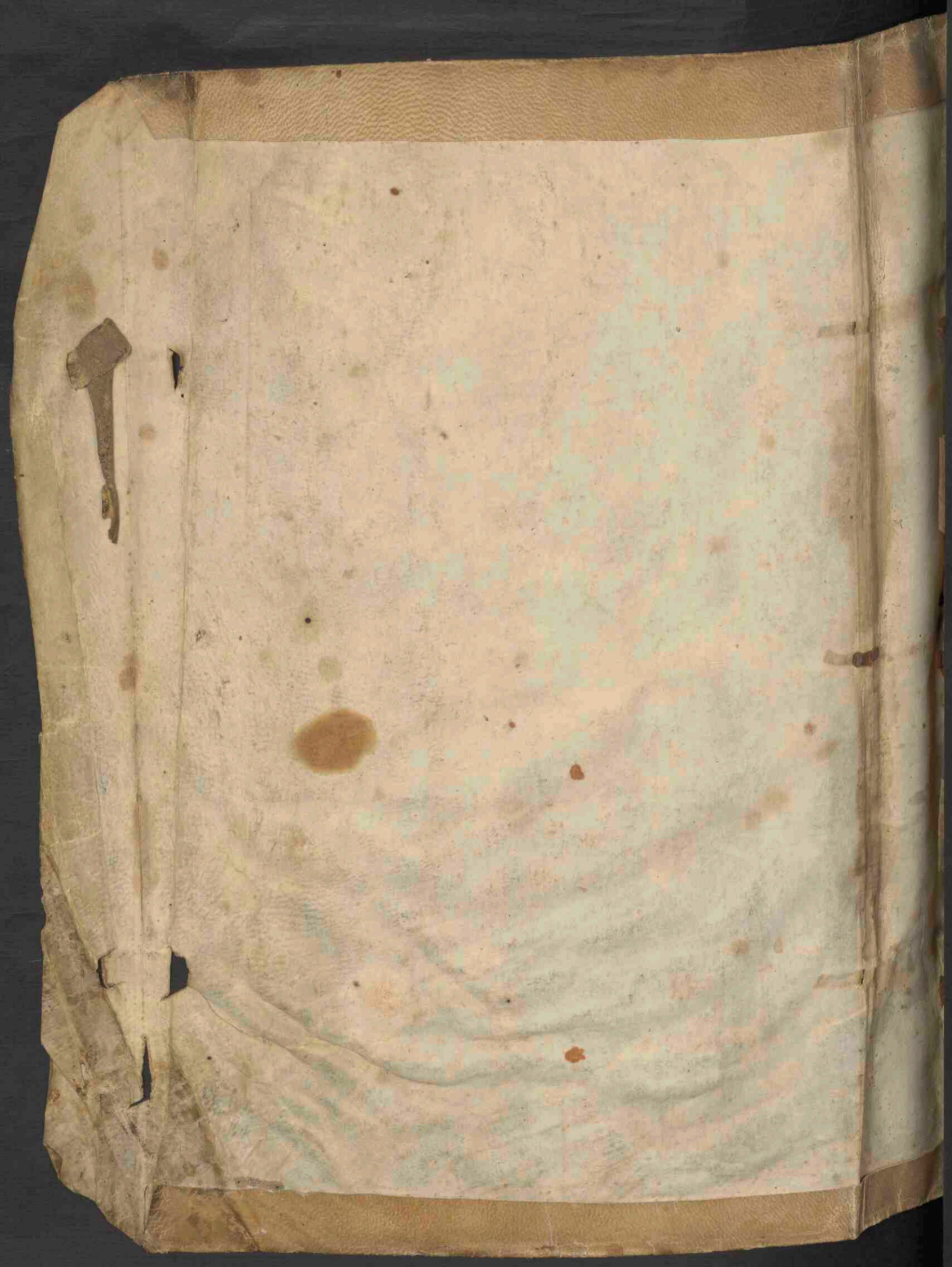

**Een schoon tractaet redenen om te leren kennen de natuieren
ende de eigenschap der selver van alderganden perden ende
om die te leeren kennen de schoensten ende de sterckste
ende de cloeckste sijn mitsgaders van haer craenckheden
ende ghebrecken te chuereren ende te genesen ende alles wat
de perden soude onderworpen syn**

<https://hdl.handle.net/1874/422387>

H. 102

Also my dit ter hand is gekomen dit Boekken van de natuuren
ende der feiden ~~bestant~~ Celhandel in
Italiaansche spraken don den wel natus
Marschalck der Stadt. Roomen, solcke boeckken Ick heb laten
ley

Jok

dat dit

ofu boeck in

Een tractaat handelende over paarden, uit het Italiaansch van Laurentius Nucius in het Nederlandsch overgebracht.

- Noek een kleine tractaat handelende van alderlei dieren als esels ossen koeijen ende vercken schapen duiven hoenders gansen Oock enden en bieijen.

Achterin: Dit boeck hoort toe Teunis Dericks van Ravestein die dat vynt eert verlooren is, die sal sterven eer dat hy sieck is.

Binnen Ravestein

Desen - 10 - augustus 1627

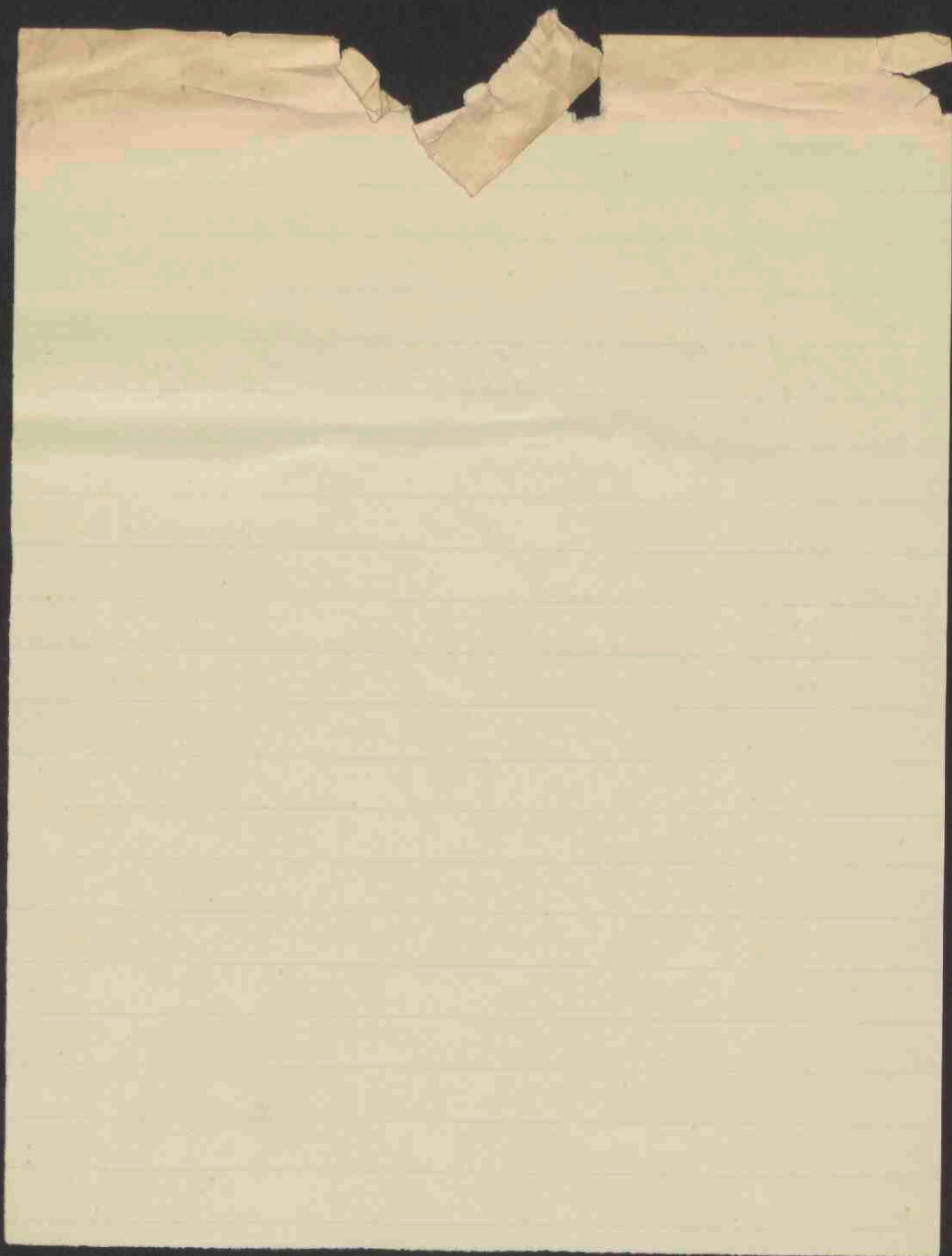
(hetzelfde gedeeltelyk ook voorin)

Aangeboden door:

M. J. de Vries van Doelburgh
oud-officier van justitie
te's Gravenhage,

thans wonende:
villa nuova Kuffensete Straadweg
n.º 10
Velp (G.)

Green
Apr 1906

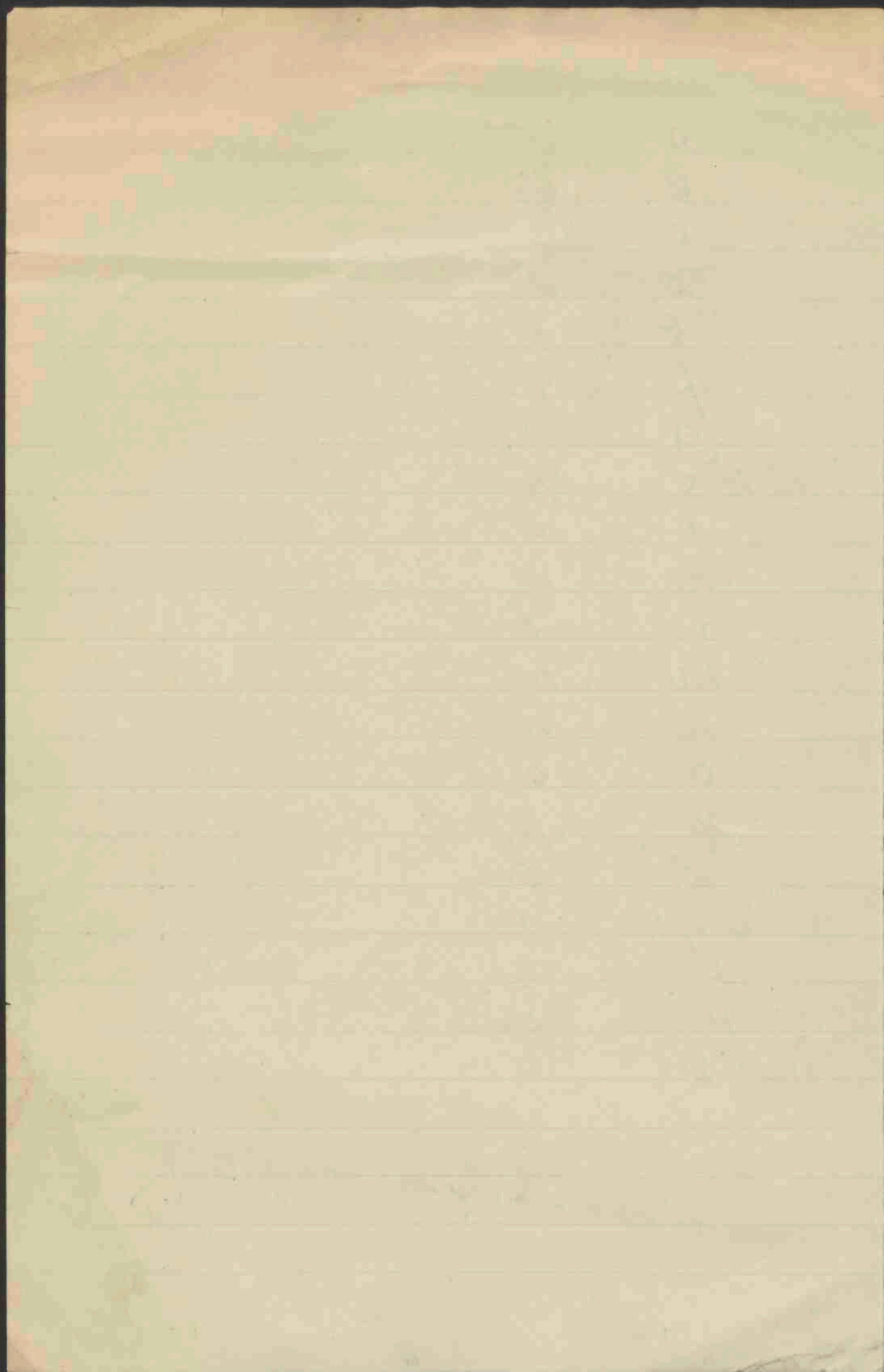
Hs.
10. B. 2

10 B 2

Dit boeck hoort toe
Eenich Bericht van Raaystein
Die Dat Aynt Eest beclooren
Ist die Sal stonden ee by
Oude 76

152

a	:	a
b	:	b
c	:	c
d	:	d
e	:	e
f	:	f
g	:	g
h	:	h
i	:	i
k	:	k
l	:	l
m	:	m
n	:	n
o	:	o
p	:	p
q	:	q
r	:	r
s	:	s
t	:	t
u	:	u
v	:	v
w	:	w
x	:	x
y	:	y
z	:	z

Een groote tractaat *Handelen* om te le.
Van *Handelen* De *natuurlijken* *zaden* De *lijflijcke*
De *schick* van *atongamen* *peccaten* *zaden* om
te *leiden* *handelen* De *groosten* *zaden* De
sterkste *zaden* De *doelste* *zaden* *lijflijcke*
Man *hand* *carachtoren* *zaden* *gebrecken* te
condemneren *zaden* te *genesen* *zaden* *alled* *maat* De
peccaten *zaden* *ingede* *andere* *zaden* *lijflijcke*
zaden *alled* *bespreken* *door* *den* *gelden*
v.L. *nucius* *marfpaalch* *De* *staat* *romen*

Met *divergent* *woord* *int* *inductie*
— *Calen* *Geopen* —

Also *een* *elnde* *tractaat* *handelen* *van*
Handelen *Handelen* *als* *elnde* *of* *Handelen* *zaden*
Handelen *Handelen* *Handelen* *Handelen* *Handelen*
Ooch *Handelen* *en* *Handelen*

Du Dierg liegten die hooft geboortu boest
Dus hooft maisthooft geboortu pruu van
Overduynen Carand van mayson catfuetten
boogden hooftu dieft muerd' dus maisthooft
hooftu hooft hooftu van poland
leth gaaft enich - s - niet dachburchy en
Sonderder dus captein genrad
Dus hooftu hooftu hooftu hooftu
hooftu hooftu hooftu hooftu

Douchglichtingdy boest genadigdy hooft
Also my dit hooft is gecomen dit
boesthooft van de natuuredu sigensgax gebest
hooft dus enichdu du parden besonddu
in stadiustes sprachdy doud du wel sinar
du laurduint' mickint' mickint' maisthooft
Dus stadt Noomen welch' boesthooft hooft
hooft locten ondesen by sinige maisthooft hooft
Dus hooftu hooftu hooftu hooftu hooftu
dus hooftu hooftu hooftu hooftu hooftu

Noort Aken

Lausdienturb Smaent meins mansgader
Nande Stadt Rosmei gaderstet der assonen
man heet end boede in goet sijnen liden
heet medopolion Dymard Icke die de minste
ben van wden dienstgader minde en
Luden dienst tot oorbode end gadergader
wden gaderen nad die der onderste meest
de alder carakindien die die warden end
Gedepden alder Dingden is onder alle onder
Carakindien oock oft gesgader die die die
Sijn tot Gellade der mensgaden als Noort
namliche peradi die hy heeft der dert in
de iderste gilden met sommighe sonderlinge
Gegaderden end oock end meesgader boeden
anderde Carakindien end die die op datmen
dat hadwen godden dienst der mensgaden of
ningden oock sijnliche warden gader openbader Noort
de endgader der gader personen end opperde
Wesstard S endste heet die mogen gader
Dienst niet ontboden end de liden warden
Minsten Stadt end mogen gader niet warden

Voor Rhen

Canada hielden bevestigde seit onsemit da
peteren konsegraden de pannen de hooftes end
Ede brengen die coningen hert bebliden de
hertu vreden dade meden begraadit de hooftes
vreden dade med geestelike vort end deft pater
Een int bejinst als den ginde der mensche
Liche natuuden vadem so hebben de dade
meftare hie beoetend met endu gemende name
funderis genodint op dat vreden beidit pater
edeleit by geliche seit pater name end
by de mit seit hertu bevestigdeit want
Canada pater hulpen en mochten de pater
de hertu pater name met dade vreden
Noch de vreden die vreden onsemit noch
de pater met vreden vreden en mochten pater
mit vreden noch ooch den gemende hertu
vreden en mocht geestelike pater hulpen
Noch geestelike vreden end pater name
vreden den vreden by pater vreden hertu
seit end vreden vreden om hie hie geestelike

Aoor Reiden

Van minne vintled dagghe om te beuuen
De dachheit ende nacht vanden van dese
Dienich ende hebbe hie omme my gheuoert
By medinghe geloude moester ende markgilde
Die also van vanden quamen niet alleen
Met een lachit maer van allen geschied
Der vuerst en want die dinghe die ick leuen
pynne met alderduerstich seit te ontgoude
Soe als ick het oock meding maect besocht
Dat ick hie maer spreken sal meest vder onder
vindingen besocht hebben te vanden als in den
Hertich van gods gongsten te soeken daer gods
Welken afcomen moesten ende oock om te beuuen
De gods vindingen ofte vosteren ofte vindingen
ende hadden Hongere te beuuen en te vanden
ende oock vanden vint ende die vindingen
sichten te gheuen ofte vindingen vanden vindingen
Comen van vindingen als vander vindingen vindingen
ende oock so comen by van vindingen ende dat

Voor Kanden

In veringde gant ront vanden dade gemaal
Dade zek tegde gelaat abbe meringde anen
Ine al heb zek van mefard alsoo anfel
Van binten gelaat nochtan so heb ide mef
Met grootten arbeit & ofvingen der dingren ge
kroeft en ondenanden so dat sulche conft
Dit allene wade met den goone en is ^{allene} ~~al~~ ^{al} ~~al~~
Och waderit made ofvingen der beproefde
Waden en fenden met gedroegliche waden der
googen pofonden te goode allen den waden
Dat Gof ooch mede mede rechte rechte alsoo ooch
Waden te waden pofonden mochten en dade om so
Zek heb alle waden vlyteliche alre beproefde
Enne mede waden beproefde der ~~rechte~~ ^{welcke} ofvingen
Der waden men de rechte waderit ~~an den~~ ^{an den} ~~me~~ ^{me} ~~me~~ ^{me}
An welcke levinge met de beproefde conften
Zek in den beproefde levinge wil tot wader dade
Die Godeliche vengadent helle dade te fenden fende
In waden boeken mede met grootte vlyteliche
Geben waderonne .o. vengadent boeken

Deer Wadden

Icke bidde u doet dit tyele woordynges wade
de ofte boeke in wren madne gemascht outfand
lyche en adiggenaden sy van wren minsten
sude ootmoedigen kensigt niet an te sijn minne
ontwyheit maect de unuysheit der gementen
Die meniggen menschen dade moeg of comen
Sal dat Icke heb utgeteggen met sonderlym
ggen vercladeren enden maect in dese wade
is te prynsen den dieubt - wade kensigt
wade wade so w d - die met gengenheit
outfanden wil so doet Icke te coenlyche seggen
Lottenthof van dese boeke de wade is en niet myn
Jude der boer wade duden

Van de natuieren der yden
natuieren

Deen part is van heder natuieren maect de
hite is getemperat de hite des part is te
maken by sonde lichtheit sude part coen part
sude lauchheit sude wade wade part wade lauchheit
wade maect dan sige ender duden

Enn Ghetemporeit dit machtenmen dat dat get
leesem end sechtendies is by sonen gedy end by syn
Men Leiden en ontgondinghe der wylten so is een
ghet lincetig van natuieren want dat is openbaer
Wilt dat die roeghe dat pest hem verlynt als men
besit den streden end in den oeggange der basen
men of trompetten so wagt ghel hem end huynt
Noght al of dat en betrouwen der sterckheit
Niet oft oock niet so magmen syn lincetig gide
openbaer in machden mit datter gelyckheit en
is dat so leuendige en lincetig is end der mannen
saghen an te seken den so genoghech is boudy end
Dider en suelget is gide in te machden wouten
Egen taten dier en is dat so suel is end dit dater
om dattet gelyckheit en gelyckheit so gelyck als
en machden wouten so want d'wilt niet met den
hadem end indient d'wilt niet en lofēt so
sterckheit vollen syn huynt is gide by oock te machden
den mit dat get sox eden is in synen stant
Egden den wouten hiden van lofenden en machden
D'wilt van den machden comick die in eden
sterckheit syn machden wouten gelyckheit op den
Wan syn machden wouten wout gelyckheit

Om dat hi hem soo wel gheuoert gheue Akerfont woude
 hem dat jaert an ende quith ten hanc totten doot want
 hi behoud hem te wesen sijn peder wout d'ghelyc
 die lestenen wou den grooten algeander die oock en part
 haet dat wonderlyche wou van mochtel en coen tegeu den
 wout daer hi menigge gader die peder mede veruout
 oock oock niemant hemter en woude van ghu ende dit
 jaert hiet vncephael ende oock van gachub de huyf die
 oock en part haet dat wonderlyche wou en en huyf die
 doer en is hie gghen betrouwen op te setten hi stont
 ofte coen part dat is ligt te veruouten tot toringh
 Ende is quader woude den toringh woude te veruouten ende
 die hi veruouten so sijn so huyf ende woude hi veruouten so
 veruouten hi gader de lauchheit sijn laien is nae dat hi
 ghemintlych woude veruout ende in gods regiment gepoude
 oock so leuen hi int en lande langer dan alle int oerde
 want in barbarien yelen calabryen ende daer ontrent plogent
 sommighe te leuen - xl - ofte - l - gaderen made in pispian
 die duitlant hebben hi veel gorden daggere want daer
 en hoerden gaderen ghemintlych - xl - ofte - xl - gaderen daer
 en sijn gghed' d'ghelyc die so wel pederen gghed' ofte mede
 hemden alle pederen ende gghed' ende oock leuend' sijn
 oock so siet men dat en part gghed' so wanneret sijn
 hende veruouten heit' ende dit en lestenen van gghed'
 Ende woude dat hi gghed' dan van den menschen ende

Doek in dese band piden sine herten wort als inder
Sint dat get souden moet so waken sijn de tranen
Wot sijn ogen dog dat sijn nog veel anders dinges
Hud piden die mij te lanch waken om te verpallen
Maer des get hie wot veel gemoeven om dat men
Sijn weinige van gaderen naderen wot en mag

Wat piden dat men vreesen sal om gods jongen
Al te waken

Maer die alle diden plegen te winnen gaderen
Goe wot in sijn als van sijn darenne wiken geben
Dat wot piden geminnen gods jongen so sijn
Sien dat sijn hebde gods onder want van gods
Onder comen gods jongen sine wederom so van
gaderen comen darenne jongen maer soot
gehalt dat de waken maer nader den ^{gaderen} ~~gaderen~~
gaderen dan nader de ^{gaderen} ~~gaderen~~ hieren so moeter met
Gerechtigheit sijn om gods gaderen te
geben sine die te soeken wike piden sijn die
te piden sijn in de sine piden darenne af
waken wil salmen letten op gaderen gaderen
hader gerechtigheit sine wederom noch hader waken
Haden die gaderen die piden in den iden
sijn of sijn hebben cloeken leden en alle dat sijn geben
den hader sijn dat get sijn sinder misstent sijn
Welcomen sijn alle gerechtigheit sine lanchheit sijn
Dicht sijn waken wederom en is niet meer te

Bepynnde vanden dat het yet sijn verandert maer
 ghy sult weten dat het quadt gader is doosd' maer d' d' d'
 die p'oden hebben gemeinlyck quade oogden men bynt
 Eoch wel p'oden die hebben quade v'oden die nochtant
 om hader d'ngt sijn sijn v'oden want du p'ent dat
 v'oden v'oden heeft dat is sonderlyngd' g'odt
 ofte quadt te weten dattet is sijn mistlyck
 O'te het en doeg niet

In D'oe Ont den hangt wesen moet
 Die springen sal

Hoe sijn van wat o'v'oden den hangt v'oden v'oden
 Sal die s'ngt ofte v'oden sal wesen van-5- f'oden d' d'
 men af v'oden wil sijn niet k'ngden want niet die is
 den p'ent vol w'oden in den h'ngden s' d' dan h'nt
 Eoch sijn volcomen v'oden sijn niet s' d' ooch so sullen
 de k'ngden v'oden v'oden d' d' af sijn men sal
 weten dat s' p'ent v'oden af v'oden dat nog
 sijn vol v'oden niet en g'ft de k'ngden die d' d'
 d' comen sullen wel s'oden s'oden van buiten maer
 minnenss' d' sijn s' van h'nten g'odt om te v'oden
 nog s' d' sijn niet l'ngden nog l'ngden want g'odt s' d' d'
 mat'nd' s' s'oden s'oden dat d' d' s' d' d' d' d'
 du hebben in s' d' v'oden s'oden weten dat d' v'oden
 niet l'ngden te o'nd' en mag wesen maer de

Houche vrend die sijn te ontfien om af te worden
Sind dat om veel sachen die al te lange warden
te leynen hoe wel dat icheer nochtan en vreing
Nan hebbe gescreuen

Nan wat ander de velleul wesen
Sullen die vringen

Maede maet alle viden die vinfliche kinnen
Conde is van nachtwiden Dan manliche kinnen
Dadrom so comen sy en tot hader volmachtgeit daer
om alle de velleul die hader ont sijn dan magentent
met. Retet ten hougst vringen sine ontfangen sy en
Goo sal de vringt amint sijn sine dat om dese sache
Want sy sinder noer niet volmacht en sijn in een sinder
Comingen seggen dat en vellen van twee hader is
Sind dat sy ontfangen om jongen te vinnen en dit
te walse ten issten om het geene dat voere geset
te ten anderen want en geit geen tyt so woret en
te sijn alle sijn leuften of gesent is alle van drie hader
Want alle dan vlytlen sy te virste kanden sy de
hisen dese geliche so hebben sy gewoten vee den inder
beche daer op dat men lotten moet sine moet en soek
te bette te sijn geuen ofte sy sinder vander in
Gandegit van veel ariden te doen sine de velleul geit de
geuen alre vrylich gade in een sinder hoe sinder sy
Dan Jonghen vanden maer het sine bedest het ander
de inder mit de Jonghen

4

Wien sal oock weten dat de mensche alle gade liden te wesen
Re sal sijn alsoe de mensche die ont sijn in sijn de sijn gade
Ene sijn gade die sijn het best om af te worden want
Dusdan so sijn sijn caragtieve alsoe al te oer piden die
Worden het liden de oeghen alsoe de gaden die dode
Df comen die wesen de gaden het boone de oeghen
om dat sijn oock afuonden nae gade tinden draecht
Wet de van maect alsoe ingiden alsoe in gade draecht
Woorden ommit

Godmen den hangt honden sal als
In alsoe de mensche loopt

Denen den hangt met de mensche laet loepen
Op dat sijn wimen sullen dan salmenke wesen mil
Delych worden alsoe sullen dan sonder arbeit in sijn
Wesen sijn in wesen dat is alsoe te besten sonder
Eroeten arbeit ofte moeynisse die de crachten
Almenke sijn de gaden crachten verdringhet de
Wegtieveit welken behooren tottet ontfangen want
Wesen die siet de wegtieveit alsoe genoeseliche
Wedingen vermenket den gaden alsoe verdringhet hem
Van wesen sijn van genoeseliche wedinge wesen af
Oock de begaden der naethieren wesen dog so
In oer niet te verdringhet dat dat part altemast son
Der arbeit sijn loeie gaden maer arbeit die geten
porent sijn gaden wort die oeffent de natuierliche
hitten de ontfandnisse hiden is goed dat mensche
matelich laet arbeiden want al te grooten rust
maect te veel wegtieveit der naethierliche hitten

hider of soo comt gred' oft' geel weninge ontfangin
Inde of dade wat of comt soo seggen de omdane
ster dat van den conde s' dat ondemite de ondemite
vogtygeyt becomt is comt dat vnyfliche kinn van
den s' dat comt vnt m'icp'it ende niet wat ge'
m'icp'it de maek'indich dat sy w'icht niet ter ontfan
g'ing'it om de w'icht de maek'indich ende de ontfan
g'ing'it d'at sy in g'ef'it ende om g'ef'it d'at
wat s' dat niet g'ef'it en is dat g'ef'it oock de
h'ich'it want s' de maek'ing'it niet en tr'it
E' l'isten maek'it comt van ondemite d'at de
ongebonden maek'indich ende al' de vnt vogtygeyt
de g'ef'it vnt van den s' dat al' he' is ende
d'at wat of comt s' dat vnt vnt vnt vnt
d'at h'ich'it op dat de vnt niet te vnt noch te
mag'it noch te droog'it noch te wat s' s' so
moet'it wel de vnt'it h'ich'it so s' s' m'it'it
ontfang'it'it vnt de vnt'it ende de vnt'it
dat s' m'it'it s' g'ef'it t'at'it vogtygeyt t'at'it
d'at'it vnt vnt'it genog'it de maek'indich so comt
dat volmacht'it liep'it ende vnt el'it'it maek'indich
d'at'it h'ich'it t'at'it vnt d'at'it so sal'it in allen
ding'it als vnt'it is de vnt'it vnt'it vnt'it
vnt'it al' de vnt'it is ondemite ende niet l'it'it
en h'ich'it de maek'indich g'ef'it vnt'it vnt'it
vnt'it dat de vnt'it vnt'it vnt'it vnt'it
dan all' s' ter vnt'it g'ef'it vnt'it vnt'it
vnt'it s' vnt'it vnt'it vnt'it vnt'it
m'it'it vogtygeyt maek'indich oock vnt'it s' mag'it so

Goo moet de vrees' gelijck maching' want dat gelyck
Gee totter' ontfangenis' de' vrees' gelyck' stercken'

De' veel' piden' ghen' hangt
Beforingen' sal

Also ongetyck' als de' vrees' sijn' in' gader' lichaem'
Also ongetyck' sijn' sijn' in' gader' macht' daerom' so' is
de' maching' datmen' oock' beoef't' toe' te' sijn' datmen'
ghet' oft' de' vrees' niet' en' beoef't' oft' beoef't'
niet' al' te' veel' te' springen' want' omdenit' de' genoght'
De' maching' so' en' gheoekt' dat' piden' oer' laest' selfs'
niet' meer' sijn' sonder' een' somtijt' verdoenen' een' sijn' oer' ontfang'
Gent' van' gader' genoght' ende' wellust' daerom' is' te' niet'
Gader' studen' gemenen' rogel' ende' leringe' toe' te' doen' so'
datmen' han' de' maching' laest' beoef't' daerom' so' gelyck'
de' oer' dattet' genoght' sijn' dattet' sijn' vrees' hangt' - 8 -
oft' - 10 - maching' loepdy' alle' de' vrees' mest'ard' seggen'
dat' de' onschuldichheit' der' genoghten' de' maching' liden'
gebruiken' dat' biter' vrees' de' vrees' der' mensche'
Inde' de' piden' want' van' gader' creaturen' en' liden'
dat' sijn' maching' liden' gelyck' gebuiken' dan' van' de'
mensche' s' vrees' piden' oer' die' tijt' dat' sijn' ontfang'
hebben' ende' dit' gebuiken' is' so' veel' in' de' vrees'
kunnen' als' in' den' maching' meer' de' vrees'
kunnen' is' de' conct'

Van' vrees' der' maching' hant'
jongen' te' dragen' ende' wat' tijt'

De' maching' der' maching' dat' sijn' gader' maching'
dragen' ende' ontfang' vrees' sijn' te' wat' tijt' dattet' beoef't'

De vromen met de meynen te laspen ende de jongen
Saverpen te vanden vade en is gesen tūt so bi
quaden dat de meynen haer jongen brenghen
Ils inder lanten want den somer is onbegripen
om de hitten en ongetemperatheit ende den
heest om de notheit ende die aenstaende conde
jude dat gebreke des gressen want dat gres
heestigheit in en heest ende der winter om sin ende
Gebreke van vanden want des winter niet en gres
gub en is sonderlinge dat vantselice is de meynen die
Sooghen want dat gres soer vol bodet dastom is te
vantsel dat de ontfangenisse bequaden **Te** tūt
des vantsel oft des vantsel want de vantsel
des meynen ontfangenisse om gresheit gresheit
Maer wil is dan andere vantsel ende ock beestigheit
Dastom behoort sy langer tūt om de hitten in gres te
formenten vantsel so heest een meynen de tūt van
haer jongen te dragen elf maanden ock vintmen
vol meynen die een gresheit vantsel of langer ende
die langste dragen sin de vantsel ende de beste
men sal vantsel dat de jongen meynen vantsel
Dit vantsel dages vantsel sal dragen dan sy de vantsel
Sal vantsel vantsel so en is gesen tūt so bequaden alle de
lanten want dat is een gresheit tūt ende alle dan
So oft dat vantsel sin vantsel vantsel vantsel dan en is
ghaven tūt vantsel te ontfangenisse want tolt
ontfangenisse moeten sin de gresheit vantsel
vantsel vantsel vantsel dat ock vantsel is dat de vantsel

Ofte kaggeley comt in getemporende tyt dat
 de cranden ende grynghen syn aenstaende en was gesaet
 want als de indere goede werden gebou so gebou
 sy oock niet te snigdy ende dat volen en niet niet
 afnemende van hyn want weet de moeder niet ges
 widdit so blyft doct jonck cortich dat en is gheen
 tyt bequaem om jongher te verpden dan inder
 April ofte may want dan winden sy hede tyt en
 loct getempert en bequaemlycke bedinghe gey
 sult weten so weet volen inden ooght genstent
 syn als die haden recepten dege gebou so gey
 Aan groeter werden sy sterker dan onder peder
 Allinlyck daer omme want sy den ongetemperten
 tyt van groeter hitten metten onyten hebben gepast
 beiden inden ligamen ende daer buiten de teichonen
 hoe gey en pect hemer sult oft inden ooght genstent
 is ofte niet syn dese alvader en pect - 25 - zede ont
 Alsoe lange als een geend tanden niet en outnallen
 soo geyen sy altyt op den tand te wesen van so zaden
 Ont noec en ander teichon onder de manen aenich gely
 hebben sy altyt tot ander stede ofte meer dat gey geyne
 welt noec wederfien tegeu malcandien

Dit niet en willen bestaden noec dragen
 hoe end watmen die doen sal
 Het gespelt Dickelwilb dat de indere den geyst
 niet gedoogden wil op den te springen noct gey
 en willen sy niet outfangden dit mag menichsint
 gespeld ten besten dat dat pect niet willen en is

hiede tegen hem dese kinderen ghy sult de meynen iset
prouden ofte by willigge ofte lustig is of niet
ende so ghy lustig hebben wilt so doet dit iset
Vreugt den hangst daer die wil by dese woel
den daer noch niet lustig of so doet het gene
dat volget prantse ende sprantse ende lachte ende
ftroumaet ofte dieke springen tegen prouden
wille, binne drie dagen of ten langste een
weke so sal by ligtelike vatten maer het gene
dat by onwillige springen dat en vat niet ende
tyden dat gesprant is van spannen ofte prant dat is
en dat by den hangst niet slach en sal men bynt
wel meynen al hem by lustig die nochtan slach dese
mynen oock spannen ofte prant ende weet dat
Dester die tyt dat een meynen ende lustig heeft
Eerst ende dan gesprant heeft so en sulten niet
maer tegen haden wille lachte springen ten waere
dat by weder lustig weet alant so salmen de lustige
mynen lachte bespringen ende des morgens en ende des
diont by dan so lach de meynen negen ofte tien dach
vanden hangst hem dat by oock niet al te grooten arbeit
en des want by den hangst die maet te comen ende
al te swaeren arbeit te doen daer af sonde by dat
ontfangen siet werliken de waer is dese by sonde
dat so wadig of waden in der natuuden dat
hadre altyt sonde lusten te springen ende by sonde te
weest waden inder natuuden nae negen ofte tien
dager so mincgt ghy den hangst niet byso dan is

Te hoopen dat sy ontfangen heeft ende dan brengen
 Ten bouste alle dagen een by tot negen dagen of meer
 Ende en wil sy binne die tijt den gongst niet laten
 Soo wet dat sy ontfangen heeft maer dan waert is
 Symand dat gys niet en laet bespringen gader ondan
 die want daer of sonde sy de ontfangene matrone
 verhoef en sy son ock wel een groote sichte ongen
 Ende sonderling alit ten maent ofte sy waer
 geten waer dat de mitrijde ontfang gader dan en
 Gode sy dat gader niet ontfan maer wende de
 meide maer negen ofte tien dagen weder lustig alsdan
 laet sy weder springen ende doet als sy verhoef
 hebbe ende dan laet sy noch - 9 ofte - 10 - dagen alsoe sijn
 Dit hebben sy van den gongsten geset die op den
 stal staen maer die onder de meiden inder wey
 den loopen en is gheen noet want so gaet de
 meiden hest ontfan dan sal sy den gongst wel af
 setten ten waer dat den bouste so inredadig maer
 ende dan so mosten sy hem hem vint de meiden
 brengen ende op stal setten want anders so moest
 sy de meiden verdrincken oock dat de meiden niet
 ontfan en willen en oock wel comen dat sy alle
 lustig sijn oock is het en daarom en comen sy niet
 ontfan ende oock dat sy al te leide worden gepand
 hier tegen doet dit so warmer sy siet dat de meide
 compandien willig blyuet ende so wet springet
 Soo doet et se lasten aan de spore ende ofte ondan

hij hieldt ook die anderen agtersten haer staet ende
prijt ic de ander der maet in den maer dese ander ic quaet
te steyden, ghe vermaende liet geyn de spoor ander slegt
het waer genoeg helpt dan niet so last dat yert tuss
ofte drie dagen staen sonder eten en dan beproeuet
en de voorgaende maniere of het watten woude ende
In wilt dan noch niet bestaen so doet dit machiel
Ende want de ^xmeeste die die compantien springet
ende niet en bestaet sine proefse voor den jongste ende
ic en dan noch onwillig so want de staet in een
gestaen dat onse swaerheit arbeit ic alt in een robbinse
ofte diegelycke maer de robbinse ic atoude
om dat maer dat xmeeste maer macht sine laste
Soo dapper arbeiden dat ic immers niet mer en moeg
buegote van staet en den jongste en laste dan belp
ringen tuss ofte drie sprongen en laste dat op gach
Negen ofte tien dagen alt ghe vermaende gebou, en
Sal bestaen ic en ander vermaende want die gebou
ghe onderseet sine diekwil goudt behoude, want iche
helt beproeuet beproeuet alx meyne die negen ofte
tien zonden ont waerden sine alle zonden soer wael
sprongen en niet en bestaen sine noch ghe wael
In gaden die so paet alt iche atoude hadde gedaen
Soo buogten en haer zonghen Antelyche wort
Aen derde can dit oock geseyden van contgeit
hadde noebuiden sine van contgeit gaden nae
Antelyche leden sine is dat haer de noebuiden

Spichelt soo wederstelt de contereit der leden de na
 mliche waerden die als dit slecht onbrecht als na
 vanden vanden soo want nietden of spullen getempore
 Die daer mede vlyff get natuurlijche lit ende de
 lust sal in haer veruysen ende comt van contereit der
 Naetvinders van binnen dat comt datse qualyche gewoone
 vanden ende te magen sijn soo dat hem die geneyte niet
 In lust hien teyden sijnen de meynen wel mitoslyche
 Noederen ende genen hem oock affulcken dingden te eten geing
 Die hem van binnen veruvaranen ende de lust sal
 In hem veruysen

Hoe Datmen de meynen horden vol
 Naes datse ontfangen hebben

Naes dat de meynen ontfangen hebben soo salmen
 Dan den geugst seiden ten waerde dat enst met
 vanden liete want anderb sonde hys vanden
 Ende goetse noer conden gongel ende grooten
 Dierick noer Datmense in geuden enge stalten
 bedrueket ende datmen hem geuden quack vint
 Noeder en geude noer dat de minste ontfangen
 hebben geteyden ende noer seide vanden veld
 vanden vanden ende inden hest vanden vint
 Ende datse oock niet te lange ten vanden die
 gaden als inden vanden hest of inden vanden vint
 Ende datse phimden of anders vintemise comen te
 by allen vanden soo magten se gaden ontfangen

hiedert verliessen ofte veruorpen maer voor de conde
42 Des heeft ende den eenen doet dit ghy sult de
Meyden alle dagen wat cooren gheden of dat
Gy oetich blyuen so sal sy hartice blyuen ende
Soe en sal gader den een niet leten of cold niet
ende gheen dinck en doet her de ontfangenen men
et beter behouden dan dat menske oetice godes
Gy van gheen dinck Gy verliessen sy de dragende
verliest so oetelich als van ongedultich dit noeg maer
Gals de wyle sy hare zouch draget xmas gediene want
dare of sinder dat zouch in hare lichaem al te seer
waesten ende dan waeret grooten angst ende wroest
om te losken want sy daer die wil in blyuen
En salne noeg en sal menske niet gonden te wet noeg
te mager maer middelmatic want waeren sy te
mager so sinder sy hare draegt veruorpen omte gebreke
gaderder woedinge ende dat welen sinder te cranchen
welen van naetwindich ende get moegte dare wel
gebreke van enigen den de leden end waeret oock
Dit wet so moegten dare oock oet gebreken of
Comen want somerwylen en mag gader de ont
fangenen verliest niet den vollen lot trecken
Om der veresit willen Gy gader om so seynt
de draegt te minder te werden of ander gebreke
en dare of te enigdy ten anderen so comt dare
oock dit gebreke van dat sy somerwylen al
te groot werden so dat de meyden die dit wet
Gyn de naetwindichde congeit of leden Soe toe
waesten

Dat dat peert in vrees is van den herte al
 Jonghen vreesen wetet oock datmen de vrees menighen
 hoeghe ende luyticheit menich in vrees stalle sullen sal
 Ende men sal een gods eere doen op dat dat jonghe
 vrees vrom ende luytich in en craghtich vrees daerom
 Salmen de menich vreesen van gods ende vreesen vreesen
 Ende sijn toe dat de vrees gheen gebreec en hoer
 Van eonde ofte van ongemack des sijnars so salmen
 so hoesen in vrees steden die niet al te vreesen en
 Sijn meer met veel gade ende andere gade crinde

Dat het goet is datmen weet van
 Dat gewoente ende condietien en menich
 Diermit en gewoente en ander waerheit
 Is daerom so salmen een vrees die in en bequaem
 plaats gewoent is in gheen anderich plaats mogen
 vreesen het sal hoesen in den iersten sijn was gade in der
 waerheit al waerit oock dat de andere stede genoeg
 vreesen waerit het moet van vrees afvanden inden
 vrees dat en is niet allen te vreesen van de vrees
 Anderinghe vreesen stede waerit oock van alle vrees
 anderinghe van arbeit Dier af sprecht den grooten
 meester ypoerab tghene men in langer tijt van ge
 woenste het gevad al waerit gade so doret mijn
 om die gewoente vreesen ende het vreesen meer die
 waerheit dan tghene men niet gewoen en is
 De ist oock vreesen

100
Dit hoe dat men de menschen waachten. Het die
Op den tyt syn te velen of te jongen
De menschen die op den tyt syn gecomen dat sy
haer jonghen willen worpen die salmen alom
waachten ten iersten als haer dat vndere so stot
Aegint te worden sy men siet dat het by den tyt
is so siet alom dat men want een spene sijn daer
Sinty allen daghe een druppel uitrechten dat mit
de andere niet en hondt altyt de spene sijn so
wanner ghy siet dat het vnsaghtig sacht groen en taen
vstagen word dan plaect te syn dan ege tyt daer toe
te sien sommighe die velenen wel dat sy ghenen
witte melck en ghenen maer als ghy siet dat de spene
die ghy wat wt rechten witte melck gheft dan so
Edele den anderen niet en ege dat die dan oock witte
melck gheft so en gaeft daer van der medye niet
Want daer moecte vee seade van comen dat velen moecte
Juden hant versporen sijn oock so moecte het alle syn
lyf sijn liden onstichten vallen want de medye
dan wel onstichten vallen sijn opstadi onsticht de pyne
oock so moecte de medye dat lyf wt gaeft om
dese dinger salmen toe sien sijn stroeten onder de menschen
stadi en en laetse achter niet te lere liggen op
dat haer dat lyf niet wt en gaeft sijn laet altyt
De menschen oechte hooger stadi dan den hengsten doch
vintmen sommighe menschen die als sy velenen dan
loopen den haere spene doer sijn naer en darsy niet
waachten want dit gesepiet sijn wilde sijn

Somme wylen niet wilt ghy water wanner een
 niet ontbreeft of weder weder dat sy een hangst wicker om
 een een meyn wisten ghy dat de meyn altijt dat ynde
 Absalwonder spijt so salt een hangst velen ghy maer spijt
 Deytelwarte so salt een meyn velen welen

Hoeyen De meyn waeter moet die
 Geyfont verlenk

Die een meyn verlenk dan moet men niet gredke
 Geyndicheit toe sien om wele saken wille yndei
 Geyten so siken heel stille by de meyn welen dat
 Ghy v weinige hoort ofte siet want aind en willen sy
 niet niet gaten liggen ende al staende en mogen sy
 niet duiden ende dan souden ten lasten overmits der
 grooter welen so onbesulichen weder vallen ende hielden
 so moete beide de moeder ende dat geyn verlenken boot
 wanner ghy siet dat de meyn leit ende ghy siet dat het
 willen niet de voeten voert eent so is somme wylen
 Den haem ontwe ende somme wylen geheel al sy ontwee is
 Goo siet westich toe dat ghy v die votten niet ontgadi
 en leit want waert sachte dat de meyn overmits
 opstae fide ofte vortden de velen votten weder in
 hier lif gingen so waer de meyn in wese van den hyn
 Dae die hebbe Daer van waten steyden maer so
 Langhe der haem geheel is so en is die geyn niet
 noch angst voort wanner ghy siet dat het ude wot
 comt so breekt den haem op dat get niet en versmoet
 ende verpulet v dan nae het verpulen al ghy dan
 Side der meynen arbeit mit welen dan wintden haer sien

hieren vromig te helpen ende so haest als dat vullen mit
Ic so sijn den navel leucht genoeg of metter haest endat
de menschen opstaet want vinst den navel een des velen
vriick of so en vasis niet te binden ende dan moegt
dat vullen doot bloden dag het vaten dat daer int gunt
af comt in honden altyt een grooten navel ende dan en
sijn in van gheender vreden ende als ghy den navel adill
afgheeten hebt want dan een lissen van segten hem op
of dit anders dat segt ic ende vint daermede den
navel op dat hy niet en bloedit ende of den navel
So seer bloden dat hy quaet water om te helpen
dan want witte van den sijn met roggem met gemeng
doet dat op een luttel vreden ende bindet daer op het sticht
oock moet ghy sijn dat het niet te vast gebonden is in
daer af sijn den navel vreden ende het moegt oock
wel eenen grooten navel cangen daer nae besiet of ghy
de milt isb vint want en ghet de milt niet ge
loofet so steruet dat jonck dan want terfont dat
jonck ende doet de mensche sootelyche opstaen op dat in
dat het niet wt en perst ende legt dat jonck voorge
voeten op dat het te velen vaten hem en siet toe
dattet de mensche ghesen quaet en doet want daer in
sunnighe menschen die haer jonghen int idel niet
hem en willen dese mocht men nauwer vachten
of bewaren dan de andere diese lief hebben exempel
Ick hebben ghehad menschen die so vromen daren
in was als in haer jonghen creghen ende dat men
haer te voren voocht so vaten het vol

11

Inde wemmesse by anoutheit van Xalloy wiseren ^{van de} ~~van de~~
vrouwen sijn niet kint van dat men ook getrouwe sijn
moeten blyuen - 9- of 10- dagen inde wachten edumant gae
den cost wamen want sijn betent of sijn sietent inde sijnom
selmen de jonghe meiden die haer ierste zonde
draecht als sijnomste wachten wantmen niet sulwet
hoe sijn met haer jonghen noch leuen sullen of gonne
dat ghy meiden haer die haer zonde niet hang
en wils so praeutse inde draecht dat zonde daerom
haer vnde of dat het sijnhet inde so sijn wil slaen so
spant de meene want sijn sijn lichtelicheit bederuen
want han de ledichheit wethelicheit sijn inde is sijn so wisset
dat dit al niet en helpt so mingeuse wyl met bederuen
de daer toe draeghen maek vadeant de meene wyl of
dat sijn wyl te sijnhen hebbe dan salt van een seluen
wyl comen gheue dat voorsienien is inde of gheue
Om eenighe oorsaken wille dat en vullen van een me
in vande vanden wamen sijn so moet ghy alre doer
en ghy dat vollen loet sijnhen so want vollen vollen
inde sticht die in sijnen boek dat het in sijnhet
so vanden sijn demen boek inde is vollen so
nemt en vollen van sijn ghemacht inde sticht
hem die sachtelicheit in fundament inde haest wader
wyl of ghy moecht wien vinger in vangen of ver
stoppen in dat cappittel wantmen in vollen is
moet ghy waten of t al te rot of te wyl is wader
in t luf sijn wyl ghy dan doen sijn nemt vollen vollen

Inde ongedynnen hoering ende moughet dat te
Gamon ende gheft hem dat int hof het sal betoeren
Tot het selue want hoering-vans coenselck fiedet te
Gamon ende dan laeste weder van die maten cont
wederen dat de melck loen by ende dan gheuet dat siche
welen in het gheuef ende doet dit so dich wilb als
ghy siet dat bepoelick is ten anderden want se
heeten hony ofte stuch ysel ende lofet dat inde
melck ende gheft het dat siche woulen te drincken
Inde dese reuerie is goet tot alle sichten die de
huyghes welen onderworpen is ende ofte men de
welen niet stekpen en cande so moet men enen welen
widerste loef doen want witten loen ofte blouwe
loen en moughet niet water ende dattet doe den
Aenb ende giet hem dit water ~~te~~ ^{int hof} so wael als
nodig is wael oock dat de menigen onderden in
de leiden al te byster cranch werden als de welen
al te groot sijn hat datse dich wilb niet wael stekpen
niet sijn heren en couden ciera voor alle dinghen
So docht dese manne ende hontse welen en binne
9-dagen en bringse niet inden wynt noch en laeste
niet arbeiden ende gheft gader te eten weder dat warm
van noet hiden is en waermen dranche ende siet
So om datse qualick staen can datse niet on verstaen
en wadet woude dat sone hant niet dachlyk welen ende
als ghy dit alle hebt gaderen so besont se welen
maere ist dat ghy controune dese dinghen doet So

Dat dat port verwelcke stoffe ofte lam blyven inder
 hyst dat sey port dat gheslout heft den haer niet ghyt
 van waden dan ghyt de meere luyfacht met haer coeren
 In de dechte wadem sy sal ghesen voort of een meere
 hyst verlenen. dese sichten crechty of int waden
 van haeren waden so dat wadende ghyt haer wader int
 wader of stoffet so dat dit crechty want wadende
 stoffet dat sy sichten met haer wader coeren menghen of
 capte de blaer van dien ende menghet die daer mede
 ende de meere die gheslout hebben ende enige vande
 wadersen sichten gecreyghen hebben die wader
 coeren sal wader ghyt met draef gemenghet
 ende so ghy ghyt met en hebt so want ghyt en
 thoment sy mede gheslout als want dat id den waden
 ghyt die gheslout hebben wantet soe van wader
 sy het id hem ghyt van binnen inder luyf mede
 hont het port warm int sefte het sal verghaen
 Ten selve st dat port in gode waden ende en arbeid
 niet noch en ghyt noch en sechtyt niet ende laet
 Ghyt crechty wadende het betent want dese port
 comt hem van wadersenheit als de meere of waden
 dan soe arbeit wat met ghyt want de sicut die ont
 ghyt hem daer mede sy de conduit der mactie
 den waden daer by te bequende om te waden sy by
 loofst dat waden te lichteliker ende den haer die
 wader daer of dunner ende of ghyt dat de me
 ere allen waden te lichteliker soe sy waden ghyt

omdy ende en laet de mensche niet arbeiden maar laetse
stille staen op den stal met dien frachten ende met dien
fruchten vutend dat af moeg de mensche van gunde wel te
moeghe verkenen den sunde dat willen weether sijn alle
den volderghen verullen ende moegt by onontkinder
wel stonden oock moegte den menschen vnde van de for
sijheit wel fructredijde vanderij ende so gaer vnder sijn
Goo salijde enderouen want veruustal ende bieroot
Sijn moegte daer oock mede poepelen by daer so
Sijn wilt sijdet te samen in reghen vorderij ende
hadde daer mede de mensche vnde het wort sijet
daer af dit doet dichwilb ende laetet redelyche
vanden vorderij dat selue is oock goet der gungsten
veruugt mede te sijnen alst geswollen is tot
het selue dat alle dinggen die daer staen sijn coepit
te vanderij geswollen gemeyten der gungsten oft
Sijet dat is daer byt af dincte t sijn maer so
sich gheset hebbe sijn mede de mensche wel vorderij
ofte in godde vorderij handen want oft dat de
menschen wel vort so sal het fouche mede wel vorderij
ist dat sijn wel sooghet maer men vint wel menschen
die sijn sijnghen handen by qualijche ende en sijn niet mit
om of te vorderij want alle de sijnghen vorderij so
veruustal vorderij so sijn by alle de dagen horderij vorderij
te vorderij ende dit hier omme want de vorderij sijnghen

Hoedinghe wort hem ontoghe in der tyt als syt bose be-
 want in ghyde tyt haer leuen en bezochten syt betere dan
 In haer huyt ende wilyen de peder bequamen macher om
 te arbeiden datse wyf vlyndu inde liden soe gontse her-
 tige want van yndertigheit soe beghensu en de liden van
 ennaect ende want hem de liden noch niet volwasden
 In sye soe en hebben sy noch gheen welcomen crachten
 ende dan crigen sy licetelyck gebreken om der wylheit
 willeen ende ennaectigheit der liden voor alle dinghen
 Soe wonsiet de meene met den jonghen volen van goden
 Widen ende op den stal der syder widen comen als
 Ich werdit seiden soe gheft en goet geysten met met
 draef gemenghet want dit seer woe wode wone soe
 en salmen dat jonghe willeen niet te seer gonden
 want dat ic en quist was dat den tyt van den
 haer ic dat was soe mostinghe soek gonden was den
 tyt want haer heet ofte cuit In waerme tyde In coel
 ende denchede stalle ende in cunde dager in wdeliche
 waerme stalle ende datmen dat jonck ende de moeder
 syen gebreke en laete liden

Doetmen den jonghen worden doen sal
 In datse bequamen sy te arbeiden
 Als de waken by wat volwasden sye soe moet
 mensche soetheit handelen al oftmen se ten arbeit
 tenen want Inder temninghe widen sy gemacke
 tyck van handelen seghenot widen In von draghen ende
 van arbeiden ende laetse gestroch de moeder volghen
 Oude wighen ende onnosten liden van se waken sye

Want in harde landen daer seerwesten in salmen
de Jonghe yeden werden. Doo cringhen in goede
hoeden sijn oock soo cringhen in daer niet een hoedheit
haeder rocken te venglycken op te baten sijn mede te
sitten sijn in rocke landen al contrarye des winter
salmen de Jonghe yeden velenen. Sijn stille laten
inde miste onghewonden merer niet te niet sijn
hier af cringhen in goede sijn tacht hoeden sijn laeten
vellenen sijn moeder soo langhe het sijt dat ghenen
sijn een half daer sijn boert soo sijn sijn vonden
moeder doch soo langhe in sijn moeder is soo en salmen
de mede niet te onghelyck laeten arbeiden want
daer den groeten arbeit sijn in quaden soeghen sijn vonden
het sijn quade soeghen, soo vonden de velenen.
Widich dat sij ghy sijn oock weten soo het sijn in
vryheit hett tot sijn die daer sijn sijn gesellighe
de mede dat vader sijn goet oock waert in tichte
sijn sijn want om de loegt sijn vryheit in ghen
moet die hett loopende onghet niet soo vonden in sijn
sijn sijn landen te ghesonden sinderlinghe sijn boer
niet die blyuen sijn van allen vloten sijn het sal alle
de daghen sijn liden te crachtighe en te lustighe sijn

Goede in wat manieren datmen die
Jonghe yeden sijn sal

Wanneer die yeden comen tot haer sijn datmen

Datmen de Jonghen neemt inten kinden ende maest
 Tenmen sal dan salmens sacretycke strycken met
 Denen groenen heffter die saet is oec sterke end
 Ick segge dat gheue tijt so bequamen is om te ten
 men alle inden men want alle dan plegen te het net
 te te weder om dattet de bequamenste tijt is van
 den haren van dese vorseghen dinghen en oock mede
 Syn te dan gepingheit onsemit dat de cruden
 Aldan Syn crachten hebben die hen van binne
 pingheden men sal de Jonghe piden met byden
 om te temmen in heten tijde want de onghewone
 der ghenangerijde sonde verhitten in dien arbeit
 door de onghewone was by haer byf leiden of leen
 gequijt moete werden zedraan alle te geuangen
 Syn dan salmens met eenen halfften soctyck leiden
 met eenen getande piden te water dichtwilt op ende
 weder tot dat het gewoen Syn dan nae salmens alle
 Leiden sonde gesceap van anderen piden tot dat het
 gewoen is alle te gaen langde de vnghe end te
 water met eenen brodel inden mont end met eenen
 Gadel daer nae de piden temmen alle twee jaer ont
 Syn maest het is best van drie jaeren want dan gelien
 Syn veruifelt voor inden bech daer te ster mede ver
 achtent Syn end nae dien andraen so Syn te quijck
 te temmen dog seitmen daet den keiser fridrick
 minner mede medien en dese temmen niet Syn wille

By en wasen vier zaden ont Ende by Gorden dat
de meynen stercken ende gesonden wasen om of te voer
Ten Ende wat doer of quaden dat wat magtich end dit
is pachtelich want dan by de piden by wat voluust
ende haer seiden geset ende by en crygen gheen yd
ley ist dat by bewaer werden alshou de Jonghe ver
den sal temmer dan salmenst vlytelich geden al dat
Men dat part sal binden met twee longhen of een
vode Ende so vast maken dat gan dat part gheen ster
In doet een by de vanden of anderslip om de ongetemporeit
heit willen een dese voorscreuen gaster maer men sal
by een getonden vade seiden so magment te sekerhede
dare toe gaen ende dickerwill salment gouachliche clouwen
Ende sacgtelicheit de vanden seiden vade ende ander vaden
Nemen want get wort tam ende sacgtinodig van dit ge
stadius handelen dat datme ock dickerwill den voet sy
hett by dese onder dopt of men den voet bespree maer en
Lactet niet inbiden in - 2 - Gorden om veel confusien wille

Handelen de Jonghe vaden heden sal.
Maer datse getonnen by

Dit part getonnen is van salment stoube vanden
Men sal een een doen ende vaden heden die sacgt
is de voorste vaden salmen spannen met een span
het dese toe bequaem Ende end oft geliet dat dat part
So grote ontfenise vaden datment met veel beson
nen en vade so magment ock wat castelen met

Sagtigheden alsoo gelyent mensche door onschect dat sy niet
 Gods segt man gelyent worden want het is een leerschen
 Die de d'geest die een part heft boeken anders onschect
 sy die mannessen den part is niet onder sijn woeten dat een
 Nocht ofte loft so lieptet sijn woeten op sine gaeft met
 alle de swaerheit sijn lichaem daer en is so seymt regeet
 alle niet te rachen may sal de sijn de d'geest reuwinghe
 man de misde d'geest part soet en is de woet so salment
 veel strosen tot de onschect so diep niet strosen op dat daer
 In Ruyten may en is de moegheb salment vrees vrees
 Daer en is van salment part conuenen onder alle sijn lof
 Ende sijn beue veel te veyhen ende afviesden als van
 Moede is op dattet gesent blyft in sijn ende vrees daer
 nae leitment te water niet saetigheden dog men salt
 sijn water honden so veel de moegheb als de onschect
 Tot den honden toe of een vrees daer boonen so dattet
 geent manneheit niet int water en vrees als
 drincket dit salmen elke vrees doen den tyt van die
 vrees nae dat het nodig is tid beten in vrees
 Daer en is op andere tyden want de conuenen de vrees
 waeten en is de d'geest de vrees vrees vrees vrees
 dan de part beuen en is sijn vrees de vrees vrees
 wt de part beuen vrees af veel groote sichten pleye
 te comen als vrees inden stalle is en salmen niet
 af vrees voor dat sijn beuen vrees vrees vrees
 want de sijn de stalle pleye hem in te vrees
 Salmen en is vrees vrees vrees vrees vrees
 sy inden stalle sijn een d'geest sijn vrees vrees
 de vrees vrees vrees vrees vrees vrees vrees vrees
 hosi van vrees wt den die sijn vrees vrees

Inde de cribben diep dan fullen by gaderen groel opwaer
Recheren ende als by inder dieper cribben so lechig
Recheren so leeren by haer haer nab giub ende weder
Draechen dog soo comt dit meest van natuurliken vanden
ghedry vanden ende vanden Cooren en is gheso wot vof
Te spreken want die inder ongadde die siet best
Wat haer mit is dog sal ich die een vrainich af seyning
Juden gasteren by de paderen soer genuegk tot voertig
Weder als graf ende groen cranten want by gheen weder
In vanden by so haer vet end waspender als van grad
hidrom salmen de Jonghe paderen stader te vanden den
Soo gaet albt grad Juden lant en begint te waspen want
Alsdan gaderen by het best mit dat dan alle cranten soer
het weder is loet getemper is De Jonghe vanden salmen
In haer lande vanden want dan van cranten by gader
Juden ende haer draef want te beten ende haer lant te
Weten ende te vaster ende yfonder maer in vechen lant
Cinghaer by Dunno ende gader hoer De paderen die opden
Stalle staden ende vanden geme haerlyche vet haer dse
Calmar gader gader met ofboone met genuegk
met draef ende goedt hoer maer arbeit vanden paderen
by Soer goedt haer te stou de paderen die niet seer velt
In by by bequamen te arbeiden almen een vet part
Te Soer laet arbeiden so ontbinden gader de onuelodige
ghedmodich vanden arbeit en vlyten ouer al dat by end
den magher part en can ooch niet veel arbeide gedoght
ende hest ongesen lant ende is onderpaderen
Om te onfermen

Van Der gouden Dranch

Der pouden dranch sal water sijn een wainig cloyachtig
 Of sachtachtig want al dese vorseide wateren om gaderde
 droogheit willen so sijnst gade ontvonden die groone sub
 stancie daarom ist hen voordelicher dan ander water want
 de conde suete boeside wateren en ghenen de pouden gheue
 Noetse dog tib reden dat men de pouden leet drincken
 In herten tyden cont soet water of dat de droogheit der
 hitte in hen vercoeten is In haer veruysen oock salmen
 den part honden in alshelke gewonte dacht in opgehoet
 It and wynt in een ander gewonte broughen dat salmen
 Lauken deden en niet te haestelyck want de naetuer
 In wil de haestelyck verouderinghe niet gdooghen ende
 wanner dat part sijn volle ongenycke in want so en cant
 Ehen vlesse geynghe men dwilt het part sijnen mant
 Dymen niet soet water of men vryft niet en wijn also
 men ofte niet gouden wijn of sijn want hier of doet and
 Drinck dat part and ande water dat de pouden die in godes
 Landen sijn opgehoet sijn quaden conen adden in
 quade landen en dat sijn gewonte sijn man die
 mit quade landen inde godes conen die sijn
 Licetelyck te honden

Van den pouden te beslaen

Men sol den part beslaen niet gadelijckes yser
 Dade toe dienstig sijn dat yser salmen ruingen
 leggen so wassen de honden wel wt maer leitmenss augen
 So en warden de honden niet bit ande dat part moegt
 dade aen honden sommighe pouden dienen licetelyck
 and sommighe swaer more dat sijn best dienou

Moestmans maechen binnen wat hol dat den sal
vanden voet niet en bedwingen ende so mag men
eender welen al by op den stal staen ghy sult weten
wat men de Jonghe ~~perden~~ sel doch beslaen eer
dat ~~de~~ ^{niet en} arbeiden sullen want al by onbeslaghen
loopen so vanden de haren groet toren ende vast
maer alsonne wroeg ende ghech beslaet dan omghe
en beslaen goeden ende velen ende by en sijn oock
niet taen maer wilsche machien groot ende tasi
Goo doet dat perden of ende settet niet verroden
in coemste by sullen daer af warden sijn vanden
sint capittel van t verhoesen

Van een perden te vanden affmeke
vanden sal

Als men een perden te vanden sal moet men toe
sien of daer wel is toe bereid vanderlinghe van
de weten of by wel sijn beslagen en of by vanden sijn
om te beslaen vanden salmen op den ringhe machien
dat men hem gheen perden daer in en brenghen onse
mit den ingadelycken sadelen en diergelycke dinghe
oock salmen de arbeitende perden wel voorleuen
van kouwe op dat hem gheen spade en gespede

Van twee perden van den haren
die men waecten moet

Daer sijn twee perden van den haren daer men
den perden niet al te maer in machien moet

Dat id int jette van den somer en int coldeste van
 den winter en oock des naegst want van dese daer
 moegt den piden veel ongemack af comen. Des somers
 verdroeghen sy vander hitte daarom salmen in diertit
 ghien groen condey en in coole ende douchen stallen
 Gotten des winters om de conde ende des naegst des
 ghetichs want sy dan qualich condey verdroeghen
 Van der conde willen van den fweste

hoe datmen dat peyt sal gonden
 Maer grooten arbeit

Het peyt alst ghevroebt hest salmen veel coole
 honden ende en ghent gheen cooren noch drincken
 Der dat het vercoelt id maer adre isst soo salmen
 Dechen maer dat den tyt id des somers dunnende
 Luttel ende des somers winter veel ende dick ende men
 mag dan alst gedscht id loiden aan de gant tot dat
 tot beteliche conde wt den winter dit id de sache
 om dat het peyt vanden arbeit so wint vermoet dat
 om so sy sine crachten van binnen cranch ende om
 van natuurelyche hitten daarom ist dat wasser dat
 sy ontfangen mag hen lichteliche doen verstoppen
 van binnen ende maken dat een gecorumpide materie
 vander woogende hitten alst dan verpint wert
 ende dan id dat peyt van binnen so cranch

Van der piden loinghe

Der gesiden loinghe id dat te verstaan
 men want int jette en klein licte bredde
 ken of tomken ende als men isst des piden
 toonen wil

Salmen den brude met hoing beswaren off met
Nudde soets dinghen haer oech dat ghebit dat in
den bech gaet want al dat wort de soetigheit
smacht so ontfanghet den brude ghevilligher
Inde den salment metter hant. ~~Inde~~ hier ande
daer bide de moeghen sude de ament so langhe
tattet synen vorder wil aeter volghen den sal
men al gemachtliche vonden sonder staet sude sonder
Coope sude sonder geluit te machen sude in
mody sude latent soetelicheit gaen vonden sude
keerde dicheit den vde te een sude
den vde de vnder sude sude vnder een lichte
met een vde te sude sude mag daer een vde
men laet gaen dit dat lide tot dat het van een
vde gaen vde den so salment vonden op een
vde vde den smoghen tot nae den vde af
so langhe tot het die vde vonden vde
sude vde nae sude vde alst vde in de
vde is so vde het vde so mag de vde
daer een vde op leggen sude vde sude so
vde vde sude vde of te geluit sude alst
vde vde vde so sal den vde soetlicheit
vde vde gaen vde sude hy en salt met vde
vde vde vde tot dat hy nae sude vde
vde vde sude hy comet vde in gods vde
om te vde sude vde salment soetlicheit vde
gaen sude alst de vde vde comt dan

Galt den weder des morgens inden alb verstaen dat ic
 hoe langhe hoe meer side dicke wil worden side de too
 ghel den de roeterfide sal wort conter sijn den den de
 flincher fide want een part want een sijnen wafelen
 Noudo flincher fide den den de roeterfide side begosiet
 part eenen swaeren brudeel so doeter hem eenen een
 die noodig id men sal dat part och die dicke inden
 ende gindlaetings midside side brudeel den ende slo
 ept loent want overmitt de daken side gindelen die daken
 een so loent dat part een gewonte de beuen side de
 voster op te licthen licthelken side goeghe in sijn
 janghe des gelyck mag men daer in allen souden
 side onnoeten woghen of dattet dater daer een gewonte
 ringen so verstaen te wesen dat get niet en sijnen
 want sommighe pedden sijn so van wakeniden dat
 is licthelick sijnen met dese is met sijn
 Is inden cuera hie sijn too sijn dat ghy vghen sijn en
 doet side wakenen get sijn dan slact dat part met
 souden een en doet dit alle dicit dat part sal dater door
 wakenen worden so doet get voverstaen in sijn daken
 sal worden waken men moet dater toe sijn dat men
 dat men dat part niet onnoetich en gindelt op
 dat men niet steghe en mache side dat waken
 den boeghe voverstaen sijn men salt part so
 mit inden brudeel laeten voverstaen so dattet
 sijn hoest loent daken een der boeghe voverstaen
 dat dit conit heel side inden side och of
 dat part van wakenen sijn hoest veel daken een

Al ghy dat men een part syn heeft met personen of
met arbeit leert draghen omdenit den broedel na
houde die quaet syn voordere gant Godeu syn die
godet te ryde ende onder den faet ten by dat mensche
honden wil of by onontindren gott waeren inden
Arbeit van der perden broedelen sijn dit wotere
Aerfeling sijn dit machien of get part gant ib
Ghe wick inden mont in syn ryder end oock
Wat het inden mont wederogen mag ende wat
broedel een best ende bequaemt ib in syn ryder
ende nae dattet beoeflych is salmen te wick gaen
op dat men een synen mont niet en broedet
want de hanghe perden wickmodig syn dat me
die met swaer ende hard broedel int dat
is wederomfide gader monts ende het macht
entwillig ~~de~~ steyg by sijn den broedel te sijn
Wey men vint oock veel perden die so gant indy
Bech syn dat men hem den bech broeken moed de
dat is Biniglych willen werden hiemiddoemen
nae het beoefen want want men met gheue sijn
geit cringen en com dat moet men met gancie
heit inmen winnen

Almen weet wat berinder dattet
mit ib den salmen conpaerlychen
Ryden daert gheint ib

Men dat het part gheest ib by men weet de ma
indere wat tou hem bequaem ib den salment
Die wil sachtelych beriden sonder gewelt

Ieder de sterven ende de staat daer inwendig tinnemalich
 En vidergehooren wonden op dat sy want cloppen En ge
 Mijet niet verhoort en En maer te miderden coen
 heit enghen ende dit salmen alsoo dickerwilt doen
 Tot dat het niet gewoen is ende oft geuist dat dat
 pect van vancloppen ende geuigt veruist wende
 en salment daer om niet gaderlyck met sporen
 Ofte met vrede ston maer saetelyck ende al
 smethende salment daer door leiden want het
 boude meiner dat en gewoet of slagen qnang
 van de cloppinghe ofte dat geuigt ende otonb fou
 de dat pect verhoort of seer wonden soo salmen de
 pect die enghen dinghen seer dickerwilt pect
 noorby leiden op dat sy niet gewoen wende ende de
 verhoort verhoort die oerboer dat de vrede de
 gongt pect dickerwilt af ende op sette op dat
 het pect hem leert seiden maer de vrede wille
 ende dit salmen doen soo soetelyck als men mag
 Al den vrede dat pect gewoen te ston ende
 Laet sinen vrede gemackelyck op ende af setten
 men set dat pect veruoren al verhooren is tot
 dat hem sin vrede volcomenlyck veruoren sin
 dat is alst sin vrede volcomenlyck oft volbragt

Wat dincde inde gonghe pect
 te miderden is sin

Ende gonghen pect sin te miderden de adchonden
 daer den het beruist sin gemodigheit Ende
 geuist salmen miderden ofte sy blyde sin

Inde wel beert wat daer oft een groote langhe
Liggen wel gheschimmelt ende wel gheborst
Lueddinghen sulen weten het ende is dat de
volent sijn ghebrueket ende als sijn dan te conen
Stad dan sportet hem den buick op tude de
willen sullen gesport sijn want als die dragen
de wuden dan wuden sijn buickige ghenoeft beort
wat daer oft kleine cullen gelyckeliche tude volent
Salmen indeten de seon ende verdigheit haer en
der of sijn in gaerde raefte licgtenen wetermet sijn
of dat sijn van haer haestigheit licgtenen sijn te
Broughen in gestadigheit

Hoemen De porden kent
Aly haer tander

Dat is atant te kennen als een part out is tude
haer ende sijn maenden dan beginnen gendie
Alte ende noerft tander te ontvallen zo
hoeden inden midwighen so beghinnen sijn
sijn te veranderen sijn veranderen sijn als der
vonden tander dan daer nae in gelycker
manieren veranderen sijn de andere tander alle jaer
Tot sijn op - haer te tander sijn haer
vergelijcket sijn tander niet get - 4 - haer verwin
sijn Ant - 7 - haer verwin allen de tander
Man die sijn af en comen des part des part
ende niet kennen sonder de ghene die gods ken
niet hebben die kennende wel tot - 8 - haer te noerft
So en macynende sijn tander niet meer ken

Item als voorscreuen is vanden oogen vullend
 Die blyuue aceter - 8. Jaer also wetet dat de poud
 Als hi out vonden dan plegen hem de vuyben
 men te grommen ende omer de oghen hol te waten
 Ende de tanden seer loech te scrieten of uit te walle

Item hit te vinderen de Geacht
 Este vouch tanden

It is onmoghlyck dat een part mag hebben
 Ende voluachten moet ten hi dat hem de
 Geacht diemlyc heet de Geacht tanden hi wt getre
 hier ende gelyck want dat part alst int vanden
 was verpik die haest inden moet die veruand
 Geacht vanden soo dal die vander opvanden moghen
 Ende sommigh penden vander die aceter sijn dat
 In een briedel gemaekes op die Geacht In vdragg
 Den man tegen sijnen wille vanden ist niet als
 Ten part comt tot sijn vdragg haer ende gen
 De Geacht openbaert dat men hem de tanden
 vdragg ende dat sijnen sacthelcke mag van
 Den vdragg kinnebacken doen die twee vander
 ander Ende vander kinnebacken In de ander twee
 vander ander Ende haer met een instrument
 Dat daer niet toe hi hi mag voorscreuen seker
 Heit wt te trecken de twee vander haer
 het vander Geacht die ander vdragg tanden set
 men gemonlyck vouch tanden

Want sy die wil den brudeel wederstaen ende
al de voorgenomen tanden sijn luytgetooghen ende
dat peuk daer toe eenen stekenden mont heft
Egadt soo salmen sijn herten sijn mont
den deel heelen daer nae salmen nemen eenen
brudeel die den peuk dienend die hert in inden
mont al vorsepenen is ende de gelijck die eenen
wecken mont heft die salmen de anderen
Dagge nae dat de tanden luytgetooghen sijn met
eenen baxten brudeel ryden dagelijck als gemen
hertich oft botant ende hierna heb ick geset
dat men de peuk die hardt sijn inden mont dat
alrege een luttel sal laten waspen want als
men dan rydet soo breeket dat menue vlesche
lyctelijck dan dat ende daer nae ende gienom
ontfiet dat peuk den brudeel moet om de morgen
der wonden soo dat het genoeg de wonden wille
giet maer daerom is daer geset want peuk dat siet
inden mont is dat men de anderen dagge sal
Ryden want al ryden waspet dat vlesche
inden mont te bet sy weet noemmoelb te
dieren ende te hardt waer om de peuk mont
te bequamen weet om te brudeelen men sal
de peuk wonden daerom ende menen met sijn wel
einen gienom albt gedroncken heft men dat
de wonden inden mont nae te wylken

Dit secoodt vander vtiligheit so daer iest in bleuen is
 want de cleuvinghe niet sou't en laet daer gheen vuil
 vles in wasen ende so daer quaet vles in
 waest dat salmen metten naghelen nitrochen ende
 schroppen ende vryuen daer in gebrant sou't summi
 sey die waerheit niet vanden wijn ende vrotet
 dat dat part dat handt inden mont is niet en
 is te vercoemen dat is men maec hem gheen
 soom guden bech doen daerment in de beuvinghen
 maec se dat hem de tanden te groene wt sin ende
 hier af comt een part anders nütgeit so
 Dieck wilb beuonden is dat part wort niet ende
 vriet van sine vandenheit oock daeromme agterlaet
 sine vreesheit vreesheit stoutheit vermositheit
 dan salmen dat part soeteliche beuonden ende dichte
 li de andere gesden te gemaect vanden vreden ende
 vrede ende mercken nauwe hoe dat een den bridel
 dient alre sal dat part de gewante des vreden
 te beten vingen oock so ist te vreden almen
 heft genonden enen bequamen bridel die den ver
 den dient datmen die niet en sal verandere want
 om die diche veranderinghe der bridelen so moecking
 des part boeke vanden daerom almen heft genonden
 enen bridel die den part dient die salmen alre
 handen ende dat part sal ten lasten den bridel
 vrede beghere men sal dat part vreden en

Deus die bloeten welch Sacrotyche becomen want
het wort daer af sel ende bericht in syn looy
maer waer datmen dat port enmanicheyde
menich woude daer van so comen drie segad
Eoanden ten kersten so wordet daerhan ~~en~~
Dingham ten anderen so maect daer by sey
worden ten denden mael het verlijft daer by
de woulygheit syn bruidel namalt albt port
yt wel gelert te bruiden ende te vanden so en
Salment niet langhe ledig laten sicut want
de langhe vilt maect dat port tracht ~~en~~
Nachtou dat han niet consten was gelect ~~en~~
Elovesy daerom en silt den vnder niet verdrigen
Dat hnt Dickwilt vnde ende daerom op dat got ~~en~~
Elovese conste outgonden

Van piden te purgheren eub inden
Jade ende wasmede datmen dat doct

Deonden al datmen dat port hodo in godde
Elovente ende in godde wofte Eyn ligcaemb
So ist waer datmenyt port facilich eub purghet
Daer om so leet langer dant onder sicut ende
Jude het sicut honger te worden daerom sal
Het suminghe manieren segghen hoe men
Den port purgheren moet tib de manier

Dat men purghert niet en cruit genaemt
Sirago dat in vele steden wast och gheft men
 hem teken groene cruiden die inden grase warden
 Ende geproede wochen xv-dagen waer door sy volcom
 lyck worden gepurghert dat men en sal men
 hem de *Sirago* niet mede ghenen te purgheren
 Maer cruiden dat sy het worden dat ic noec en
 Under cruit dat wast in apulien dat gheheten
Caryofolium als dit cruit enb gesaet ic so en
 Dersment in drie gaden niet saen want alle
 gaden loten mit de groene cruiden sy die duren alle
 den Sommer dier in haer duget so de peder
 Daer af eten so purgheren sy daer sy sijn worden
 Daer mede het af sy andere landen als waerlyck
 Duitlant englant ende in andere landen wast sy
 Die werden subtylde cruiden groene ende wecker
 Man natueren sy wochen de peder gepurghert
 Warden sijn het als mede in dese nederlanden daer ic
 noec en ander maner om mede te purgheren al
 waer vele meland of *poponium* warden dat
 sy in duitlant cruiden dese gheft men
 de peder teten in deins stücken gesneden ende
 sy purgheren nittematen soe daermede warden sy
 het daer ic noec en ander maner die het en ic
 men ghenen de peder onderlyck wyndruing

Te Alder v - dagen landt ende gheen coeren dat
purgēt wouderlyche sijn ende machet oock bet
Jude hebben de pēden een sichten genant pulsum
En genest daer of noch men can gheen beten
Eenik tot deser sichten vanden alb beten daer is
Noch een ander manier om te purgen want
Groote vinger sijn ghesen om alb de dwinen
Vorsen en ander want het ingewant
Man eenen seelwijzen oft ^{meer} wisder
Maer dat beoeflich sijn dat salmen wel doen sijn
Ende mengent met goede witte wijn dit sal
Men de pēden inde helle gisten dit purgent
Noch een ander die medecynae is want rogghe
Jude siet hem in Reijouwater daermede druyden
Neder inde sonne gētt dan den pēden met sande
Dien sommighe mestarb seggen datmen de rogghe
Niet en sal laten sijn tot dat sijn iet sijn dat
pēt et die te beten dese twee sijn beide goede want
het purghet tot pēt ende hebben sijn vanden inde
dwinen die pēden sijn ende dese manieren is mit
genog ende oock goet mach of de pēden dit vorse
reien niet et en en wilsen want ick heb gesien
Dat sijn laughe stonden een sijn et en wilsen
ende alb ghy een pēt purghet met groote
Eeniden dan sijn dēden of dat pēt

Niet en vercoht om de conthet ende vortigheit der
 Matter kintden waarsamen een port vringheit so
 Galmen hem in vorten inder pvinghen op datter
 Gheen stof noch ander onvonnigheit in en sy ende alst
 wel vint id den salmen te eten ghehen doch gheen stof
 Van gaderst ofte ander cooren dat brengat de poren
 Lieftelich in hoest ende doet hen dat vortam vortvortghe
 Thede van bintre ende van binnen welke siche ongeschiedt id

Van menighhande sietden de de poren
 Moeghen taecomen

Menigh lei sietden betommen der poren wel
 Door vele vortden guden eerste ende voor al so beco
 men hem sommighen in der onder blichte daer
 mede en gelvorden vorden ende daermede van bintre
 niet adu en siet guden ander so comen sy van
 Ebringhe der naetvorden sommighe van onder
 Ebrecken de sietste oft sichten comen van
 Ebrecken der onder alb lantse oft didegelyche
 ette - Van dert dinghen was wel t sietden
 Doch het id niet vordice

Hoemen de aderen sietden sal
 Dat sy goudelich sijn

Gude siettinghe der aderen salmen dit doen
 Een issten salmen de puit op splitten langh
 De ader ende hestuse op met eenen hest hoozen
 daer nae bint de ader met eenen sden waek tot
 twee vorden ende inder midden tustende de tust

Banden so sint de adde maek hant de adde int
heeste wel gebonden Act dat de adde geschildert
yt sine ganget de sine wande wads binten op dat
maer de hoope is de wade binten licgelyche outdoen x
maec

Zeschenen der Begonheit in den yden
Den dese naholgende schenken magneer hansen
Den yden Begonheit ten idsten dat get hote sin
hoofte metelyche de sin adde wel draget adde die
beenen oock wel dragende sin oorden cort adde hede
sin oogen groot adde niet hol sin waderich wofte
metelyche of in geseuen wades oock sal een goet ydet
hebbes beende oogen sin kinnobacken smal adde
doet sinen mont groot adde wel gestroet sinen
halb lanch adde smal biden goet adde soft in de
helen adde een licg maenstal niet gangende
sinen kugghet cort adde stect de londenen wint
de gref de ribben adde de lanchen sacstic
adde die hanchen lanch adde wel te matich gende
niet te hooghe op stades nog leggende inder
hange adde want alb dat ydet magge warden
Go sudent see ongefien wese de maen adde
Dat hant een de stect adde dat die breet in adde
de blesagstic van binnen so wel alb een bin
ten de hant breet adde wel berecht de hanchen
adde en hantcam metelyche adde bide platte hant

Ende din ende Synne Synne bouen bouen den gheswael
 Dehart in matigheit en die dore Syn de wotter cort van
 led' gaest min en hoef slagh hebbende sude de boue ende
 Lede altsemenen der best part grove wotter en wlofag
 Tich by den hoerich dat is een gods teken de
 hoerich want sude ghesel wel op geseeten sude alle
 Syn lode gelyck wel nae Synen Synen geseelt sude
 alle Syn lode
 Syn so in luyten dichten sude brede sude een
 Lode part sal rechter hooger Syn dan voor gelyck het
 hede sude alle Syn wotter sulen staen stail sude
 Recht alle der herten wotter sude bereit tot loopen
 Sude springhe sude Synen galle salt dragen wotter
 nae en dat hoef salt wotter tot bouen de boue
 Ende de hede opworte haderen sude dit en mag
 Sude part doer dat cort van hals is sude swaer
 Aan geseeten d'gynel want god een stock langer sude
 Swaer is god by beter bliuen mag wedromme
 Deen stonden staen sude cort die en is niet lichtlyck
 T'blighen wotter sal en goet part hebben een brede
 Wotter niet hal nog te seer mag wotterlyck wotter
 hacht Syn luf sal want Syn sude wel geseert
 niet hangende van bliue gelyck meynen ofte hoerich
 mag dat hae niet part wotter dat get vier ofte wotter
 haderen out is sude dat het tot coeren staet so salt
 Syn alle wotter sude is sude sude het en god part
 Syn so moett volmach Syn sude sonder enigge gebuik
 noestant dit adu te seer alle dat het part wel dwaer
 en leuende sude luytice en sude alsemen een wotter
 del part sal tomen of saderen so salt hae

Wastelijckhe verbliden sijn over seker oerprigelen
Ende alle sijn leden sullen hem van leedidige heiden
Ende dat ic oock de tekenen van sekerheit oock sijn
hem een goede veruue of goet haer seker oorden
ineral luytich ende leuende van natuieren
Ende alle sijn leden gaent ende geest

Van de sekerheit desich ende oock
Dat gebreke in den pender

In andere maere ic te merken de sekerheit
Ende dat gebreke der pender in haer werken
Weter sijn de tekenen te sijn in den maghenen pen
Die van inde vetter een part dat groote kinnel
ken hof ende eenen corten halp en maghenen met
eene tamelichen broed niet leuende een part dat
eene hof int hof ende het hof geuene de ogen ge
swallen ende dattet in sijn gang sekerlyck sijn
hoof draecht ende dat tot sijn vorder last sijn
Ende de niterse van sijn voren last hangen ende ock de
niterseken ~~last hangen~~ sulch en part comen
enolich ganselyc een part dat groote hangende oorden
hof ende de ogen het dat seint te wesen twee
Inwendig en wech van sijn een part dat sijn spact
Wen broed ic ende gendeht en de sekerheden oren
also dat dat spact een in dat part gande meer
Inwendig van int wach gant ende se leden noch
geleucht. sijn dat ic van sinder natuieren
Ende beuoren te arbeiden en part dat het spact

Spoot hem ingemachte enom haest En de sachelinge
 Nocht ende die hanchen enom dat sal van nochtinne ver
 duuden En pout dat byden stert stert Nocht getroch
 het dat dat nochteliche stert ende finen stert mag
 tolyche tot hem treck ende de beuden van anpouget
 So nocht oest beten ten streden ende of en nae hem
 treck So vele iblenouder en pout dat de liden nae
 den nocht van nae tuisden graf hofte ende het seou beu
 beuden oest is gelijck de often dat sal sterte wofen
 en pout dat gromde ribben hofte gelijck de often ende
 den buick brest ende matelijck gesont dat pinstimen
 Soe en pout dat finen honden ghelede mit ofed
 scheidt swant En dat pinstimen seer ende het fin
 Soe tache goeden maer gestedte honden En
 wecken ende seunden liefteliche ende alfinen hebben
 wil dat werden gods goeden cringen van salmens
 sels noch bouck En in honden ende drooghe deilan
 de vreden ende de belouen als den haest comt so
 Calmens als En gespout op honden drooghe stert
 Ende niet onder streden van En self en treden
 den cringens gods worten Soe en pout op alle En
 - 4 - worten sonderlinge op de waeste loeghe als
 den honden stache so dat het den euen nocht nocht
 den anderen niet op en hofte of dattet den euen
 nocht niet en vermyt beuden den anderen ten anden
 te setten daer an berouft het fin nedderde liden
 Soent te hebben en pout dat de wofen ghe
 En ghenen is ende groot oegden ende niet hol

Mooie beemster Dat het van nachtwind en coon wesen
Jen part dat eenen grooten mont heft ende wyde ge
Blyt een mager ende smal kinnelochten van halbe lanch
In verghen ende smal byen hoopen ende lanch
Dat is abel ende genoglych te beeyden een part dat
Die stem van synen stert grof ende gelychelych
Ende stercklych aan halt tusken syn zynen sondersing
Alsynen doede een laste alsynen syn mag dom halt
Dien sterckere nachtwind syn ende wel meger
Dragon moede ten is niet smal Jen part dat syn
Lan houderachtig syn en oock onder de carmen ende
Binnen een de zynen een part dat heft brot hant
Brot hant en de hanchen geredt ende agtere poort
It doen voor onder bed penden wordet behouden
Afselst men wintet penden die gesportet syn ende
Teile kroeten hebben als de hanten dat is smal Jen
Gedat dat aende voerste boden hinchet ende hant
in synen ganch niet en staet tegen de vande sonders
Jen telen anderfint te doey dan metten biterste
Man den bodet ofte metten hanchen wotet dat dat
Voor henden hanchen ofte boden heft een part dat
Voor hinchet ende de soole vanden boden te mede te
ghant de vanden niet en veruunt te sellen ende niet
te vanden noch te crammen die henden ofte vanden
wotet dat die vanden is in dat lit datst gem
wotet in den mont ofte doer ontrent

Den p[er]t dat voor h[er]cht end in sijn ommekeeren
 h[er]cht dan als het roet heu[er]loopt het h[er]t de roeten
 of flucher w[er]t dat was it te veruorden inder se[er]uore
 te w[er]sen Den p[er]t dat achter h[er]cht en in sijn omme-
 keeren gelych[er]w[er]t h[er]cht dat s[er]uore was te w[er]sen
 Den p[er]t dat tegen de loeghe stede inder r[er]t end
 dat sijn voorste s[er]uore elain end enghen in
 sijn ganck maect dat s[er]uore inder borst was
 te hebben end men sal weten dat dat p[er]den
 die h[er]t van borsten sijn die pleeghe licetlyck
 stof of binden te worden in de borst te worden
 Den p[er]t dat voor h[er]cht end datst den ginc
 worden moet den luttel r[er]st end men den t[er]t
 moet voor den vanden niet veruorden en con
 den dattet h[er]cht end dat was niet en w[er]st
 te s[er]uore moet voor dander dat was it inder beender
 ofte in der se[er]uore Den p[er]t dat achter h[er]cht
 end men s[er]uore s[er]uore van b[er]uore d[er]t niet en
 en s[er]t noch en s[er]uore s[er]uore alleen inder ganck
 end de lamminge of die veruoringhe inder
 moet te w[er]sen end het die led[er] niet en veruindt
 dat was it s[er]uore l[er]uore Den p[er]t dat galle oeghen
 oeghen heeft end d[er]st[er] alsoe nat[er]lyck end
 moctant van gheen b[er]uore too veruore dat
 p[er]t stadtlyck hande dat dat sal gaet blind worden

Den poort dat elupantich twee hondt inden hyns end
Dat de soven gemintliche cant syn ind mose des ge
lychis end de soffen hel dat wort galf doot gdeolt
Den poort dampocytic is int hyn end dat ont is
Gader of minnender en sal dat vorder beuvelsen
Inde dit is van endes stenen poort in allen enginor
den of lantou en is een ont poort niet secker is ad
borders Den poort dat den droeb of de vlioghen waerme
int gooft end de mose stadeliche humoren
Waterspelt als het water end cant quathok of minnender
meer en mag dat ontghaan vander hyn end den poort
Dat eliden hof anders ealb ofte aent gooft en
haesteliche onder vander end seest end hyn
Lemighe loou vander end dat stadeliche hyn
Oft loopt door den hald dat it niet geseu te outgag
Oft men de mose des poort dan wate gindet end dan
Den luttel Creinde ofte stree hem ind mose steeke
of hyn adem dan haddeliche van hem woert
Inde pinnest dat gemosen van den droeb int gooft
Inde vander heliden onder de hald een poort dat
Dampocytic is end nochtamb wel pinnest dat
In gemose minnender daer af een poort dat
eliden hof onder de hald en dat stadeliche hyn
daer in ofte geliche halfnatend end niet
engoliches in gaeue veld hyn
Dat wort niet licsteliche grof

Van onschuldighen bloede ind' pouden
Al dat part onschuldig bloede heft in gem
Dit yn tekenen het clouwet hem vele sude
Sude het cortet dicke sude stinct seer pit
Syn pit is roet dicke sude stincte seer mil
Syn oeghen syn bloedige mil sude tancachtig by
Synen stet min dan gewoen is by Synen wassers
hem pinsten onder syn ligamen ofte clouwe pouders
waerdy oock soo comet van onschuldighen sude qua
dey bloede alsdynden ongemaete uera ofte die
Nonsensu Actenou hem opsbaderen men sal terstont
Laten anders ader die nae by den galle leit nae
Dien dat sticht oft drie oft vier pinten bloede so
Doe verschimmet wort daer comt veel quade of alb
Mindigeit die by tyden wandelt de milniste in
Den wassers sude teut de hant door men sal wotten
Dat de sichten die van den bloede comen syn sude
quade van bloede dat van quade humoren comt sude
alst nae groete gitt' daer op wacordt hiedel comt
Sudetanden den wasser datmen get de clouwe indy galle
sude droese sude oock comt daer of dampigeit
Synen linc van quade bloeden sude coud' daer van se
Dich wilb haesteliche stenden soo datmen niet en
moet wode af sude dit comt van quade bloede

maechen. Teghen het ende

Bloedige bloeden
Wanneer en niet soo veel bloede datmen niet
Stapen. En can salmen een plaeste van notels

Machten suet Dachs op legghen of binden oock tot
het selven is goet waer men Drack van een
Wachten dat suet dat of van een part dat sal
men van dach vast op binden leide laten dach drie
daghen op legghen suet of een ander dach andere
Dueren suet mede door stekken so dat de bloetganc
bloetde an binden suet so berekent suet lynnou dach
ofte suet tot polver bindet dat polver dach op part
sal stekken waer ten selven want alsoe albanum
hant mastice, wiesoc myrre, lintergionu roet
Van een Geader wit waer suet oly van olynen
Van alincen suet waer suet macht dach een selve of
suet suet die platse Dickwilt dach mede het
sal gonsen dit is oock de beste reindage tegen
de motten waer tot die selve want polver
wan breint suet Drack van een vercken dat gades
dat ofte van een part menghet wel hamen suet
machten suet of hantse al waer op de wone
suet lichte drie daghen dach op legghen het sal
Linden suet men sal dat part manne van onbestig
grootde conde oft hitten moeguit suet ongemack
want van en selve de conde niet verdrucke wess
suet of een part de sepol oder boonden inden mont
gestekken is suet niet en wit stekken

Soe neemt en deel veggheu mit het dat voer het
pout inderribben ende laet dat pout daer af stou end
Innemen het stelpst **O**ft gemiel dat dat pout dat
niet innemen en vroms so salment hem mit ge
wolt inden mont stekken en bypout alles dat het
In ghenen halven daer enigge vorder en et want
Dat soot wederom doen bloeden ende daer moet men
Soe toefien end dat moet en stadt sinderlinge
Ideen mate af doen so veer als moet id tot dat
het gestelpt id vordert om dat bloet te stelpen
Op ander steden als pout lincen Soe neemt vromde
Inne soet als opation vromde dat salmen soet
Clein vromde mit wit wonden end end mit wit
bort end leggent dan op de vromde of op
ander het stelpst daer af alle of voer vromde
medefynen of plact daer en salmen mit vromde
de afnemen sonderlinge die op de vromde leit mit
der dan op den vromde daer vromde salmen de vromde
heleu als hier naar bescreuen stadt int capittel
Nou de vromen Moeg en ander end men sal dat
pout laten end end die daer teghen de daer
leit **h** anden halve kinckel benen of het **h** vromde
Dat het **h** op dat dat bloet ten andere steden
Anche daer naar salmen benen pout **h** wilt
te salmen end legghet op die vromde of vromde
Goude bocksteden end hant die op de vromde het stelpst
vromde benen vromde bloeden en egeleut is dat het salmen

Van Traanen hied' porsen ooghen
Het gesicht dich wil dat en part sin ooghen
met traanen so onbedroeglyck loopden datse die qua
lyck op mooghen Doen by tuden van slach daer in
Oock van conde wyngen of van cruael hinnodien
De ~~menschen~~ daer tegen is dit videroock ende mastice
Ende swaer ende elen ginderen ende met wyl van
En ene beslagen ende gelsit op enden loopp vider
Wingheren brest. ende so aut boerssoft gebonden
ende dat haer niet afgeslooren daer de plaester lig
gen sal laet dese plaester so langhe tot dat de
ooghen oock traanen laet en almen dese plaester
afdoet van salme de stede waslegen ende sijnendy
met warm water ende besmenen met oly van
oliven tot eet selve men sal de grote ader berouwen
Den beide syden vande slapd oock de ooren een
Duer tot wat tyden de ooghen traanen want
Darin een videroock van een pont en logget
Die al geheel in een pint vynn die godt ende
waeren en laet die alvine een dag en een nacht
Daer in ligghen daer nae wasdoet des pout
Ooghen drie oft viermaal des dages het
God genoesen voort gendran en vynnent een
plaster daer af gemaect gebonden een nacht
of langer so den wotb of dat traanen sal flise
ten selve want agnimenten met chionen

Bladderuy Stamptse te samen doet get in de ooghen
noort nient boonen gesode in witten wijn ad
No sint daer in de de ooghen

(Van Duister ooghen

Of de ooghen duister worden van Glasz ofte van
Linsen nient vancol gesoden gesode in witten wijn
Inde sint van gansen te samen doet een dot in de oogh
nient ghelou ende het die och beide geden vancol
Ooghen inderwant die wien best daer van dan magne
Dare blach gebrent sint daer een wit maer het wylde
mit den wijn is get schest alb die wort staet tot
den selen nient vancol die int watter swammen
Inde vancol tot pilsen in eenen nieren pot ofte
Doch eenen mol vancol alle leuende blaese gendak ind oogh

(Van Spellen in de ooghen

Sommint comen daer Spellen onder de oogh
Van Bloey daer in van dat sy te veel quade humiden
hebben ock datmen hem te veel gander geist end
widergh gheest blynt maer boonen te den wickelen
Elder gesiet Dardteghend het sy Fanch of sint
nient affric of spie dat is scopolin wijn stou end
Dalginae enen swade enen swade sy meynot wel
Elden te samen den salment int oogh blach door
Den niet twedmaal de daegge ten minsten toed
Elden nient van of spie enen swade wel geist
nen te samen blaest hem dot ind ooghen ten
Elden pammil portum Ciclamen capamul

Dat ik al by vint end gindrom d'ese twee
Stoet loel te samen maghet mit kene p'lynd
Vindt dat moce v'el maghet sy d'ard'ere l'ijghet
Altemast Door d'ere l'ijghet Doet end v'oyghet
Dat loog' twee maet d'ocge d'ere mede het genot
End oock ik Dit goet toghen d'ijster ooghen tot
Den selue p'lynd dan off'ic' d'ere v'oyghen end alsoe te
Caum'ij g'indrom end g'indromt bl'ast get mede
ooghen tot den selue v'el d'ere l'ijghet **S**ay end oock
Dan v'oyghet end van ambladen wortelen g'indromt
End oock den l'ijghet elst g'indromt end mit dat say
De ooghen g'indromt dat v'oyghet de ooghen selue men moce
Doet mit den maet van d'ere twee end v'oyghet
End v'oyghet tot den bl'ast dat p'lynd van comig
D'ere in end mede maet oock v'oyghet mit v'oyghet
D'ere v'oyghet in g'indromt het Soe het part by d'ere
D'ere v'oyghet in g'indromt v'oyghet den v'oyghet mit
Den v'oyghet in g'indromt de ooge v'oyghet end d'ere
Of mede dat v'oyghet comt tot dat v'oyghet **S**ay end
D'ere moce het sal g'indromt den v'oyghet de v'oyghet
v'oyghet v'oyghet g'indromt de v'oyghet v'oyghet
Of v'oyghet v'oyghet van v'oyghet v'oyghet v'oyghet
End ooghen

Wonden han op de ooghen
De han comt v'oyghet van v'oyghet end dit v'oyghet
mit de maet d'ere v'oyghet oock v'oyghet ik v'oyghet

In de luthackten maer men moet daer name toefien
 Dat dat part vast gehouwen sy ten selven nent lachp
 Delle witten myn hooring ende seet exult inder den
 De anderen gemenghet vott han dat inder ooge totten
 Selven en garenich latsef gepulvert met puluer
 Van arsementoni dien puluer opden con goudich vordet
 Die cragtelijck dat selve is sonderlinghe goet tegheryd
 Dat witten vott de oogen besoch so de siecte niet inder
 Dat goet gedragen en sy

Nieuw bloet Doot inder oogen Comt
 Soo het bloet han openbaerd inder ooghe met witten
 Van sye dat op goudich moghet ghy bescreuen
 Tot ten selven is goet thax van schuortelen ten
 Selven is goet vott onderste han doorn gesoden in
 Dooden witten myn ende wasden daer inder de ooghe

Van Scellen inder oogen
 Soo tpeet sy scelle het inder ooghe nent offp
 Doot is bescreuen dat gattinen tot den gontfunt
 Inder myn selven ende peper ghetelck swaer sy luttel
 Aling gebrent dit selven alle klein pulueren ende
 Menghet met hooring in ender en Dopp van
 Sottet in heldt opden of inder punne vottet vadem
 vott met die selve besmet ooghe vott staen gide
 vott andere ender daer teghen ten selven nent sporen
 Soden so groot als een gachvoot en ender bepel vol on
 ghepunden hooring te samen door ender vott gemengden
 Dorem besmet dat ooghe met get dunnend daer af

Van Slaghe inde ooghe

Van Slaghen inde ooghen want een eerste broeck
Doet de crinim daer wt ene bollet de eerste met
Slegelocher Coelen so doet sy binne and dat dat
quaden of minnendement wedde open staet de
Lekkenen ene Deste boerschen fichten by te
Redmen als dat perit syn ooren staet and tastet
metten boeten and sprappet met den boeten an
de arden and die soe seghen by soe boert sy en
staen comparlyche dorst sy en stonx ofte luttel word
ben
Soe moegen de eliden sy alsoe wot als taf
Aen oock hebben sy vickwill boeten and get gantje
by boert soe hebben sy moegen van gittar gantghelike
Ene almen de eliden siet verghen alsoe gaet als
Den sy min of meer den salmen beken te grante
wt met den segher ieter wot gloyende of met een
me ad lande van grante te sinnen of dat boer
st almen siet int te grante de doelgheyt de
moeren soe wot luttel ene soe vanden kinnebacken
als vanden ander of verdet soe gesien datmen maec
ontemmenen osteren die eliden wtgrante die vanden
salmen Cieren and heelen almen heet die von
Den die van vorenen gespreken staet boer den ander
chere men sal laten de ader die ander de tanghe iden
wot moester seggen dat men oock secht die galle
and gheleken vorenen salmen daer op machten een

Welken ende niet te verpen van salment doerfchey
Ende men salt dat poet gemaklyck laken anbeden tot
Den selven so gaet als de clere warden gesien anders
De sticht haestlyck wyder bouen gae ghewont dat
lygtmen hem stichten den den stichte die men voort
loet de moergent ende de ament nae datmen siet dat
ment mag ontcomen daer nae salmen des poets gaet
Decken met eenen wollen doek en de stichte sich wil
Gmaeren met booten en sondersinghe op de steden der
Clere ende men salt daer toefien almen des poets gaet
Doch datment niet en vermenen voort een ander einde
voerspreken chere niet en mindere byder stichten so sal
men van grone wt pluchen almen de warmen doet
ende die wonden salmen gellen almen geelt de wonden
van de warmen stam men mag de clere ende de he
de vermenen of wt pluchen met verlyt in geliche wt
almen de gellen daermede wt grone als inde capittel
vande gellen stact dat is te weten dat vinder van roet
ge in wat smyck van bloesche of ander sint datment
te make daer in des want het verlyt bloesche ende
stact verlyt als den vinder daerom goet daer en heeft
de vollen geshollen ende andersden vromen wt den vollen
Ae vollen ende de lanchen gen cloppen ende de lanchen gen
vonden welke sticht comt van chact bloet ende van
vonden ginnen die men salt warm gonden ende
warmen watesmelten met water dat warm is ende
loet out gen te sander vinderen ende coment in

Item Conde hebben men magc daer voer mede inder
 venginghe ende ofte misse so vercoopt worden so magmen
 behouwen daer mede end voer magmen hanc die dagen
 saken diec danc loepel beh ind misse gietten ten selind
 mont mitte wingaert sint de wanden af ende de bla
 den doot af ende want dan de stincken ende sint die
 ten gant breed lanch tot vier ofte vyf cantvallen toe
 welken ghy braken sult mit twee steen as wel chon
 ende dat in eenen lynen sack dan sult ghy den lynen
 sack dan sult ghy den lynen sack bynden mit de
 stucken dat pect goot datet lynen mont inder
 sack steken ende om de lucht diec daerom verhoort
 soo sicken de flumow weder dat misse drie ofte
 vier weisse doen

Item vindinge uit vonden gale
 Ende ander sint

Dader comt sommynken vindinge uit den gale onder
 vonden den den flume vanden stert sommynken alle
 dat by ende dese sicken comt den pecten van ende
 vonden en vonden bladen of van ander sinter enmodien
 ende van colerice van gaden vanden bladen sinter is
 daer vonden vonden blact so is vindinge uit mit alle colerice daer
 vonden vonden die macht drooghe vindinge uit ende dat geden
 van vonden dat is sinter ende vonden is dat de sinter
 flume vonden gaden so gaden daer mit veel vonden
 ende by vonden gaden daer mit veel vonden vonden
 by vonden macher so veel drooghe vonden is dat daer
 vonden vonden is so is de vindinge uit vonden
 drooghe vonden ende vonden vonden vonden men sal dat
 pect lachten vonden gale vonden ten vonden vonden vonden

Godmen Dit Doec Ligen den doot ten seluen
Alb de vniuersiteit comt van tinctoren ofte sijn dact
Dat dat dader lange gheleghen heft so salment wel
reininghen met seepes looghe En seepes drie ofte vier
reiser dat dactge dactenas neykt gindaco in vynn dichte
gofden met veyten sijnclen cantinaria capstet bebatin
Dat wolt heysen sijn tot dese seepes salment toedoen
aloe cabalin gindaco salment die seepes was seepes
En salment want salment vinn vierock die wit is
vinn seepes seepes van seepes gont vitrolin vinn dact
Nitt seepes sijn dacten die mengt mengt
Dit salment met gofden sijn dacten En met loom sijn
Soe wel gofden dat get wende dichte salment dacten
sint de vniuersiteit seepes dat is gont seepes tinctoren
vniuersiteit en salment dacten so dese vniuersiteit seepes
comt van magdalenen dan sijn gont dat part laten als
vniuersiteit is dacten was salment sijn looghe of seepes die
seepes dacten heft wende bebatin onder den gont
dacten was salment reininghen als vniuersiteit is sijn vinn
Sint part wel vniuersiteit als vniuersiteit sijn luttel sijn
Dit vniuersiteit of de vniuersiteit seepes comt van ont
seepes bloed dan luttel dat part sijn dact als vniuersiteit
vinn is sijn was de vniuersiteit seepes alvinn dacten
gofden sijn als dat bebatin te gont bebatin de seepes
de met vniuersiteit sijn vniuersiteit ten seluen vinn magt part
laten vniuersiteit sijn dacten was so want vniuersiteit vinn
Dit vniuersiteit vniuersiteit vniuersiteit vniuersiteit

Sichten waer van quade humoren die
 het end onculding sijn die langhe tye gesogen
 sijn vergaert sijn en eenderhande sprukinge als sichte
 los gesaden welcke sichten de piden hebben tyn den
 de ogen by de cullen de humoren blieten daer te
 sander om de woe die sijn daer binden commende
 van groeten arbeit daer toe sijn der humoren
 die daer waken ende die stede ontfaren de en
 worden ende ontpandusen want dat bliesse
 is clidich ende ingeside als een spouy welcke
 swaere wt ghenen vintel roetigheit ten sijn dat
 mensche selpe alle de woe des lichaem sullen
 waken om mit de roetigheit ende om dat dit
 sijn vint stede des lichaem waer so selpe maniche
 hant name doch opubadret sijn adreest ind be
 den meester manich seit dat dese sichte sijnighe
 mestere noemen yntwa sijnighe hant den
 woe om dat sel crupt van stede tot stede door
 de enit en door de gaten loept sijnw ende om dat
 sijn dnb door den hnen loepet daerom stant mit
 de den wonden woe ende by tyden beuat sijn
 de beemen alle ende sommerwten alle het lichaem
 dan mostant ten idsten onde met lachen dese
 Sichte comt de piden van twede gane oerfat
 den ten hersten wanne een pde dat gewode
 is te arbeiden stille stadt ende woe gesadret
 woe so waken in sijn de humoren

Inde en vanden by den niet by arbeyden sweten of
Naten niet ghetogen soo moet dat ligam daer of der
sweten oock comt dese vorsewde sichten van humores
Die onverschuldich sijn ende comen oock veel tijt van coles
Die daer vordaghet ende niet yet laten niet gebet
En is enen ock de sichten daer af sweten teyent sal
men dat part laten aen de galle daer of aende borst de
gethech soo vrede noodich is ende latent soo langhe bloe
Der tot dat gem dat lyf vbraudent of dat de onse
bloedinghe humores weder vanden daer nae stryctum
han inde borst of inde ghyen op dat de humores
stadtych vrede sichten om de bequame trethinghe
met enen wort of striche die magmen ende wyley
de vredeinghe ofte sichten ter bester stas laten daer die
stetich by ende als de wort of striche geset is salt part
Dit doghen de morgen ende de onent wat arbeyd
op dat de humores te vrede vrede (en men salt
vreden mit drooghe ende vreden vrede in coles te
de salt vreden die oock niet te nat en sijn ende men
salt veel vreden so dese vreden of dit her by dese her
vreden vreden mit en vreden vreden vreden vreden
den by die humores meer dan sweten dan salmen
de sichten of vreden vreden vreden men salt dat
wel al lanch oppiden tot datmen de vreden ofte
de sichten vint by almen vreden geft dan salmen
mit de naghelen vreden vreden vreden dat daer
niet in en vreden van vreden vreden in vreden vreden
de geft ende vreden de vreden vreden

Jind' machet toe dat get daer niet uit en vallet of de
 wond' ind' borst soo huytse niet sonder huyden bande toe
 niet dicke ende latet alsoe drie dagen sonder vermachien daer
 nae salmet - 2 ~~dag~~ mach daegge vermachien niet wrede in
 Schoonheide ende niet uit vanden eyde te samen geslagen moet
 adseisen niet warmen wijn of wijn afen de wond' gewas
 sey doet dit - 9 - dagen als verferren is ende want dan pul
 inde van verbranden alwin' ende alsoe veel honing of may
 Macp daer gelisten steucalch toe doen en mengent soo
 langhet dat get dicke wond' als een bloes dan legget int
 wred' ende latet te samen gescheen als een coel hie van
 Salmen puluer machien ende doet ind' wond' toe dat
 en heet is en de wort of stanche salmeten niet nog
 min verpoopen ende abtaden niet dit poet alsoe verferren
 of een ander cure die center ende beten of men find
 Die huyt al lande op tot dat men de wonden vint daer
 nae want walgere gepuluet wel clays - 3 - loest of soo veel
 bereylich is ende street dat puluer op den woen
 dan doet op dat puluer boompoll' op dat get niet uit
 en vallet dit dat den woen in - 9 - dagen te niet
 den cureit de wond' als verferren is vanden
 woen niet te treden samen alle dese dinghen de
 humedien niet verstoppen nog verroeghen en een
 ende sy ind' beuden findet ende macht daer gaten
 ende pieren als clays blaasens soo want een wout
 ofsen ende bevent de blasen te gronde niet de borst ende
 salmen alreidst brande die vanden woen niet
 goet tot den woen onduerde daer nae streyter op

Engelsteu calche of aluin gebrant in de gaten maer men
Sal de beem ierst waschen met wijn of wijn abgesat
Dan want ongesynnen hoornes ende boom dyes enen vint
Inde aluin de gaeft minder en trewe bleame so vele ende
Macht daer af salve ende moestert eet seer daer mede eet
Lust ghy sult wisten so dat been geswollen bleef vande
Wormen dit salmen aldus gelyken want ghy sult die wort
Afstrept sijn ende seke om die swellinge enor al out
Werde maer men sal dat been ierst bloot sekeren daer
Die swellinge in is ende al dat bloet wtgesogden is
Dan want stercken wijn afen ende wit wab te samen
gemenghet ende byndet op dat been of goudet in conde
Waters des morgens ende des avents so langhe doet dit
Daghelick tot dat de beem weder smal werden ten sel
Men want asken van vringarden ende macht daer langhe
af en inde looge doet ongelosten stercken menghet dit
Te samen dat steen is doet wegh ende dat ander want
Weg ende dese salve legdet op de gaten vande wormen tot
Dat de wormen wederoghe end te gronde beudet is
Jen ander ende men sal de adre lachen die aent achter
se been binnenwaert is daer nae sijn blitsche soeken
byden half stae tot dat ghy vint die bloesche kieseit
Die byden adre leit welke bloesche ghy beandelyck sijn
Den sult so dat ghy de adre niet en racht ende dit
Wormende bloesche heeft sunninghe dierden dese
Calmen wtgranden ende weg doen ende blijft daer
Jat in van de wortelen brant dat te gronde wt
Inde sult weder comen dan legdet daer op

Besch met witte van den eyde goudt ende tpoet sal-3-
 Daghen rusten ende enen alb vonspreken id in dit oppittel
 Dit salmen so langhe doen tot dat de beenen gaer swellen
 laten de fustren beginnen te drooghen ende de gitted coste
 ofte dat de roode beere gaer verandert in witte ende
 Sweten te verdrooghen neemt ongelosten calche peper
 Sulpher bitriol ende van een ontioe mach dat ambhola
 heet menghet. Dit to samen met boom olye ofte neemt
 Voor de calch gebroide aluin dese salne verdroegt
 De Sweten en heet seer ende id soek goet behouden

Noeg van eenen anderen worm
 Die vogtiepoet machet

Demit farsina dat id en worm van groter Noeg
 Tiegat des blespote ende vnielit der humoresen want
 Geminghe mestarb noemant alsoe om dat hy vnielt
 onderbloedighen humoresen met vniel gestanchel machet
 hant blespote ende hy machet vnielt gaten int blespote
 Elyche pieren inder dach en hy wast van lymactygen
 Bloed dat bintse de dach int wast by anden soek van
 wonden of slagen hy wast soek in de poeghe steden
 All ind soest ind ringhe of inder fode dese worm
 Rosmet soek ander pieren die by haer syn als hy ind
 soest comt soe beoest dese groote toefigt by emere id
 dese siachte int agtste deel des liepant ende men
 noemant vnielodig bloet daer dicker wil syn beghin af
 comt dan salment late aende gill aende id dese siachte
 vande beenen soe late aenden vast boe of soegit
 niet en id in de goels vanden beenen ende der vniel

Made alleen in bloesinghe steden datmen dat suet
Inde ontdek alle de heintliche quadesen dat id goet
Made een plaester van hooney van syer doren van wei
En mel En agrimonie legde daer op dit id goet men
Geden ende pedden alb vollicet want dragant bolib
Culper galls sulgum van deo een dragma alsoe gubsting
Mum myrhe viscoso atramentum stou pike herte
hooren holwortel-bladen van pische boomse modz-
perimstaneu granaten En gipsin tarte saponis solib
Zaam van elliche twee dragma gestubrest
Zachsalen hooney verbrant in perchement 3 dragma
Inde legget onder de verkerre plaester ende weet ocht
Ist dat de worme comt in enighde woude puluer van
Witten allebrum gesengt in water doet daer in ende
Ist peet met deser worme faringad seer benaer id
Dan en salment niet lasten made alb En idst
Comt Inde alst daer niet gebotert id dan latet ocht
made een gelubt peet en sulen en sulen niet lasten en
want de contreit niet en de hitte ontgredt gnu
en de aderen der gelubde spieren En wecke sine dinn
Man bloet nochtan salment laten alst groeten moet id
En sulen drie hantbol gewisfalte sine soe niet
weybladen sine i gantbol rapanum dat id radice
rost Dit te samen sine menghet met een weining
water sine gont den pedden te drincken macht
Dan een plaester van balermeu of dinnel bet sine
wortelen van radice sien niet made seget idst

De haer af sijn vernicht De plaester twee mond des
 Daggē tot dat genesen is ocht is hier toe goet om te ver
 drooghen De vochtgeit in quade gaten de wortelen
 Des clutte cūit puluer daer af gemacht ende gedaen
 In cancker fistelen ende seker ende gesen dat recht dragt
 Ende harde vaders

Van den Drosch die meest int hooft comt

Gymnora dat heet ghemeylich des piden drosch
 Int hooft ende comt soo voerscreuen is ende ghy sult
 weten dat inder alle sichten die de piden cinghe
 soo en isse gheen soo angstelyck noch soo versmaet als
 Des gysende vernia die van onder contgeit comt des
 schick de vindingeit Des twee sijn soo versmaet
 Ende van de piden die daer by coemen lichtelyck ont
 finken daer of men moet des twee vernia van
 sichten soo wat part dat heet int ander piden doen
 of ander cingent die ander mede Dit sijn de tekenen
 vanden drosch het loet het de misse de ooren sijn cont
 De oogen drosch dat hooft uderangende swaerheit
 Oubedigeit gheghele ^{tot} sijn gestadige dorst
 Comen vlen benoude onder alle part sijn sijn men
 Salse laten aen de salstade ende waren gonden ende
 alle de piden soo sticht sijn datste voren moghen
 gaden soo verwaet sijn de groene grafskenb sijn wel
 ende ocht seiden de gymnora inder ocht is goet dating
 mache een smock van alle dingen die stinckent sijn als
 Dimpingmentom ende puluer ende legget op de coelen
 ende latet recht den roech inder vingsaten vlieden de
 gymnora moeten daer daer ruimen

Deffelych magmen van lynen doek of ander din
Lien doen ofte want eenen lynen doek ende binten een
Jansen stoek ende bekniet die met weede stape en stoekt
Ende misse daer af sal dat port printen dat is per goet
Ten seluen want een goet loche ende misfaten vager
Cannet nageden stadt die te samen ende menghet met
Wit van elf ghyen ende met wat wynd ende gid
tot de penden int luf dat verduent per wel ten
Seluen want d'infrobyen een drage ma wel klein geyoung
Moghet met een pint sap van bette ende weybliddey
ende want een gely pint wechens bloed laet dit al
Tosamen sieden tot dat het nat by nae verduen is doet
Daer noch een welfstede van een port van wit van
Infrobyen in te samen van ghyen een dale salve
Ende al ghy daermede wechens wilt soo doet een locht
Wiedes van wech geyoung in dese salve ende stoekt
hem in des port mede en laet daer een goede wynd
En blyuen nae dat het port sterck ofte cranch is ende
stoekt daer wel diepe in dan soo suten sijn dat
met des port heeft sal comen veel feyn dit meng
Dy soo dich wilt doen als u-gode dinct ende ghy
Wilt weten is de sieckte mis so geyest het port
nae is en veront so sal dat feyn verpoulen blyuen
Soo dat het niemant en can in - en - dagen bequa
mede dese sieckte vonden penden al een port goet
Dy cluene inden mont soo dat het van een
Lynen mont niet open doen en mag want dus

Stoek end doet hem den mont open end dan giet
 hem int luf fenggrise met warmen afen het sel daer
 Of beclaxmen ten selven alb een part is becont
 Want warm melch end fenggrise een gant vol
 mengt asamer En gietet den piden int luf end
 latet daer vol op veyten of gheft een melch end wyne
 vol gesden met atrament peper men ghans een
 beengrisc end menghet met wat coeren end legghet
 legghet end so mogen de humores onderscheiden soch
 mede hi hem goet geyhenen bran het is een goet teken
 van geyhenen alb de curen vol vericht so dat get feng
 vol part wil end ter conteroye alb sulche niet en gesceit

Anden hant warm die den
 piden becont

Wemid antioer is eenen warmes die comt dichterwill
 Den piden een van groeter leigheit end wylde has
 Alb dat part vol ghenodert wort end men dan as
 ne niet en doet lachten so dat in een dan waspen
 vol ondenlodigheit De ginnodert die gader groot
 heit end ondenlodigheit niet outgonden en comen
 maer hi gaen ten gellen stede alb in de borst daer
 die ghesten fien end vergadert outrent de gerten
 wooninghe end want der ginnodert buel is so
 en com de druseheit daer vol dringhen de gerten
 de macht der humores niet vermenen maer en
 deel sent hi wtwaert in de borst welch deel der
 swellinghe macht in de borst ofte den halp

Bestoep of de hals dat ist schenke teichan dat
Dit doot de anse dat ind castuflon dat goet
Leblen is veruimt sine alst veruimt it dan coram
part de stede dat goeten sine eie nae volcgt
De doot sine dorem get de sicche vroughin dat
hert ofte anticeor Dit syn techenen dore ammen
Dit sicche kaman mag dat hoofft gaaget som
Maer dat het nauwe op mach hondes En verliest
Synen aptint En in dat part borst sijnk open
baer swellinghe die soer waerly om dat de ene
vloeynghe humores die dervant comen sine ver
gub ander en veruadere veruad in een apostema
Dit piden salmen haestlyck te hulpe comen circa
men sal tpeck laten ander de buick ader daer nae
Calmen oock tot twee steden sijn al lauchel ander
de swellinghe op dat de humores niet lappen sine
men sal daer mede arbeiden soo sal de gitte dat anse
beit de humores veruinen of ontbinden men salt
oock waegten voor conden vrent want daer door
moete gen licht de crappen becomen ten selmen sal
men hen een wort maken een betide piden ander
den buick tot dat de vrende heet En doet men dit
den piden by honre gesanen linc soo ist bewaert
voor de veruere sine sicche sine alst part sijnk
and de borst of ander den buick soo steck de swel
linge door niet de vliem sine niet vae toe

Van wormen tusschen het end vlesche

Den porsen comt mede wormen tusschen het end vlesche
 Die heet de wifse dese sciet comt van onder tolij
 quat bloet end quade humores end is de feynigste end
 alle sichten want dat port is in esder niet gesent end
 doet daarom placement de moet te gaten dese sichten
 Gaten alre kansen waarder een port heet quat gebaer
 met den goofen en slact ofte seint In hoeft richwill
 doet dat port liggen end slact In goof tegen de
 Gaten oock ventolet end want haestlyck weder op oock
 Macquer den ynder kansen daerby dat de steet vlyet
 die ender de manen leit end accepter benden de oere
 Endere alsoe gaest alre dese techens bevent
 Soe salmen den worm wetsiden met een seep
 endig messer of met een ander instrument souden
 de goeb ende onstucken sicut soe salmen stelpen als
 wenschenden is of want uit van gheen end word
 end byndet daer drie dagen op het stelp ten sluch
 machmen met een ghegunde tonghe ofte yser oock
 des gelyck het beken als datte na de gaten met
 sent gheliet

Van ynde die daer comt want
 Entonden der ynder

Ventositates den porsen wendet richwill end woe
 Man want die richwill daer de sicut gaten In lic
 hem gaet om de hitte end sicut des anrebeit end
 alrean doet port daer op becont in den ligam end
 sonderlinghe in den ligam sonder mate wade af een
 opet seer haestlyck gepunt wort end oock soe wa
 den de porsen liegelyck stof daer af end blynt

Men name een niet het meeste darmen enigen een
In Spanne lanch ende besmet dat selve niet met
Olye van beyde sides sticht dat geyfste in des poort
Inb side bint dan dat niet wel vast met eenen sticht
Draes tegenb des poort sticht so dattet niet wt en mag
Datman salment yent setten voor goeder dan accepten side
Men sal dat port vanden al waeren. en darmen hem
Dat in fochten en sincken In lanchen wt met boom
Olye waeren side wt in gemenschen metten goet side
Dat port wt gedycht al waeren side hem dan
Dat niet ingedaen als bouwt it die sal dat port
In vint wt lachten daer was salmen een ghen teeten
Goeder dat waeren van natindien it In het sal water
Drincken daer comen side vromcoelx in gesoden it
Van ellich een half pont side alst water een doot
Mercont it dan maeghet daer en vroming wiken melc
In side tport salso langhe sonder drincken faden tot
Dat het dit water wt drincken wil side inwend
maecht enen waeren stal dattet in vint tot al
gengen In

Wanden vanden dat niet meer

For en mag

Men sal menen een pint vromcoelch side ongespen
hoenig In spanne dit luten altofamen maeghen side
settent opt vier In maecht melc lan side gietant
Den vanden int luf maer de spore luten fochten In
manch dat sap daer van oft gh maghet fact daer
van nemen ten selven luyfmet met sander gemengit
It oock daer toe gatt side dit salmen den vanden
So den ghend side so dat port niet inwend
so salmen hem dat met cracht in vranghen

Miet en berste ten selven want poepden synen brau
can vrsuon vsmidhsplet of amyt fact En piddet in
Jouy vate ende doet daer toe wat sūte hening ende
Olye van ellich en goet del ende witen sūden En
Bladt dat wel te sūden daer nae doet del wotere
Wat in sūden sūder ende want elster sūde so lakt
Dat voorespreken wotere door den elster metelyche waten
Den piden agter int luf En tpeet sal agter goeder
Faan Aan vooe op doet doet wotere toistont niet wt
Doe wt en loopt ende mag mag hem oock den ad
toefoppen so dat het wotere niet weder wt en mag
Doe nae so want en vande cūppel die wel slegt
En sūde twee lūden sūden de pette bīche lande sūde
Ran die en op de en sūde en die ander op de ander sūde
ende sūden beglymen hūde vooft En sūden agter want
sūden ende den elppel vooft te dūchen tegen de
pette bīche ock En den bīche sūden abviseft besmiden
met olye of met ander sūde daer nae al doct go
Doe it ontstopt de pette de sūde vooft gemachlyche
Tot der goeder tek dat agter weder wt comt al
Wat daer in gtoegen is ende die ander wotere sūde
vooft Del ende alou salt terstont vsgaen ende alle
Dat vooft sūden of vooft oock mede met de me
Dōgnen ten selven want twee gant vollen sūte en
Doct in sūden sūde vol vooft ende mengt wel toefamen
Doe nae doet den vooftvooft vooft niet get sūte in
De pette mont so dattet al in sūden
Doe nae macht en sūden sūde sūde met
vooft sūde oft met vooft sūde vooft met vooft
vooft vooft alsoe dan dat daer niet af en

Bejunt dan altofamen gemengot

Van vrouwen die inde darmen sijn

Verminde den piden of piden sijn by wylen so dat
 gude darmen des piden so dat in den piden gelyck
 dooder ten sijn datmenske te gulpe comen tekenen deser
 sieckten tpoet woutelt een partijck side hout een hier
 Jude dadi sijn en heft gheen rust en het tastet met
 den mont een partijck ander buick side bytet met
 de tanden dadi een side clouwet hem een partijck
 Jude sijn gaderen sijn al opwaert wiet side het mont
 Enal in den buick men comt hem haestlyck te gulpe
 der sijn die darmen door gaderen het sal dwalich en
 der den doot outgadi des wormen comt van quist
 Moser ofte van quaden dranch curas alle die darmen
 Also geset al een geme binnen heft salment den
 piden in den sijnlijken dit salmen drie dagen door
 Des morgen side dadi nae sijn sal dit poet niet eten
 nog drinken boer middag ten sijn een luttel ten
 Eellen sijnninghe mosterb namen genest dat is
 Nuxansient gestoet side genest die piden te eten
 met cooren side gien hem sijn water te drinken
 ten sijnen more genen den piden te eten godes wilgh
 of van piden tpoet sal warmer met met sijn
 Dorch quit worden ghest gen dit so langhe te eten
 dat sijn Dorch sijnen wormen sijn

Van te ontgaden de wunden

Galinatub den piden comt binnen een woe alst
 sijn wunde ontgadet met ongeringte die blasf
 wort gen dunn side dadi af comt grote toefie
 Dore is dadi sijn bladinghe en de sijn al
 Goude sijnghende swellinghe inde lanchen side

Is liegamb waerom dat perit gdwongen wordt
Die laucken sighe te sotten ende gem te werpen
Aegard De arde Lina want nastutsijnim nascude
agnaticum Cefranem paritacium wortelen van sporinge
of van bruisue van ellich gelyche veld ende siet al
te sinnen in water ende al sy wel gesoden sy
Soo layst adude spract al waxin dase om gebonden
met enen breeden bands van luyvate alse de perit
ingghet dit salmen so dickmael daer albt oort sy dan
wilde en waxin dase op oock it mids goet dore
Ely v hander besmet met boomolje ende want de
Giecken perit spract en trechten door v gonden ende
Dan clouten ende besmet gem met dibe olye daerna
Wijst wat peper met cliflooch ende sticht int goet
vande spract met niven elmen vinger of want
chintel genenon ende wat gesoden met boomolje ende
sticht int goet vande spract ende so dit vorsewing
niet en gelyt so laet dat fische port loopen inden sal
Engebonden met en mede op dattet by genijgt
met de mede ryden ofte springen ende Lins vryne
wilde gaide Ely sult weten dat dit waer beuorde
Is want de genijgt sterck de naetwisen boort
Aegen vde van wynden ende ontgonden de wrynen
want een gontbol senenboom wel gestooten met
oely ofte met gouden wijn ende gietet den perden
In lins bechis dat get alle in swelloghe mesten
manneit verholpget als matenys andie ende
by seit dat dese fische inde perden niet en is

Den colerijca pasche ander mestand herten stroofa
 Ende ander hetent trunincatio dat is ~~frans~~ ^{fransinga} om dat
 De darmen van dese sichte worden besmet met
 De mesten seit dat dese sichte die wilc comt van
 vele spijse in te nemen of van gaetlic drincken als
 Sy seer geerbeit hebben ende daer op drincken comt
 Dese sichte van vrees spijse dat minc geyn hemmen alst
 Syn voder coonen niet en verbeit waerom dat geyn
 Om verbeit niet inde darmen ende die verbeit
 Ende beswaert als De winden inde darmen be
 slooten sijn dat heet de darmen ammerwort of dat
 geyn niet wederom sinder mate ghy sult oock be
 hemmen waerom dese voorgescoide sichte ofte sichte
 comt van gebreke des etens of van weinige te
 eten almen den voder gewoen voder niet en gheft
 ende alst dan voder sijn volkinghe creyget ende get dan
 ghidige dat so volot get sijn. bliche boonen mate ende
 Daerof verstoppen de darmen hoe dat groot wec comt
 Man gaetlic te drincken als sy geyheten hebben of nae
 Den arbeit nae den drincken alst geyheten gheft of we
 der van arbeid nae den drincken Dit sijn tecken
 waer by men dese sichte hemmen mag dat geydlinge
 sinder bliche ende sinder hets groote toetste het siet die
 wilt om dat stede daerget dat wec geeft Men dat
 hem den bliche so vallot van winds ofte dat hem
 De pierson of wormen so seer stichen ende dat part
 niet sicken en com mag seagen so vallot dat
 part stadelich op de arden ende wentet onder ende weder
 onder ende want dat wec daer by verdrincht ende
 onderwylten legget wec al doot

In dat het en sy datmen een goetelyck hert get ster
met syde cura men salt poest laten die galle adere of
dende in die daerwa salment wat men op dat een
dat weder suctet inde maghe ende den wynt met
wyntet ende oock en salmen dat poest niet te seer late
wontelen want de daermen moegte daer van seker
maecht dat ich seggen sal want wynt van een
kintet dat maghet sy en sy dat ende menghet
hem te seken te giete in dat poest buiche ten beche
en sy sy moget daer oock goening ende afen toe daer
of op hen selve ocht ende siende daer toe dat de hanc
niet te veel en sy ende dit is oock goet anders besten
geghen so sy siere waeren ten seken want sielant
hien af macht en tout of een wiche besmet die niet
beemete ende sticht in die gundere die daerwaet loe
pene ofte bliete die den liegen beemilden dat moest
huden louten vlecht te gelyken om datst een een
commende tye it ende dan de exide wakte sy
ende moeste maect hebben en sonderlinge inden
men so waret een dat bloet ende gundere daer
om salmen een sonder linge by tyden de piden doe
lacten ende sonderlinge almen daer sijn gebuech an
siet ende niet tye sterven de piden in die tye
die singhe gebuechen inden winter inden liegen
hebbe alb sy alb sy ende graft comen so openbaert
hem noch bet daerom so moeten noch bet toe
sien oock becommet den piden van grooten
ennakenen arbeit ofte van grooten ^{last} dragen

Soo dat sy daer onder wylen van synderen side so schiedig
 De darmen weder in de broeck / side dan is xert ingesont
 Doch swollen sy wands vanden daer hoort of gesit is
 Doch comt gem van vsclopte ginnocet diese onvredig
 hebben want dese barte wensu in vande onghelodig
 Ghieslyche side daer af comt stecklinghe side swellinge
 Doch comt sy dickerwill vrom dat de piden niet ge
 hady hebben in leghe londen daer comt gem de dree
 Of side so sy weder flact in de broeck so swellen daer
 De cullen af Cien want stecken vrom ghy side
 Wit vromt klein ginnocet moecht daer en wit degen
 af doot daer oock font in furet hroms get gebreck twee
 of drie maet des dachge oock syn goet gebreck boone
 side vye wel gesoden met wescet fureu furet dat al
 waerme niet maet op de cullen gesit side dat de swellinghe
 daer geset in de broeck sy weder comt de swellinghe
 vande darmen die in de broeck vallen so lubbet xert
 want alst de cullen quit is so fullen de darmen vande
 tuden weder in gade steet gaen dan so brant de ghew
 al omme niet en geet yshen side geest de vrede al
 gescreuen staet vrom de lubben side ginnocet des vrel
 Datmen Cyphac want dat is in vrel vreden
 niet te geslen of so de swellinghe comt vrom vrom
 Den dat darmen behemen byden toeten side gise
 God vrent dit want gamandere en comen vrel
 gestooten side - io - syde dighden al xert gesoden
 Wennelofact side amyl vrel klein gestooten te
 vanden gemenghet side daer op gesit of want
 Alsin vroms side ginnocet alto vanden gesoden
 In stecken vrom side legat dat loep niet vrel
 Of op de swellinghe of want geschiet boone
 vrel gesode niet te vrel niet en vrel of vrel

Inde legghet op de swellinghe dat gheyt soe soe de
Swellinghe comt van humoren in die stede beslo-
ten die men bekent als de swellinghe gant is om
te tasten ende int beuolen gaeete pyns heeft hier
Op macht een conde plaeste die de guemoren
Averouden en de swellinghe verduynen als bouca
masma crastula hnisloich en cabalana tesamen
Bestooken ende op de swellinghe ghesit maer
Den daghe soe want een plaeste als ghescreuen
staet int capittel vanden clidien om de aposteling
of sweren mede te rypen ende maect woch soe
Salment betelicht door steken suet dat wondt woch
mit goeden olyn of wynn dan salmen de wonden
moestden mit goeden hoemey ende wichte met ende
Scriober dit salmen tesamen menghen ende doen in
Jeden leuene pome ende maent waxen en wax stem
dat het niet en breuen men saler och een winge
gebrouden aluin in den dach in alle salis te maent
moestmen maet hoede dit vorleuene in goede salis
alment ten daghe verduent soe dat het teyde
deel in ~~den~~ ende dat moeste niet is dat is dat
de gelle by olyn van olynen daermede moetst ok
te samen geboden syn dan ist goede salis

Men verden te libben
Men sal weten dat inde verden te libben groete
necessit gelegen is ende men moetst voorzigtelich be-
waeren daerom salmen een ydet libben in den

April ofte inden herst dat sekerste is ende men sal
 Tassen dat de maene in een goet tekenen is ende men
 In en moet in dat lit niet in dat men Land Land
 Land ofte hinnen laet soek soe dat part - 2 dagen seker
 Drincken in want het is pynckel de personen met water
 De cullen niet te sinnen ten in dat men in deser constey
 Schoonheit in ander is gancote wroest dit is seker ende
 Water so salmen den osten doen day halg wat af te sinnen
 Ende de cullen af te hinnen man men moet de hande
 wel vast maken so verliest dat part alle gincote
 Ende haanden ende soement niet en bewaert dat de
 Conden noch maget hebben so is dat part noch
 Engelikt voort alle de sinnen wel gebonden in den
 Salmen de dghenar ende seer stede dagelike sinnen met
 warmen boom slyt tot dat al de sinnen vryghen is
 De wande salmen vryghen met gaden of in ende gode
 wijn ende men Dal dat part inwendt sijn alle dagen
 afside een seer vrygh of Avond ende dat twee maal des
 Dage dan salmen doen dat vryghen is is ende men
 Dal daer wijn droghen om de brack sinnen voort soe
 Moede die curen daer mede toe doen die int vryghen
 Capittel Salt ofte des noot in meer ynnend dat
 het part wel godesse ende warm gegonden werde

Van water te maken die hagenen
 mede te doen vryghen

Men salpeter alin plinca ten van sliche een
 Loet pulueret te sinnen ende distillert alle rooswater
 Dattet in een glas vate dan besmet dat mede de
 hagenen alle ghyt hebben wilt dit water verzet
 gont sinnen ende of ten sinnen ghyt moeg nemen

Soesich groen ende legghent een wylt in goden wijn
Wilt so ghy wilt ghy niet dat souc tot doen maer
Dit is alte sticht

Now fundament nit te gach

So een part in daemen of in fundament nit
Elynghe dat comt van des facte als een minge
Zindant hest and dan noch groote pynd hest dan
Hest in onder wylten dat hest nit och doot dat
Dichwilt een coe mede een ander manier och onder
Wylten de vusue met de mingen loopen die Coonvoest
Eyn dat hest huten of slaen and gaet ondanck bespre
gen daer af gaket hem och lichtelike hest och mede
Now veel summatelicheit arbeit diemant oplet enoer
want souc niet geuolen and stichtet daer op
Dan denwet de daemen niet sunderlike vanden inme
Daer niet want een sticht spech gesiden enen vin
gen lanch and sticht een daer in legdet daer op yopel
niet gesiden tot dat get genest of want apostolyche
Dat hest men inder apoteche and denwet daer in
Hest op dat het niet vande nit en gaet get genest

Wants die tegen alle wonden daer mede
Een part gesquidte is

Want dese dingen wortelen van goud and lach
Die hest met sunder spech een lanch wylt dan
Legdet die wortelen met tpech op de wonden dit saling
twes ofte drie maal des dach daer dat vanden sticht
and de wonden dragden daer niet af
Een ander

Want crinifwortel also gerwe also stoot dit te
 Gandy in eeny mortier die niet loedige en is
 Waer was het zoet de wonden wel met godden
 Wijn afen dan want dat sap en was het die sac
 telyck daer mede also dat ander legte mede op
 also byndet daer mede op dat get niet af en valt
 also dit doet tweemael des dages ghy moet
 oock de wonden sussen met leuven suout ofte
 met goet sunder suout also sonderlinghe om de
 wonden also niet daer en want dat versaget de
 ghynd of want roosmarijn also drooghet die
 slande stonden der sunden also niet adide pittor
 der sunden of ghy moghet adide Wijn drooghet also
 Alst drooghet is so macht daer puluer of also
 Al ghyt van doen hebt een de sussen ofte quet
 singhe dan wort idest de wonden met godde
 Wijn afen dan legghet puluer op de sussen ghy sult
 in daer af bedancken also weet dat de wonden
 diemdy reinigt met wijn daer wolve hoes in
 gesoden Eyn die en sal nimmermeer sustulden noch can
 ker of cancer also het goudt terstont also of het gesot
 sijnmit wint sussen indenloedig van wafles was het
 Boo datter sustulen of canker in crame of ander crade
 hinnen den want alin gebrent also gepuluet also
 Straet die daer in oock is hier sonderlinghe godt
 Ad puluer van wortelen des clitten crinif in
 quade gaden als in canker ofte in sustulen
 om de boctiegeit te verdrooghen tegen
 het quade wafles saludy daer oock in doen
 posser van cooperroot ofte witte clamme

De Beste In alle manieren en in onbetaligheit
van gebent en doctoren weder van cooperroot seer
wel de Simmelbenen en de onbetaligheit van vlesche
Doctoren in ataiment Item men open reinigt
Der wonden quetsinghe seer wel ende men sal de
wonden diep genoeg wischen ende leghe genoeg
doorstaten op datter ghewillig in blynde ende
of des niet by dat de seer so staen dat hant
neder Dragon en ~~vind~~ ^{voghe} so moetmen dat eer op
Splitten of sinnen daer een stuck wt ten sinnen
om te gengen want een canit vitten ende
stoot dat wel ende legghet op de wond

Wants wonden die int bint sel trecken
Ende daer van gequertst wiet
Als een wout in bint sel trecken daer een gebonden
stact by dit genalt een de wonden ende benen niet
ten by datmen hem te hulpe comt het moete
vermelen en dat daer seer vint seuchen ligghet tot de
se sichten macemen wel medecynen daer die in
desen boeck gescreuen staen ende is oock goet tot
Alle seer als vindingheit soodest craxen en quetsheit
Oock so een wout sante goet doort water so bepinet
ghet met dese volgende salve ende bint dore sonen
doech om ende bepinet die mede al waren want
het water en mag daer niet een comen dit is
de salve want boomlyc een dragmat terpentyn
twe ofte drie dragmat terpentyn het betid
te samen niet een weinige men wal ende

Enneer men seker de gaderen af side dan want
Die ene die vande woxmen stact ten selven want
Vranconen woxman alsom gindoxans popel seer ghelam
Oft yet colubum dat is rubecaminoren dat clame
Affuit side wintet met sijn wortelen dit selven
Dit selven stoken side sicut side legghet oel was
me daer op de sullinghe en alsom de harnodien
Der sporen legget inden porche en alsom tesam
Dit stoken en met boornalieu lantene wort so
macmen de stede dwaer met sijn side wate
side men mag daer op binden netelen met soep
Sijn met potanden side oft genist dat daer sijn
Een sloeghe so want ciclanen oft poenit portand
Dat alleen is side macht daer een plaester of
legget daer op side besmet daer oock dat seer mede
en de wonded oock ock wat op dat het sijn nit gien

Man quistlinghe aduoc schiel

Wat yet wort onderlingen gquistet agter een de se
het dat dat yet ontfact by eengetande sacken by tyn
wroet gquistet vanden sporen by tyn bay en doren
En sijn vort of een stoch daer ten te treden side oock
Dit by slaen tegen harde steden side aduoc of sicut
Die seer onseuylch wort gquistet side want de se
het die parden ghalych ontdecken mach side het luttel
Nes seer het op die stede so hincet daer lichtelich
en chix horinghe Der sporen so schiet die sicut
linghe dan so want parij tanum vranconen woxman
Man alle de se beede vorseken side dat wachte

Ende stoot dese crinden met andt windt een goet deel
 Ruytel dat siet in eenen vane bats ende menghet daer
 mede wat voorneght ende boomelghe ende wietey meest ende
 roest dat van Doay 70 ten schuven is goet thoe van
 alsem en van machten was ende mit windt gelijche mit
 ende wat windt ende boomelghe ende stoot altesamen ende
 wietey met daer ingedach ende dattet daer mit een en
 beest dan so legghet alle voorsprockten 70 op dat seer ten
 Golder is goet thoe van alsem met boomelghe met goet
 wietey ende met boomelghe gelijche wietey ende wietey
 mit daer toe geslagen ende gescoen alle voorsprockten is
 ende doot altemael alsoe of de quetsinghe des schelck comt
 van Doornen ofte van ander daer in te treden so doot alle
 in dat tweede capittel gide te worden gescreuen stoot
 ofte de swellinghe comt van feynen ofte hinnen
 die binnen den boot in so mach daer een goet ind
 leegste stoot oft daer wietey 70 daer de ginnod
 den 4meeste in daer was smert di stoot tweemaal
 die daer met booter ofte met ander smert ende
 of die swellinghe verpant is gelijche en bou so
 brandet met een yseren bequaemlyck wt

Van Den boot ofte doot been
 te vermaecken

Het gehalt dier wilb dat geen doot part vermaecht
 En die andt ende in dat lit van der hoche alle van
 Ennamerlyche sloen tegen godes dingew of dat het
 die onnosten stoot tussch of dat dat part smert
 ofte valt ende om dat daer inlo seuden ligghen
 ende alle die vermaecht in door maet dat part

hincan, witer sander en waderen wort een goet
Doch te samen gemengt met stercken wijn alijn
Lact. het so langhe sieden tot dat het dich wort
Dus en lact niet en braden daerom niet een
Doch sine legghet daer also warm op alst gedogen
Maer sine byvoet half vromenwet aldaghen tussen
ofte de wone de list siddinghe het om de ondering
lycke wed de quetsinghe der sander so mach een plaeste
als om te sachten want wit wat sine boemolje sine
clonno sinder sine tarte sander sine wonden sinder
stadetmeest en warmt dat altesamen sine bint dat
Doch omme het versaget sine oft alle goet wit de lre
de wade so mochten dat daer wader insetten
Dus spalchontsen wort naet behoorten en salien met
boom sine sine wit wat sine sander sinder Doch in
de salie gelait sine also om de part wort of been
gesloogen tussen de dagghe sine latet wort sennigh
daghen stille stady op dat de wader beter tot gaer se
men comen sine oft part niet stady en wone so salmen
gadeslyche selen of hamen macher die salmen also en
Der den blich dore wone sine atter dore sine bing
wort macher so dat de wosten ghenen loest en
Daghen macher datse tammelyche daer inde stady
Doch comt de wader onder wylten stady sine wode
So datmen dat part de gelychen gangen mach
en sanderlinghe sachen want wondet wode liggen
het sander ten loren quatslyche moegen of stady
Doch het moet sennicht wat lighen daer was

Alfroy mercht dat het boken wert van doctoren de
 Ruyntsoley of ande neme dert wert liden toom ande liden
 stillkenb hier ande daer so salt liden ghenen wick oock
 beginnen ter enden te setten so ist te vercoopen dat set
 weder becommen sal maer of sy waspint waer dert syn
 boer of synen beet vercooken blans so sinten een geroe
 stede blyndy stary ande die maeynen met buanden
 curen ande mede de boergeren salis

Randome teghen het swollen van
 De acyferste beenen

Het gelyckheit is dat de acyferste beenen desporede swel
 van ande geschiet Dickwilt alle de vlietende ginnosen van
 Margaderen ande outbyndy ande finchen weder in de beenen
 want dat syn de vlyetste stede syn ligcamb dit comt
 meest in de lanten om de vlyetste der bougen cunden
 Daer de ginnosen af waspen ande synen oogst om der gro
 der hitten wil van welcke geswel een part twaer
 wert enre men sal de ande aan de beenen laten boonen
 beenen ande de deryn de fischen beend ande nunt wit
 canit van afm en sint wel elsin ginnosen mengt
 samen gelyck een deeg bestreydet hiermede dat be
 Soer twee maal des dages of seest idst de ginnosen
 Al dan so want scholen ande set die op de swollin
 ghe ande alle dat bloet wt singen so wint
 De ginnosen of want avich het cruit met de
 wortelen ande popelen dat gelyck men maggen
 oock hinfloech by dorie stiet te samen En bestreydet
 het gswollen beenen daer mede want avich geboden
 ande dan gestoken ande om het been gflagen in set gact

Neemt wortelen van waxe en wit, ende stoetse met
honey ende ruseel beymet daermede de swellinge des
been. Het gheset maer so dit niet en gelyt ende de swel-
linge niet en vermindert so brandt geswollen been met
bequaemlycken brande de wonden salmen enderen als int
capittel vande voorgaende gollen staet

Van exanthe beens

Dat de beens exanthe sijn Dat comt van dwalinghe
der nuttigheden welcke men d'ic te gelyke comt so dat
de achtste beens inwards comden so dat de een voet
tegen de ander sticht in sijnen gange so want een bequaem
ghewen ende brandt ander acht been binnen den de dghewen by
de cillen ende lieten of trocken ende reyt oner acht onder
been Die oock also gebrandt ende mit daermede daghelyck met
eender gewante want alst de pijn geschet van tegen meken
Deren te wonden so salt sijn best d'ic om sijn beene nitwant
te gonden maer siet toe dat sijn sinnen noch aderen ontfen-
den en brandt ende of een part sijn beene veracht waeren ende
daer toe moeten sijn datmen dat rechte gelyt wert so dattet
niet comt en blinc ende de part verrocht been moeten
sacetylck te gelyke comen all wonden voet gespreken
staet dat verrocht is in dat part te gonden in samen
hangende enre want smaltse ende half so veel beemolje
ende een weinige wab macht daer een salte of ende
beymet dat gepoetst lit daer mede ende daer op gomb
wortelen en sinnen sinnen op dat sijn gelyt het sinder
daer onder

Van gebroken beens

Om alle gebroken beens oock wade wittet sijn den

Ende den tusschen te heden slipperet een de ginet op met
 den haren (met de benden die broche side erft de haren
 Of gescooren daer naer want den piden werven is luy
 Dusomt gesloten met boomstijg side op de broche gelyc
 Side gebonden ten sluis oft die liden wt haren side ghin
 ghen staen de curas van de st ib ib moghlyker te verstaen
 Ende werven ten zuden worden daerom so besid hie
 Den insteub side hie ootdelen dog selen weten so wamen
 Die benden gebrochen hie side wader geset in eader plaats
 Dan salmen die gebrochen hie spalten gader side machig op
 Dat side een gaet met warden ofte met suen ander
 Instrument op die sinnen die te side geracht was
 Wader in haren side hrimpen side gelyc warden side
 Stands blynd side de wader salmen eader almen ander
 Warden beset naer dat de broche is side hie best dierig
 te wesen die ghy dog genoeg vinden sult

Dan quetsinghe die comt van
 naghelen daren ofte stocken
 Daren comt dierwilt by ongenacks dat in de part
 Lijf sticht hant side doore of naghel of dergelyc
 Side blyft in de blesse steden wader de wader
 alle ontrent swellet side by tyden swellet al dat
 sijn als daer sijn sinnen geracht hie side dat part
 hinct daer side wylen ady curas want hie wortel
 stoot die side menghet met hant die legghet op de
 Warden het sal dat wt trecken dat daer in gh
 made de haren hant of gescooren hant dat daer
 op ten sluis want secken gestooten side menghet
 met booter side sels te samen side legghet daer op
 side beuidentse dierwilt hie trecken dat wt dat
 daer in gh naghel stock ofte doore

Inde en heft dat al niet so sniet die gindt op
Quintyne van salmen die wonden en doren niet
Witte boom een sye niet werck ofte quet salme ofte
Dinghen die heelen wonden ofte quetsen salme gemacht
Van terpentijn wit was boort alle gesondenen stadt van
De enappen onderwerck ende oft van deser sachen enige
Gruillinghe blyft in die steden niet deser salme mag
niet dat verdryuen want alsem paritendo bianca ont
Wuylt waten bloemen ende honig te samen gestooten
Inde wei gesoden legghet daer op ende byntet
in

Van quetsinghe der sinnen

Al dat pindt singhe sinnen gesintst. Syn van
Dat een singhe niet enen van aengedev is ofte
Nou andere quetsinghe ende so want beide die
ende der sinnen ende nocht se te gader so leydt daer
Op wonden dienen bynt inden pinden misse dienen
Want isent. Die bynt niet boom ene ende dat se
Died op boort men moet verdoden in dat isete
Dit daer een comt die quetsinghe der sinnen heelen
niet heet ende Dinghe Dinghen al niet boom
Oft niet smantte ofte honig een luttel wynd daer
Een geader ende te samen gesoden gise niet ghe
sint datemad macht een plaester van soone ende
Van adicht wortelen ende dialtia te samen gemengt
Inde daer op gebonden of de sinnen te lan op
Dese lit waer dat moghelyche die weder te se
Van want piden wit der eden ende foet se niet

Doornelinde ofte hoornig ende machet opt allwamm so op
 De wonden gelovt ende niet ondenck en doet daer toe het
 Gheneft maer vermenicht dich wilb och so sult ghy
 weten dat volcget of by altymael out was waderen doet
 Jan Ditten by van wonden ofte quetsen der funderen
 want flecken vleses wel geyveisen met stofmete som
 unghes meester Doen boomelike ende unider daren toe
 ten selven want pise vromen den pise van een
 hoer woren van honselike ende gouden sinder sturey
 gesegodt ohy van wynn ohy van mader van lymfack
 wesen ohy desen doen de stonden herten ende wechey

Maer ynn ende swellinghe

Egen alle was swellinghe of quetsinghe der
 sonnen want met van lymfack tenentyn gonyg
 Inen vides lacht pisch in gouden wynn tot dat
 het dich wende als een plaester legot dat dat daer op
 Het sult een dols doet sijn

Den dols vroment dat alle wonden goet

Om alle wonden te goet ende bleib wonden te
 Doen waslen ende wonden te goeten want alken
 vltymor pupinellam calamentum wittes wirooch ende
 wit was dese criden stoot ende want van olve
 sap ende den wirooch stot wel eland met ende ringel
 Siedet ondet sijn tot dat het dich wende als salve
 ende roget omme dat het niet en en beude van
 Des salve want or eenen lynn doche ende legghet op
 De wonden het sal geelen ende vleses in den wond
 ten selve so neyt s-gaep totte ende haere
 pise unghet te samen ende wynniet door onder
 Doch ende latet van wynn draeghe worden
 So is de salve gemacht gebuictse dan

Leghent fain in de woude

Soe de woude bestrukt of fainig wort want swaet
van een ander part gheant broet ende men se en vint
ghent den part te Drincken so dat yet alle in sel
ghet daer nae doet in de woude olye honich smout
Eshen ghenoghet en ghent fain in de woude
ghet hem te Drincken vint bloet met verchent
Met het comt gem te woude weder lot

Leghen de beten van fainighe

Dieren so wel voor menschen
als den besten

Soe een part ofte mensche gebeten waer minch
Dy atoude en woude want fainighe stoude ende menyt
de mit wacke van een part coe ende ghent den part
hem te Drincken in genest met yete hielde yet
en menschen ende besten ten selken want bishen
honich ende sent bradet te samen ende vintet vol
Gleind den legghet op de bete ofte stoude ende hynst
Daer op daer nae ghet den part te Drincken Amiacom
Dier enen hoornen of legghet daer op sap van yet
Columbin s-yont cruit wilt wad tounne
Serpentyn of want swaete boonen stampet
Inde legghet die met ongepynnen honich ende met
olye vande hynen daer op ende ghet dat de quist
singhe mit en id op sonen ofte op adren so maet
men dat fainighe lichtghech mit smaden ende golen
de woude weder toe ten selken want vintet
wacker en vintet daer in de woude of quistlinge

Van de woude

Die woude comt vintet en ficht den vintet want

Spakt dese lante count Jon porden van vint onsfachig
 Dickwilt van groten arbeit ende alstoe te Jonck toe
 Syn Dickwilt van tachtallende hunderden die daer
 In lighen dan swelt die ader daer of ende dat
 Spak beu binnen dit geten de lummige boylen of de
 hachy bantwilt icht van der anders gebuich selde spak
 ofte svinghe anders lanten hebben of anders gebuichen
 Daer om salmen dat soer toe sijn dat de porden dan
 men die noeden wil soer gesent sijn in alle ere goet
 peit toe beuout in leden ende in lym ende in alder
 manieren ende by enig van deser voorserende factien.
 Goo moed dat peit ginchon chere soe goet als men
 Dat spakt verment ende de ader verpele soe seling
 Is ader besprekelych sijn ende de ader die fontanella
 Leuont is nederwaert srecht indermit die spade
 Goo bruyget die daer hunderden ende swellinghe
 Ende alst deen gestochen is soe latet bloet wtloepen
 Goo wint als medice is ende byndt de ader an beide die
 enden toe oock soe magmen dat beuonden beide langt ende
 duerde daer nae soe doet alt hier int naeste capittel

Bescreuen is Een ander
 Alder goet seert de stede daer nae want
 wortelen van beuon wet gesoden (en wet gestoden
 Ende legget daer op 3- ofte 4- maal daer nae want
 mostert sacht gestooten wortelen van popelen al
 van ende klein gestooten ende phlax van osten stont
 Die hant vier verbrant is van alicht en goet doe men
 ghet te sarnen met stercken wijn afen ende maect
 een plasster ende legghet op die stede 3 of 4- dagen
 naer men vernient alle dagen twee maal ende
 Bindt met een slet ende op dat slet bynt den vudich

Dus de beste plaetse in dat niet sta of voor datte
Lest of en valt side almer t'pelt in singelhande
Tos branden wil so salmen toe sien dat den brand
t'pelt valt inden selven staet daer in was maer
Siet dat ghy de sekerheit eerst verdyft wande toos
stad dan moeyden den brand lesly so dedt noot by
Om pijn side sekerheit te verdyngen so machte dese
Remedie ment een een crumme van groenly bro
De vuyft die in een panne met wynt side maect
Soo diek als oyle ghy mengt de ocht clouwen smout
Tos Dese of boom oyle side vroment vol te samy
Side luyghant op die selve staet by ghynt daer af
Al een part den spact heeft side men de ader als
voorsgouwen is gedaen so salmen de wonden heelen alhy
Dunder wonden heelt maer en oet niet als de ader
Dent een been so moettet part met dien been geget
Draent dan met den anderen om der onagteluyghy
Des been daerom salmen dat gesnide been so wel de ader
conten als de ander om dat get gelijck deure side ocht om
De toe vlystende humoren op datse tot den anderen
Spact been niet en geuacht

Vand' doorgaende gallo Ende gassen

Zeda dat hem doorgaende gallo accepta Ende ind
Dolste stede side tib. ten weche stoulinghe so groot
als een eyde smoutte minder side so wel luyten als
Hiimen dit spactbeen by tyden comt hem natuurelych
van ghebrocken matyde daer dat die van ontfanget
In hant moedde hys ocht moettet comen
Van quade boed daer dat boest mede geynde wort

57
Oftē van grooten arbeid ende onverschuldich vanden niet
haestigeden het genalt In Jonghe yden ende in
votte yden om haere betheit ende volheit der humoren
Van grooten arbeid ende seer gaestlic te ryden so werdt
veel heet vander hitten ontginden de humoren ende sine
ken tot de leden Diet exactste In ende in wat ste
de oftē vanden dars In Ingen dars dom ontfangen In
den vanden cūctas als die swellinge vanden voor gaden
gallen of hoften in dat spact beer so brant de
Swellinghe in te vanden vanden met een yseren dars
Inde lanch In Incher manieren nae dat de swel
linghe gaet ende als dat is gedaen dan so vanden ver
schen mensch Inche ende moughet met warmen
boom olie ende op den brant geleit ende ende niet
meer ende warmer een veit gemaet is so mach
hem om den galb een cooliet som van clippen ende
Die alsoe seer gebonden dat dat veit in gene manieren
Comen en mag te lyten nog te clouwen ende
Dattet oock den brant niet en vrynen men soch oock
vergoeden dat vanden brant gheen vanden en comen
nog gheen water dit salmen negen dagen waeten
Die stede salmen dagheleche ende sinen met
warmen boom olie als dan negen dagen geleden getog
In ende dat velle dars of verschiden is dan salmen
veit gende in conde loopende waterb een goede wyse
ende oock dat dat water die brant vande ende vande
brant stroeyt elyne stalle van ende oft van
afde gestet des anont ende des gende als voerspre
ken is sinet soetliche met oij van de liff want dat
Conde water verdroegt de humoren vanden

Inde doot tot ten tyden dattet heel is ende ge
floopt ten seluen doot die curae die hier door inde
nauften capittel staen ende beghint alre aduierst
gheert de stede daer mede want wotaken alle
wonnemen brant alre aduierst alle by die men
den ghebrant is alle voorstgeuen dan legdt daer
Op drie dagen lanch eukent middoeg warme osten
front ende nae drie dagen sijnert daer op beemohet
met een wader nae dat de brant gheodet is so legdt
daer op warme osten tot dat die doorgaende galles
gensen in steden of nimmerneder so wert mede ghe
cureert ende daerom salmens cureeren so middoeg
alstent verment sijnighe mesten cureeren
alre aduierst die op de stede recht indergaet
salmen binden ende die swellinghe salmen schrapen
ofte pachten ende maken daer op een yloester die doot
die goere droogen ende ropen op dat die ghemoecken
den ende middoeg ten seluen want ballast ende
wijn brant ende gense die opt waten wast met
ghynen doot daer toe wit van gieren dat plaester
daer op met een meep van haer gheuert ende hant
dat pacht staend op vande sijnighe het sel vordere
ghen ten seluen want een ghele libber wattede
dat daer dat oochte vande wattede een yck haer
bated de einden te samen so mag de flimen wt
dragghen alle dit ghegiet is so magt dan
ge want wader toe

Van den lof.

Ende dat die lof end moet die personen agter
 onder die stich gachich over die leden vanden beew
 op die groote senenien end macht daer swel
 linghe al lanch dese voorsprende senenien end een
 partycken wete mag die voorsprende senenien also
 made als dat liegam dragen end als sy den geyntst
 syn envas als de senenien ierst begint te swillen
 end ment verment dan salmen daer op synden
 menssen. Daer twstemael het daer het saestot
 daer onder end het sy goet gebesicht den besten
 voor alle ongemack end het beddyt oock get wiet
 In quide gaten ten selien men mag lanch end
 dworb end al bronden beghaemlych daer men salmen
 doen als zyt magt capittel fact ten selien want
 capful boerbatin end siddet lanch in wiet water
 end het en mag niet te wiet siddet end veyniet
 die lof niet dien warmen water end oock allen
 die gaten al lanch end dan de wylou dattet so
 voveren is so siddet die woutolen vanden end
 legghet dan daer wat op end dat doet diche end is
 die lofde Jonck dat yout genest binnen dat jaer ten
 selie men slippe dat wet op so lanch als die lof is
 dan want een lymen slot end dat wet gemacht in war
 me wyl end daer spaent groen in gedaen of gebreue
 alim end so alle daghe daer om geslagen tot dat ge
 nesen is end men sal dat beew by den lof beinduen
 met degeat leten het genest sene

Van den spellen

Spillen een beew die voerste beew end is een sichte

Die den perden wasket binnes beend ontrent daer
Dat kennelken wasket ende ze by tyde minner
Inde verwinghet dat liet soo dattet part dickwyl
hindert dese siecht comt den perden gelyckenwyl
Dat vanden leste geset is enve men braude de
Swellinghe met bequaemtycken braut lauchel ende
Dwerb na datmen siet datment best becomen
mach ende soo wannen datmen een perdt branden
wil dan salment altood lauchel ende dwerb branden
want dan bedacht den brandt ende het metten
hachren ende het quetset perdt te min ende het hoo
let dese wonden alle hier te vooren van doorgaende
goden staet gescreuen maer den perden braut met
den heeten yseren in de mederijne anden perden of enve
van alle dese siechten daerom salment bequaemtyck
vomen Diep datment inwend met twee maal doen enderf

Van onthoosene

Loemac dat de onthoosene ende is een siechte
Der perden wast op de voeten tusschen den twee ende
De hoede wast op de crante vanden voet ende cooke
Inde macher in sijn beghint enderijne swellinge
of wretget de bloesse ende dese siechte comt
Den perden van slaen tegen de sainghe gade stee
of dat de perden gaden voet veruueche ofte ooch
So comet insoel tute vander onthoosene gebreke de
Welke onthoosening sijn men moet com te ghe
ge comen ofte het wort een gade swellinghe

Enere men salt lasten onder den voet of doen bloeyen
 Tenstenen want te gelant ende vint dat part gnen
 Noet daxe mede met water ende als droeghe it smelt
 Dat met ~~hem~~ olie van roosch of van wijn ende bint
 of van getapte pisenwormen ten selve want ligte witten
 tharf ende vint dat part dat part gnen hoof seer dan
 want tharf gwinde ~~ende~~ ~~haghe~~ ~~smelt~~ ende mach een
 plaester ende leyde op die gaef dat is goet

Van het Spinalbeen

Inproob dat it een siechte aan Spinal been dat aan
 de yden been ~~andere~~ harde swellinghe machet
 Ende comen onderden van gouch der spouten machet
 Dat meeste doet of comen de jonghe yden ende
 het is ~~andere~~ ~~hinnere~~ als ~~voorse~~ ~~ende~~ ~~voch~~ so
 comt dese siechte so warmet dat de beenen in yden
 En of een ander des ligant die ~~de~~ ~~ge~~ ~~lyden~~ ~~geeft~~
 Doet so wat at ~~and~~ ~~all~~ ~~die~~ ~~lymactynghe~~ ~~hinnere~~
 Te hoore loopen opt been dat met dide ~~ver~~ ~~cont~~ ~~geit~~
 Dan soo ver sant ende machet daer een ~~tre~~ ~~chinghe~~
 Dat groeyet in een been ~~andere~~ want alle ~~Spinal~~ ~~been~~
 beghynnen te wasken in harte stede van quactheit
 Soo salmen wel onder al ~~groen~~ ~~dan~~ ~~salmen~~ ~~namen~~
 het wochste ~~hinnen~~ ~~van~~ ~~al~~ ~~ten~~ ~~mar~~ ~~che~~ ~~par~~ ~~ty~~ ~~ken~~
 ende ~~brans~~ ~~ae~~ ~~wis~~ ~~na~~ ~~dat~~ ~~salmen~~ ~~stote~~ ~~met~~ ~~ende~~ ~~in~~ ~~st~~ ~~el~~
 so te salmen ten selven ~~al~~ ~~in~~ ~~ge~~ ~~br~~ ~~ant~~ ~~ende~~ ~~den~~ ~~ge~~ ~~st~~ ~~el~~
 met roode pisen die inder ~~and~~ ~~en~~ ~~ten~~ ~~ten~~ ~~ende~~ ~~be~~ ~~com~~ ~~ly~~ ~~de~~ ~~dit~~
 salmen te same stede ~~ende~~ ~~also~~ ~~warm~~ ~~daer~~ ~~op~~ ~~de~~ ~~st~~ ~~el~~
 alst part ~~st~~ ~~oen~~ ~~may~~ ~~ende~~ ~~dich~~ ~~ma~~ ~~el~~ ~~ver~~ ~~me~~ ~~ent~~

En was of drie veulen dachgh en so ocht veul van
Wesels plaetse of dat seggenel been veront, ende van
handt gh so segget die stede ten eerste al bloot ende
hiet die stede met eenre chamer vliens dat gh
wat bloede dan want puluer gemacht en soude
Inde van wijn stede en in well te somen geve
men ende op die swellinghe gheit met eenen doech so
later dat op bliuen drie dach alomte dan smet de
stede met boerde of met diergelycke ten selue doot
dat woerseggen gh int capittel vanden spadt alomte
beghint Dier zent segget die stede dan want wantel
ander van dat men op die seggenel been gheen puluer
van of den stont legghen en sal ende oft by allen
van desen niet en vergadet so chereest metten
Want dat it van alle de beste chereest ten eerste
ghiet mit water op dat seggenel been dan legghet
Dier een ghet yseren op dat de haeren af gien vande stede
dan want spaen groen puluer mit wat boomalhe vrede
van roet gien sech dit manghet alre dat vuer ende al
warne smet dat mede dat seggenel been ten seluen want
ghet beste vande manse opden dach seliggenen alsoe
wel al gh wilt ende puluet ende manghet mit boom
alhe soo langhe dat het selue wort dan so smet dat
seggenel been vande mede so hant die woerseggenel selue
op die stede al vaste mit een doech ende laet
Dier drie dachgh op legghen maar sloken dat
Inde verment ende man hode die seere stede vande
water ten seluen ende ghemer en mit dat niet

Weigheten Soo wannen dattet seynel been vergaet it
 ende vel gewasden soo ist ten ontliken of men vreden
 men mag ende oft opden toe staet oft in steden daer
 niet souden of andersen sin of want slijck met veel
 ende heest het sel genesen maer prickt die steen zout
 ander begiet ende heest die steen datse bloet want
 dan swaerde van speck dat een zout sijn is ende bynt
 dat veest daer op ende sijn dat vel daer zout of
 dat men sin mag de goede steen ende dan laet
 die swaerde daer drie dagen op liggen dan nemet af
 soo sijn wyden dattet seynel been geslaept is ende is
 met water gesijelt dan steekt de swellinghe daer
 soo dat het water weder int loep het veest sel
 sijn van genesen ten selven sijn al boerscreuen is
 Ende prickt dat het bloede dan want een spongh
 ende machts nat in diec ende bynt die daer op sel
 of sijnen dagen sonder afdoen ende men selse dichwit
 dat docht nat maken met asin soo dat de spongh
 niet drooghe en wesen daer nae datse af ghy sijn
 dat seynel been verket wyden

Dan Gallen bouen die viltloeken
 Gallen dat sijn gallen bouen die viltloeken
 Ende is een wreke swellinghe gelich een blas
 Also groot als een raepote of wat meerder of minder
 dese siechte comt den peccer dicmael een van urethe
 men als de onder daer of of gecomen sijn die geliche
 gebroeten hebben of by ontliken comet hem als
 van onraggeliken arbeit daer de sijnmen by ont
 bynden en vlieten tot diec steen dat het comt van
 oock alst in conde stallen ofte op pete broeyende

Op dat de vochtige uitloopen uitloopen daerom krijgt
 Ongelesten steen calch met boomolie ende bynt die op de
 Wallen of glesnet een tiggel of een koge ende laet die
 staadlych in een open die staet in ende so op de gellen geleit
 Dat verdrooghet de ginnodren Esser

Scroopen by de lede vanden roest

Scroopa also heet die fische die den vanden comt in de lede
 Vanden vande ende Gynat vande wel ende loeflyc lancle
 ende Dverb ende wt de Gynat gaden foun of fuchen
 De wate wache Gicht comt van onchledighe ginnod
 ren die vnde steen Gynen ende quellen de vanden so
 Beer dat haet hinden moet enenre ten fysten doet de
 haeren vanden fesse lede al hier naer volleggt want
 ongelesten calch - 3 - deel annipimentum - 1 - deel wynniet wel
 Etein ende legghet dan in broegent get wate ende slact get
 Asfomer ende fect te samen int selte wate so langhe
 tot dat men daer een roest in staet ende die haer plimen geerwil
 lieghen laet vallen met dese fesse ofte salne salmen de fere
 fere bequemen ende so heet dat op dese alst verdragen
 maeg laet et daer dan so lange op blyuen tot dat de
 haeren lieghen wt gaden daerom so veringget de steen
 met warme wate daer in gebaden in popel sulpen Scroopen
 roet dan salmen die substancien van dese voorsesue dingen
 met eenen doech op dat seer gebonden van den onout tot
 den morgen fegghen vanden morgen tot den onout dan
 maect een unguent van Scroopen roet herse gemmed abietib
 gennicub van allichit ende niet fect dese unguent te
 samen ende roest dat niet aan en brande ende staedlyc
 tussmaet del dagg met een roest daer op doeg oft
 salmen de steen veringh met gaden sterven wijn

Hoeke gewasent dan als dat seer wel secht is dan
Salment wel droogen dan doet dat op de voorspreken
Salment of unguent tot dat yet al gesenken is ende
Gesicht immer dat yet wel te goeden voor viltuise
Inde coide water ende als de seken vordenden syn die
men graspen noemt so hant de givete ader die inde vooft
Inde gade aende ghyen ende laet die ader als hier voor gesenken
stact vande spaden ende als dat bloed vutgelacten is moeging
Dat seer dat men graspen noemt saen beghinnen brant
machden ende dat nae dan brant te geelen als voerbit is
ende men moet daer men wellych taehen salt gesenken tot yet
Solven macht een unguent noemt wilst van saen vooft
Efte van saen bock so noemt een galf yont listraggan
twee dragma van seken grasen een dragma van sulphore olyn
lanthan - 2 dragmae boon ~~en~~ dragmae terpentyn alle
Dese voorspreken dingen sal men altesamen machden tot een
unguent ~~o~~ dan als die stede in den yersten bock gesen
quint is dan smet de stede met dese unguent daer nae
Dese daer ghe ende so dichtwilt inde te dwaen met looghe
Inde sege te saen gemenghet op dat de viltuise daer af
wening vort daer nae reiniget weder met waeren van
ende drooghet dan weder ende so smet die stede met
den voorspreken vooft sy ocht wasken aen de beenen
Eft wter ocht ist goet tot die seken diemen givete
ynae noemt ende wastet beenen op de crumme van
den yack ocht ist goet tegen die motten ende met
dese voorspreken unguent hebbe get vilt vanden ge
endrecht tot get seke macht een unguent ende yet
dat sekerende unguent dat goet is tot dese cruppen
van wort seken dat sy comen ende tot cruppen die

56

Drooghe ende magtich sijn of die sijnclancht sijn
welcke sijnreijck wasken op de sijnen ac ter aende beken
nemt ongelosten steen ende twee draggmaet harde witte
Eende een draggmaet ende stueche looge so niet datter
Eende me te mengen maer ghyt so sterke niet
machten en wilt so nemt looghe die niet stueche en is
ende of ghyt noeg crancher machten want so nemt
Edele voor de looghe van de st woorpvochen dingent
so besmet de stede daermede ende waer so besmet
staen eenen daeg oft meer tot dat dat sijn geel
is want het tuch de wortelen der sijnclancht
niet daer niet sijnreijck de stede twee maal met
warmer wijn dat ende de woude also als dat oisjet

Crappen by de leden aent
been

Crappacie dat heet men gemenslyck crappen ende is
sijnreijck die woude tusschen die leden die aenden woude
by den goets ende sijnreijck ende bloegde sijn
sijnreijck en vintichheit ende mach daer hiet sijnreijck
Eende vechteijck ende comen van ewaerde sijnreijck
stallen alst wert met natte henen sijnreijck
Eende drooghe affte in natte landen gesaghe
hebben ende och vom oner bloegde sijnreijck ende
Diet de vintichheit die int voorgaende crappacie stadt
Eende laten ofte branden hier volgen nog sijnreijck
chelen sijnreijck men diet sijnreijck of vom die
stede dat de crappe sijnreijck als vintichheit is dan nemt
niet wat den sijnreijck vijf draggmaet sijnreijck
Draggmaet oxygmaentum een draggmaet dit vol tosam
Eende diet hier by so niet sijnreijck als het voorgaende

Ende soek een deel ongekosten calche wel g'winck
 Lijdet altofouden en rooxt niet om op doet get niet
 In en broent sijn lastet niet dich warden als
 Galne dan want van die salne -z- maect des daeghe sijn
 Besmet dat **S**eer dier mede willet zimmer
 hoden voor catos water sijn voor milusit dat dat
 Seer niet en rooxt sijn sament smect so salment
 reingere met warmen wijn sijn droogent weder oock
 It goet de crappen te reingen met knechtgen pist
 oock salment dat part langhe hoden in brach water
 Des morgen sijn des anont want bisse sijn
 van gesente bisse sijn reingert daer mede of pi
 loly tofamin sijn binnest dan dat was met den tere
 tijn tijn sijn v- handen als deegh so langhe tot dat het
 wit weder dan doetet weder inden pot dat dat by
 $\frac{1}{2}$ onse gijn rebistib sijn sijn van betoene -z- droegen
 dan set get op get vier sijn lastet sijn so lange
 doetet sijn vanden betoene al besoden is dan dat dat
 In vanden sijn of wale koornelch sijn doet daer in
 hoenich die goet It sijn garsten blaemen wie dat
 v- dinct dat nodig is sijn dan set get weder op
 get vier sijn lastet sijn sijn alghy want
 vier gemenen gebt dan doet dat in bolib
 sijn loet wit

Van crappen die dier comen
 rechte byden velt die

Whole dat sijn crappen die rechte byden velt die
 Saken machon sijn vanden van comen alst

Wat langhe in comde tyt langh eenen flychtygen
 woeghe gack ende des noegts met flychtyge beenen
 ende vreden blyft staen op de ende sonder streeken ende all
 De leden veruunt sijn van arbidere ende sijn dem cont
 Ende mak staen dem finken de humoren nae de leden
 Ende maken swellinge alsoe gae die boonen al langh
 Swellen ende beenden de enigen maect ende die gelyc
 is moest Ende louten ende inden winter inden somer
 of inden gearst openbaeren sijn om staen ten sijn datse te
 Goe ont werden doge te wat tyde sijn om openbaere
 macmensel aldus kommen de haeren die staen tusschen
 De goonen ende woeste leden verchmen costen naent
 alent noegt opwont want sijn sijn oock al wat enen
 want ongelosten calch ende een gantbel wort met den
 Geyuften ende een wainig gearst ende eenen kopel
 vol sijn. wintet al tosamem maget met asen
 ende machter een plaester of ende legde al waerom
 op die stede ende byntet wort maer sijn dier isst
 De haeren of ende men maect dat vndes stede
 pricholen dattet bloede ende isst dat dese sichte ont
 sijn so sullen wt die pricholen uytgaen humoren
 noegt als gemme die wt boonen sijn de sijn
 Calmen splitten dat nae salmen met een sijnal
 hout of booren een sijnal diemen dat bynden sal ende
 leit als een gearst cooren trecht die wt ind landerit
 van twee ringen brest maer post die boonen op den
 noeten te doen ende als sijn so wt gearst is dan want
 alsem ende wortelen van adich want dem vndich van
 plaste of van hemer maect dat op een plaester
 ende wortet int sap van dese crinde ende byntet
 op de wende of de swellinge daer nae salmen

De ander bynamen ende loctenst die een den beene
 of die sijn ten solen niet ongescheten steen
 Calch - 2 xragma mengt te samen met mitte
 dat die ende legger dat op ghy wilt weten dat
 dit des crappen te gronde wt graeft ten solen dit
 of boonen alle andere crappen soek soe crappen grachten
 nab alschande crappen met groden ender wort ofte
 bod en sijn ende alle vindingen niet vinsten
 Deser vinsten vinst wel deins want want dan
 wechis soep ende sijn ende mengt wel te samen
 dan doet de vinsten dat by ende mengt olt en
 mengt met des salin besmet die stede of locten
 op salin gelyc en plaster maek secht secht de
 handen of dit mengt vinst alle secht vinst
 soek alle crappen ende lochte secht ende
 Nechtste beene

Van vindingen metten voet

Synpositien dat heet vindingen metten voet
 Ende is sichte die den vindingen op de clare
 vindingen metten voet ende den vindingen
 Ende machet dat secht ende dit comt so by vindingen
 vindingen so dat secht den vindingen metten voet
 Ende vindingen so vindingen so dat secht comt
 soek comt dicht vindingen vindingen die in die stede
 vindingen vindingen secht dat de vindingen van vindingen
 comen die vindingen sijn so sijn metten vindingen
 metten vindingen alsoo veel vindingen ende om de vindingen
 dat de vindingen den vindingen vindingen vindingen
 vindingen vindingen

Want dat versterken van de hoorn tegen dat leiden
 Alsege en last de wonden niet heelen als de hoorn ten
 metich besuden is dan reiniget seft met stercken wijn
 of ayen en cindereft met dingen die wonden geslen als
 huer naer besuden is maer waerget voor vullim end
 Tot dat de wonden heel is tot den seken so de bevel
 ghinge al te groot is so ~~is~~ dit beter dan niet twee
 of drie ghyden met de secke tot dat sy gader worden dan
 doet de secke af daer naer want selt alleen end drichte tuss
 n ganden dat get wond een deel lancke verpicy dan legget een
 ghy op groene calen end maket alle ~~de~~ best end byndet dan
 Soo heel op die secke end laet dan soo wighen tot dat
 het ghy weder becont als oft lan wasser wasser doet dit dub
 twee ofte drie maal tot dat de secke een deel verbrant is
 Dan want roet wat de secke end met byft dat te
 samen met een weining secht end laet een weining
 Giden sy en end better end byndet wel warm op
 de secke end dan brant met de ghyden en vermenich met
 Alromdenen op dat secke sub geden is maer de ander plaester
 van roet secht end salmen vermenichwen tot vier dagen toe
 end waerget voor water end vullimste mass soot
 te doen wader men moetet dat andersij dayst loeten
 Giden of arbeiden end vermenichwen met een weiche end
 naer den arbeid de salme te vermenichwen syten secket
 de haren vande wonden dan want een groot stuck van
 een swaer van secke end byndet dat op de wond of so
 ghy wilt ghy moeg tot get verbrant secht secht doch die
 end is ^{in de secke} drie dagen lancke maer laetet lon hem als ghyt
 dat op doet end ghy sult weter ofte in enighe

Alwonder des poete concher of fustelen wast van verghim
nisse of van onrecht enen die salmen geelen als van den
concher als fustelen ghegheuen staet

Van springe vanden voet

Christophorus dat is den springe op den voet ende om
den soen vanden voet als het gemenghet die fische om
hoeken vanden voet en ende soch boeken de croche des poete
voeten wast dese fische te cant den vanden te van in natte
vanden te vanden of enen stallen soch cant dat van vanden
Eenallende hinnen die ghiet syn enen sommighe
mestere name wate smelen ende ^{springe} hinnen staet dat
in enen antwoorde als fideit den vanden te samen een wylde
Lancet van hinde dat soe wadem dade op alst doet poete
Vedragen maeg die of vider inoel. nae dat get behaf
lych te het genest ende te wate benouder want
Vorses moue springe ende reinghet dade mede van
Soe want syn met gant ghiet gemenghet ende te
fuerdt dadermede dese enen syn goet tot crappen Mont
gebrant ~~ende~~ wille van enen te samen ghiet
op wate ende om den springen voet geslagen is seer
goet hten want wate mostant als wate af
terwen bloemen bergen inde macht een plaester dade af
Inde laetotot wate zich vanden ende en gant met
te wate het genest haestelych macht een rugheut
van Aderpentejn ende wit wate als voersereien is
besmet dese gantarmab dade mede het genest
Mont een dreg maeg spaerbyden

omig ende dichte van ellich een pont ende sloot te
 Gemen in een reing wat met dese vnguent
 Besmet den Geenen voet hy sal geneesen

Van vindingheit ende vosten

Als die vindingheit ende vosten so want versche Craepen
 voet ende voet wat den Geenen voet roeset tesamen omer
 Avien ende dan menghet honig daer in alst vanden vier
 gecomen is tot dat het cant is ende so dese vindingheit
 vercont is so moghen daer wat swaelt toe mengen
 als het vosten niet heet is By silt alder silt de
 vonden of vindingheit de vonden of vindingheit vindinghen met
 looghe daer soepe in gemenghet is daer nou salmen met
 cande water afspoelen ende drooghent dan weder den
 smout met dese vnguent het sal geneesen

Noeg van vindingheit of crappen
 den de vosten

adgrappab tollendab

Alsoe goetmen de vindingheit de vdelche comt inde leden
 vonden vosten ende dese vindingheit ende de gene die gien
 vonden vnguent stact comen van esendelei maniere want
 By comen mede gemoesulich van nadt te stady of
 In natte landen te weye of van quade bloede ende
 ander quade humoeren die tot de woxyte stede dan
 Simcher om dat get nedderwont gaedt waer tegen
 Dese nae volgendes vindingheit dan dienstloych In
 Endeas want dat gesa dat een maniere van
 cembloetayginn ende anwygmenim die swaer
 vindingheit dat salmen elen vnguent ende A durspe
 want met oly ende mengent altofansen ende first

Die hovenen af te doen oft wt te doen of wt te
doen vallen sijn dan want peopelen sijn sijn in
water sijn men menghet daer toe wesen roet sijn
reynicht die stede met den wateren voorscreuen sijn
Die peopelen legghet op de bloete stede van des morgen
Tot des onte sijn besmet dese stede met dat
reynicht dat in dat capittel staet

Van loopende ghechke in ganden
Oft roeten der mensche of der
konden

Adimpetigenet dat is loopende ghechke in de
hande der mensche oft leden of in peden welke
ghechke comt al by verbrant is en sijn want wijn
sijn by roeswater sijn menghet daer een deel groot
Sant in sijn mede reinghet de ghechke sijn stede
Sijn laet dat in droegen tegen de sijn
het sal in corten tyt gengen

Van roeten dat den menschen comt
van straxen oft den peden

Wouffor oft sypige oft impetigo is een sichte sijn
reinghet die mensche oft den peden alreicht om
de neuse oft om de oogen oft oegleden sijn roet om
der sijn sijn gansenlych ghechke sijn comt van om
de oft van onreynheden blode oft sijn sijn
Want de woutelen van benonie cucumerin agreste wite
lele affodilox flammel sijn sijn dese crinden sijn sijn
want sijn daer of sijn menghet daerom sijn sijn al
tesamen tot dat sijn besmet is dan sijn litargium
wite gelant gepuluet sijn daer door geden dan
want oly laurier sijn men wit wite sijn wite

Quich silice ende macht daer een rugheit of dicit
 is die beproeft ende gaet beuonden besmet gisne get
 see sander twyffel die mensche of pest sel gewesty sey solus
 want myrhe alsoe sanghit draconit anpigmantim
 Dreech van een gant wecke seep ende beemolhe ende
 oly lauris ende met afen gemenghet ende atant salis
 gemacht ende gismede besmet het geroft tot den
 solis want gumme van pumibomay ende loyde in
 stercken wyn afen tot datse vermolten is dan doet daer
 toe wet vatten sepoortey macht daer solis of het
 is beproeft besmet besmet de stede daerme get geroft

Ten solis om alle unilliquit
 mede te doen wt de voeten

want wit wat pech heyt boom ome van elliche drie
 dragmas cantarid twee dragma say flamma ende
 edich van elliche een halve dragmas ende macht daer af
 een plaester dat trecht de ghemoeven see wet wt

Van te veruaten de sicken

Accinta ofte accincio sprecht van vergorden ende
 comt de ydenen inde groote semie een de woeste
 voeten dat geseliot alst smelt in synen ganch of
 in syn loopen alst met synre acsteyte voden syn
 voorste voden staet dat get daer of geguetst wert
 ende dan svelk soo dat het yet moet hincen ende
 dese pachte comt van anderlei manieren dog enwert
 moet sien als vergoringhe of verporinghe derwelche
 groete ynt is inde sickenen ende beuen ende
 soo werden sy geguetst ende comt als de spouste d'vrouwe
 wet

ofter
Zoekt ende Apsit dat onbesmetliche voert tvel ende
Sneet dat het den voersten voet wat te laet oefft
Dan stoot de achtersten voeten tegen de voorbenen soo waer
den sy gesquist oock dat een voet treckt dat het voet
Dattet touden sinen waem loopt dit sy de achteren
wan dese swelten alst van oopenbare swellinge is of de
sinen gesquist sin ennas soo haest als de sinen van
de voorbenene salen gesquist sin ende maect siet swellen
Dan salmen de ginsontliche oock laten die een de woude
ende is of vanden die swellinghe op dat de himden
niet loopen die daer vergadert sin dan maect dit vughen
want het versaget de sinen ende is goet tot wode onweer
Diggat den sinen ende swellinghe want fenogriech gusact
sinen ende wortelen van geind sinen beet dan stootet
altesamen met onden mesel ende siet sinen een buand
ende alst vel gesoden is dan legghet al warme op
Cunten gebonden met een brede flotte alle dagen twee mal
De plaester te vermanen een ander want myghen ende
wideroock van elck een dragma ennas soo want hem Apsit
Zinden achtersten voet verrecht dan salmen neine meer van
buiten dan van binnen ende het hoef ysse buiten den voet
Salmen al plat slaen of dent of sommighe meestarb
legghen daer ende dat dat siet is buiten den voet wat werck
of een den spaan ende besmeert den spaan wort daer mede
Itom ist gesquist dat het dier sy van ennas almen
De voet quetsinghe doet maer ist heel soo dat dit want
mit mesel ende toulven sinen ende warmelste te sinen
ende alsoe goet alst verdragen mag bindet daer op get
versaget oock magment besmeert met warmelste ende
waegtout voor coit water ende viltuist

Van Sincraude Humoresen

Pancanoso also heeft een ander siechten die den personen
 waert int golt vanden voete of inden inganghe vanden
 voet dat dat leuende bloesge is inden voete vergaert
 wulche siechte den personen gindert in sijnen ganghe ende
 gelycken off part wat inden voete getreden haet dit
 plaegt lichtelyke den voete te besmette dese siechte
 comt gemeenlych van toe sijnende humoresen die tot die
 steen loopende sijn of van dat sy een partlych int water
 gaen of wat stach of oock om dat sy dat dagg in groot
 arbeit gewest sijn ende dan des nacht met sijnen
 beuue sijn blyuen steen sander wassen of drooghen ende
 van deser siechten comen sinderen Choroa men sal ter
 issten rein maken de gelycke al totter wechzeit
 onder inden soet vanden voete daer nae beghet den voete af
 met een scherp beghynen ende machet den voete dunne
 op dat de humoresen moeghen uitsincken oock soe dunne als
 tot den leuenden bloesge daer nae salment ende een beten
 sijn latten op dat de humoresen te beten uitsincken of men
 salt door stechen met een scharp yser ende bewaent voor water
 ende voor moede te sijnen machet een plaester van taelen
 Gemelen sijn ende schapen voete legdt sulcken drie daer soe
 wanan op alle part vdragen mag ende dit selke is oock gert
 tot dat capittel dat hier vooren staet met de voeten
 te kallen men salt op een dach doen ende die voete
 daer in bewinden ende vanderwent alle dagen Alwee mach
 Doch en sal dat part gheen groen spirit stou ende
 men en salt niet te onschoddig vdragen met coone
 of met ander woeden want die groene crinten

Inde godden weder vergaen de himmoden dicit
van der sichte gesit ende men en salt oock niet
Soo ommelich gonden dattet daer of quaet inden huy
wout so en sone dat conde vlesige niet wasden
Men sal weten dat van deser bogtigheit daer
N gesit ic comt oock den peccaten seuen ende sine
wuyghen onder de tonghe ende soanen de voden heelt
Soo heelt de tonghe mede soetelich Men maect de
Tonghe enrouen met deser luyghent want Atouen
bloemt ende ongesymden honyg ende menghet tosamem
Inde daer mede te enrouen alle daghen Tweemal
maer men moet het sijnf wasden met (Tecken of
ofte godden wijn dese voorschreuen souden sijn seer
bequaem ende oock goet benouden so wanner de
wonde niet te seer siet ofte veruult en id want van
de sijnkende himmoden sine willigheit comt die wil
veel. 1. quaet daerom salmen ten ersten seken te enrouen

Dise noer volgen noch sijnwighen
Quade wonden ofte enrouen die te luyde
Ate de selis gebreken

Totten selis macht en ander by en daer
En also ofte gelyckeluyt des peccat moet daer
En te benouden sine allen daghe Tweemal te
benieuwen want verduert dattet sine ongesymden
seken calche dit salmen te samen sieden En seken
ken wijn afw van salmen daer mede doen als
Te sient voorschreuen is

In de eerste noemen dese vechts meden lichte ende
 Dit is een tecken van dese vechts vechts al de
 tonghe is swaerig ende luytig al de aderen ende de
 tonghe swart ende swaerig mit ende omme in boort
 Soo blyt han wt den mant vool seker oock so is ghatt
 Dat han dese vechts in de votten fincken maer chereet
 Oock dese vechts oltub ten Jonsten so seynmen
 of de sijn ofte het seker die onder de tonghe is daer na
 al die soede wel gescrept is dan salmense ynien
 met twee lepel vol voel wt den seynsteen ende
 een lepel vol seker ende daer toe een hoest enoflood
 vol tesamen gemenen alle ontwee ende de aderen
 die onder de tonghe sijn stichtmen int midden of int
 andere vande tonghe al by twee naghelen voot stichtmen
 oltub ende oock by tyden byden hoene binnen den voot
 so salmen de vier votten laten dat sijn bloeden

Van crumme hoene ende votten

Crumme hoene ende crumme votten salmen oltub
 Ende men sal de hie vanden voot die inwaert of uut
 waert wydt altyt met affinden men mag oock
 de votten beslaen met een yseren so salmen aan de leegste
 hie van den voot dat yseren het dichtste machsen ende
 inwend of hie die inwaert of inwaert wett met sijn
 voot te sulpe romen ondermen pleghet te stuycken
 Den so chereet al voersien is maer de beste chere
 dat dese is datmen inden sijn ende inder hestigheit
 wederbringen dit is besocht

Vande vanden die lichte ende
 Vande votten tyde

Quint intellectus impedit dat ib te seggen dattet ib
Behaen met whole couds onder de boeten waer hem
Dattet ooch grote seuchheit droogt coudas want sicut
Inde roet wt den grovesten ende wylst dat tosamem
Inde legghet daer op wench of hemer drie dagen daer
Wat reinicht die boet met wijn afijn dan legghet daer op
Den luttel wondel met boom oly genot sine iselt waerom
E smacht daer was want zonghe wecke willighen
Van stynen boomen of seuse daer van sine selt met
Sijn sine. Daer op gelyt tot dat genesen sy daer was
Manghet ongelaten selen calch met seuse sine selen
naget daer op gelyt dat ib gelyt daer toe

Van vernaghen der boeten

De inclinacione dat ib den yden vernaghet waer
of men ten isyten de ordinacion te wert sal diformen
het gelyt een manier van vernaghen die by tyden den
Sonde vanden hoche binnen den boet gequyt het gelyt vech
Den ander manier van vernaghen has thysen den goede ende
den boet waer het quytet den boet niet alleen binnen niet waer
het wort den lendenen ~~hoof~~ die woch ib sine bloet binnen
hoof sine quytet die de isyten manier van vernaghen
Die den boet den gant binnen quytet dit ib anichelych
Want de boet binnen den hoche dat tuellet hoet dat
Ib een constelinghe alle van selen wachen ~~hoof~~ ^{hoof} ~~hoof~~ ^{hoof}
~~quytet die inde gant manier van vernaghen~~
Den goede sine bereygt ooch die wortelen van den hoche
trachen die boet gemeynelych tot hem coudas ist dat
het been van binnen den hoche dat ~~anichelych~~ dattet diche
waer dan soo legghet dat op de gequytte boet alsoe
het alst wort vordagen van vanden morgen tot den
aurent sine weder vanden aurent tot den morgen

Sulcken by segtet dat 1000 ende copant dat gaet vanden
vanden side de swellen wach datu onder so dat sy
goet syn door tefterken

Van Gecten die daer comt op de
vrens die heeft hoefb

Eghalt by tyden inde oefninghe vande vrens
dat de vrenghelinge ofte de vanden niet wel besocht
ofte oock getreuet en vanden wachom dat inden hofwast
feyn vout sy ghewen wech en waken wt te gaen daer
om machon sy haken wach. An den den leunden
vleghes boonen op den voet ende ontfangen daer of den
vanden ock van de vrens die vout ende daer comt niet
feyn wt ende onderwylan bucket een ander wachom wt
daer vengent is enrae men sal die vout enrae
almen chereut de vande den vrenghen die vrenghen
gewant is ma. doet al daer in fact deeg magmen
die vrenghen vouten onder de soete vanden vouten waer
dat de vande sy ende gewant wt tot den leunden
vleghes ende chereut van salmen ander vrenghelinge doen

Van fient vanden voet

Fient is een fienten of een quetsingen syn die
vout vanden de haken mit inde vout vanden voet
ende comt van quetsinghe enige ducht hoo of
vattot oock sy daer vout of gequett is of inden voet
Anet al tot den leunden vout in binnen de hooie
waer by dat die leunden voet by tyden haestelyck gequett
vout van vouten quetsinge al by vrenghen de vout
moestant die de vouten qualtich of gesueter hebben noch
de vande niet wel ondersocht dat gewant oock ander
vout vout ock dat sy met vrenghen ende dat

Alsdyt soo vordier maken so dat dat comt wt
Den wonden quact alsdyt gelichte wt den lenden als
Jan droeghe luyche waer of dattet int fact linnen naem
Soo dattet sicke heet en was men sijn de wonden om end
te gronde wt de luyllidheit inweel so wel vanden hoef
alt vanden soel end als luyt afgesuden sijn dat sicke
of al totter soelen toe dat nae alstet niet meer en bloed
so salmen dat al vast op binden spongia marma op dattet
verteest dat ander quade vlesche of men mag dat
op binden gebrent alin end spaan groen end als dat quact
vlesche is verteest den salmen die quetsinghe enden als
meer en weest alle ander ghesmette voeten als hier voerseit is
Etenen spongen niet en heet so salmen het ander
pulver nemen dat voerseit is oft dese gelyche day
vlesche die is hier te cragtig te Admodillit is
Dort socht so magmen heet brennt maken want
Dort mocht den voet te veel bedonen so doet de hoef
te veel of spullen sijn

Van fistelen Ende voeten

Stula of sta dat een ander quetsinghe ander
de hoeden die so genosent is end het is een ma
nere van fistelen welke fistelen wasden in de
pote voet, dese fistelen macht binnen den hoede
in de pote waer een gade al tot de cillen dat is dat
binnenste der hoede end doet de hoeden uitdese
chienen splitten end schynen by tyden doet het de
hoeden linden beyden oen den voet al tot de croone
toe by tyden gaet wt de lenden bloet dat al van
quetsinghe de hoede comt die inde hoede is so

Waerom dat de flicht haer fteede want tot
 die fteede datmen enllen noemt ende by Ayden
 vattet In Jonghe pteer om de weycheit pteer
 water of van fteer teghen haer fteede of op omtey
 fteer te Ayden of vifgelyche waer by dat pteer
 lichtelyche gegheft met ende daerom gincen met
 Ende men fochs atterijft den wortel van doper
 fteede ende beghinnen onder de cronne des wortel
 Ende fuden den hoof boonen op den wortel datse beghint
 Tebloden almen den gront ghonden goft van want
 Ten leuende flanghe ende hantse in fteer ende gant
 Itterijft goft ende fteer of by vterpote wter
 Ende haer fteer met ende van want de fteer
 Ende doeft in tenen enden pteer vol boomelge ende
 Laet die flanghen met de oly fo langhe fteer
 tot dat der flanghe vlesdege warden been velt
 Ende dat vlesdege warden flanghen gemaeghet warden
 Alse en vnguent met dese vnguent falmen de wron
 Alse ofte den gront van doper fteede of fteer befmeken
 alle dajen Avromael tot datet vderwechyt In ende
 heel maer inwend het pteer te vteer voor water
 Daren an te comen ofte onder vngent oock en fol
 Dit pteer in dese fteer gheen grab of groen wint
 te eten ten folmen men fude ten vteer de hoof al
 tot den leuenden vlesdege dan vromet de wron vteer
 vanden gronde met oock fo magdyt met vteer vteer
 vteer of ander vteer vteer die tot comen
 befmeken in fteer vteer die hier was folmen maer
 been den vteer van vteer ende maer vteer
 vteer ende vteer vteer te fteer vteer

In die dit pūllier dān in gēdāren sūde te samen onder tūen
te sūden sūde te sūden dattet en vnguent sūde en laet
niet aenbrōwen met dese vnguent salment alle dagen twee
maal sūden tot dat het vlesche gewaspen is sūde hōst
sūde die hōst wemient by sūde men salt mede sūden
boonen de hōden aende kooten maer in geproefder conste
so is dat vnguent vander slanghe mede gelocinet dan
al dat ander sūde men sal der slanghe vlesche so langhe
sūden dat de beuen drooghe sūden sūde werpt de beuen
wesch sūde dēt met den anderen vnguent al voorsēit
It noch vander slanghe men mag die groote stinck
aen een wit stēcken sūde vradent tot dat daer sūden niet
comt sūde dat sūnt also hēt oft vander vieren comt
niet vordynstet wonderlyche wot dat sūden op dat veld vngent
dat plimontellid gēwānt is dat in eenen daghe vordynstet
al dat sūden sūde vordynstet altemaek so dattet gheuen macht
meer en doch so vordynstet dattet sūnt niet en velle op
sūnghe onder stēck dat ligānt die gepēdel by ten sūden
men sal int eerste den hōf doorgānen al tot den vlesche
also te verwachten dat daer gheuen ghaetheit in en bly
niet dan het en sūden al hēt gēloet in dēst manieren
so dattet vserre veld in de vonds of goede of int
hol des sūden vādān vādān vādān vādān de wortelen van
caprynelle wot gēdwoogen sūde met waken vngent
sūde met sūnt wot gēwānen sūde op de wot geleit
tot dat al gēwānen is sūde men salt pēt so langhe lāten
wāsten tot dat de hōsten volcomenlyche gewaspen sūden
stēcke vādān by ten sūden vādān wot vādān vādān vādān
dūne vādān sūde flammula gēfoeten sūde te samen
gēwānt onder twee sūde in de sūden gēdān die
dagen of vādān dālle dagen twee maal dat is vādān

De prooff goet totten selven men seet de wortelen
 van carminelle ende wortelen van corpsit barbatib sien
 weete ende gemaeghet met anden roestel ende begijhet
 op die seuse gelyck een binghent ende hier binnen datmen
 dit becijt soo en seet yet niet vanden stalle goudt yden
 Druyppet smont van spede doer op al brach heet tot dat
 het heet wech begint te worden daer naer soo heet de
 hoesen alle de hoesen uit ende heet cartelinge ende
 sijn sijn wosten naer dat dese hechte vrent is soo is
 en vonds onceptelghe ende voortaan alsoe nimmer alle niet
 te heelen yden yden wort stode van des portit lit ofte
 Licham dat comt concker oft fistelen dat machmen
 dese voorscreuen medecynen tot de sigen die tot dese seer
 beschreuen is ten selven want selgemme alsoe groot alle den
 haefnote ende macht dat vircant alle een teelinge
 den want wort boemalge ende menghet daer wort puluer
 van selgemme in loet die sijn wel heet werden dan alle
 dat gedaen is dan want een vircant stichte
 ende byndet in een sijnul gnen doer ende want
 den selchten stoch ende byndet met dien selchten aend
 stoch dan daer inder sijn gedaen die heet is ende daer
 soo langhe in te hande datmen een posternoster lofey
 mach dan vircant uit ende seet dat met den stoch
 int beghinsel vande seer datmen seluta of seer want
 dit doet deutch vanden ende immer wederwaet
 te setten al tot de vanden vande sijnwen telken vanden
 setten soo hant dat vircant stichte op dat seer tot dat
 het beghint te canden alle dan dit gedaen is soo
 macht een binghent dat de hoesen weder doet wassen
 ende treket sel dan vircant op den stalle tot dat

De hoesen weder gewasthen is op dat de schmeren ten
minsten heel is op twee ringen lanch sijn met dese
Woorstschijden confectie salgen salmen sijnen want dat die
reest sijnen bevinghen sijn bebet dichtmael beproeft sijn
weder behouden en onder onderschijde beten als de vengende
Want saltatorium soo vreesd vreesd is laetst sijnen met
Acomelin dat nae legat op de graene of op de sijnen
Wonden hoer - 30 - wonden wesen te gaen van den beginne
of tot den einde want saltatorium is sijnen sijn
Sijde bet door de wonden vanden sijnen dat nae maect
Den inguent dat de hoesen weder dat wonden als sijn
nae wel bescheiden staet want acemannum galbanum
Cetrarium colofonia wit vreesd vreesd van een sijn
Sijde wit wab den onder onder of experiment dat
mont datment tpeet met langde den v - dagen sijn
vanden honden opden stelle sijn dat het hem niet en
veranden in loopen of springen want sijn wonden wab
tel van capryndle ciclamen planta cristy van elliche
Den half dragmas wit vreesd vreesd bloed / camulobas
terbantun / boeter / Dergalstow / wit wab sijn een galf
Dragmas / schapen vreesd den punt sijn godes deel boom
sijn sijn dat te sijnen is dat sijnen sijn conpore
vreesd te sijnen den doet doet te dit vreesde sijn
vreesde bloed wab gepulvrisseer dit inguent legat
op de cloene van den hoes den doet vreesd vreesd
vreesde vreesd - 2 mael dachge nae den vyftien den
machment vreesd vreesd of vreesde met maect dat
en salment salment den niet vreesde vreesde lachen
Den alder ierst het sijn dat sijnen vreesde is

Met eenen yfcran bequamenlyck te woggen jaw achter
 Ende en'er al soo dootet niet en blyff het wonds al
 wt de honden geneicht ende men en loette gheen pulviske
 Ende schinder of in de wonds blyven maar men salt al het
 al schoen wt doen daerom so salmen siede pulvis van
 Calgamine gaderen in boemelen in een yfcr pot doen
 welke yfcr men de elce of heet mach laten loopen in
 dat sode ende men salt beghinnen ende gasten weder
 wendt al tot den einde vanden ^{hele} die inden
 hoof is wonden dat etouit is gebrant metten heete
 elce dan salment sinnen dat sode met den vnguent dat
 hier mach beschreuen is dat de soerichheit eneset ende
 doet den hoof sonderlinge sode wonden ende het hontse
 vast soo datte niet en bucke want den wondelen
 van conselide maior dat is looch een pont ende wondelen
 van adich - $i \frac{1}{2}$ pont ende al de wondelen geneicht
 Een soo sijnke den ende stotse in eenen mortier
 Den want wot van eenen bock of van een schape ende
 boemelen van ellich een pont ende herckant mesel vyf pont
 Dit salmen altesamen sieden met een luttel wyne
 tot dat de wyne alsoo verboden is ende vertoet den
 vnguent de wondelen wel wt ende doet dat daer ^{mede}
 1fn ende want 4 dragmas mostiere i - gult dragmas
 Conghrib dragons datt is drachen bloet 5 - dragmas
 witten hant - 15 - dragmas Ceraepnam galbanum
 ayrimonicum opponat mit wienoch van ellich een drag
 mas sijnke pech - 3 dragmas herich mit wat ende inden
 2 - dragmas inden winter mach inden soemal so sal de
 wat wesen - 3 dragmas doet men pulvisken en mach
 dat salmen pulvisken sode mengel ende medeenderen

Quo machien een inghent adde van d'elw inghent
So beynooit de vooten alle voerschoonen id want binnen
Nacht daghen wast so boonen so gheest ende gant
Dat ghy u verwandren seit maer binnen die acht
Daghen en salt niet vanden stalle gaen ende op dit
Gese salmen esen doch bynden op doot daer gheen
verhulnib in en come Dit salmen so langhe doen
Tot dat die hoef by alle gheest gewast en op een
Drim lanch of een halven daer nae macht seghen
Dat id - schyn so ghye laet almen best com ende
mach ende oock so diep dat men synde de goede god
he die daer ende id oft idst beghint te comen by
Almen een p'ent beslaen sal Dat id secht
heeft dan salmen dat yfer recht tegen dat secht
is of wafle maer verghen vanden hoef ten an
D'elw eigen by men moet oock wachten dat get
t'seren den Ceren voot gheen p'ent en doot want
by Ceren dat door lichtlyche queten ende dit
atomb g'edren synde so machment lachen synen
of arbeiden doch niet on manidich of boonen
of op hards weghen ende beuerevoeren plaatsen
niet lachen loopen of springhen ende of het
p'ent synen hoef so hard by datmen niet get g'elc
doot daer toe gemacht is niet finden en can ende
Dat het p'ent niet vertragen en can so mach dese
naevolgende matenome Nont ongelosten steen
coelch twee deel weche sepe sandel ende
cappistellen so vint datmen oft voersproche

Plaster weech moechen mach zulfgelech als een
 Bolus te samen gemenghet ende hier endt alst weder
 vanden visse 76 ende cont dan want weech ende
 doekt daermit op die stede al vast die ghy wech
 hebben wilt doch verhoedt so ghy best macht doet get
 de hooft of ander stede niet en vordt daermit
 niet vanden en heeft ene allereynde om dat het
 + vlesche vorteren sijn dese selve loet (laan-4 of-5-
 vanden) Sine weet dat dit de stede so weech mac
 den sal doet ghy die part vast niet vordt naghelen
 macht schonen so ghy beghoert maar so ghy capitolium
 niet en hebt so want sterke looghe daer voor maar
 olt niet looghe gemocht is dan moetet langher
 ligghe op de stede die ghy wech hebben wilt
 Aan offer die capitolium in geden vordt
 Ment soep van cyclami -i- dragma - dialta -i- dragma
 loemelke en cammilleren 2ij -i- dragma ende so veel schape
 doet en terpenten van allen desen macht een salve ende
 besmet daermit dit soer ende de croon vanden loet
 ende oock den haere hant die aiantt ene det morgen
 Dit salmen doen -3- maanden alomden doch mach
 ment dit part besleghe in vanden of in arbiden
 op document niet en verlijme hier nae so holdt
 een vanden van de fistelen inde ende vordt

Van fistelen die daer vasten
 In ene vanden

Het ghelt die wil dat de pedden enge fistelen
 van ene vanden die niet in tijt geherent en sijn
 of van concher die ongherent gebliden 76

Welche fistelen macher dieze enge gaten ende ver
kerent bleefche door tullen betenij ende comt van circa
de humores die tot de wonden sijnckende sijn want alle
wonden fistulieren oft dat sy by tyde niet en worden
gheheert want de maekere drijvet de quade humores
naer de wonden want sijn dater den wach beuist sy dit
sy in een tuchen waer by doctmense kenen mag sy ma
ken dieze smalle gaten alt voorscreuen is ende het
bleefche is wt puluer om de wonds leelich swaertach
tich ende heet Endevas ghy mocht dat quade bleefche
niet sijn met een scherp messe ende sijn immer toe
dat ghy daer gheen seenseren noch wonden en quetset alt
in dat quade bleefche uitgesneden is so siltij nemen
stercken wijn aljn ende waspen de wonds dardende dan
nemt puluer van gebranden alin ~~de~~ stroeyt daer in
Oock nemt hoornich ende uit van een sy ende toornij
bloemen ende menghet te gader warm of coelt hoe ghy
wilt ende leyghet op het sijn het gaest maer wasset
op het sijn altoest met edich doet dan het puluer dardend
sijn ende leyghet die salf met wach daer op dit selbe icht gott
gehonden ende oprecht inde wonden te sijn een puluer
Nemt ingelosten steen calch ende arstienum sijn veel
ende menghet wel te samen dan nemt wecke steen
sijn van eliflooch van bygen ende van edich van ellich
sijn veel menghet wel te samen dan nemt wecke gering
ende stercken wijn aljn also veel alt voorscreuen is
Ende hoedt so langhe dat get ledige wort ende roeret

Gelychtyc dat het niet en brandt inder
 dese vnguent vullet de wonden branden fistelen alle daghen
 tusschen maer zimmeren eerst te waschen met stercken
 wynn of in ande of des moet sy dat dese vnguent wt
 de wonden vullen vullen so bynt daer wat werry of id
 anders op Ten ander dat crachtiger ende stercker is
 Ten alt ander voersprockene want vnguent wel gelycken
 met salma ende met manb vnguent wel gemenghet
 Ende doet dit al sinnen tuss wonden of fistel ende
 dat by maten alt in de fistel geroet of verouwen
 sy so chereket dan de wonden met enighe chere
 die ghy in desen boeck genoch beschreuen bynt hoe
 ghy de wonden of seken heeler michegt syt dat de
 wonden staet in een vlesachtighe steden so chereket
 gelycken de conche doet groeyt de fistel ofte
 de conche diepe so machit een wichte van enclouing
 end van water-seeps besmet dit salmen int gade
 der fistel seken atou salmen de wonden vonden
 Ende vringhen so datmen de groende mach sien vande
 seere end datmen den chereken mach met puluer
 gemacht van onferuere *lunide x parstaria calaminum*
 stampet beide wit end swart ^{xviii} alt ghy hier in wel
 vonden silt sy silt wonden datmen gheen
 fistel of conche chereken en mach het en sy doet de
 medefynen den groent nachen ende oock so geschijet met
 ander seken mede want warmer de medefynen den
 groent vanden seere niet en nachen so vandenilou soft
 vanden sy inwards end de vonden sy in vreden en
 pijn niet geset want des vonden vlesche wil moed
 hebben dat it te versterken datmen hare seer dichevill
 vreden of bekyden sal nae dat de wonden sy de een meer
 alt de andere

Hy silt oock werten datmen de wonden der
Lijstelen hoestelijck wint machten mach met een
Cruet summula heet dit sijn techenen waerby
datmen werten mach of den cancher of fistel gevoelt
It so wanner de mattinge ofte fengw dert daer
wtgaet ende daer nae beghint te dicken

Wanden cancher inden vedde
Den schoont vindinge

Den piden becomt dick wilt een flechte daer de
Leden van gewont warden wetchmen cancher geelt
Hoe dick wilt hyden werten ende ontrent de coeten end
By Anden comt sy oock op ander plaatsen des lichaams
welcke flechte comt van meniger hande oorsaken
by Anden wendet sy vande wonden die by verschimmelsen
vercomt sijn ende te langhe open blyuen Dick wilt om
datmen staetlyck water in de wonden laet comen
of viltwilt op de wonden Oock so comt vander
Den pest is gewont ende datmen dan verschimmende
Vondt ongeheuet end met vilt benen ende met
De leden op den stalle geset wadt oock comt vande
van onreynhede humiden Die quadt sijn Cusca
Mint sijn van wortelen van astrodillub - 7 - dragma
ongelosten sijn calc - 4 - dragmas anisipigmentum
2 - dragmas gepuluerstet dit salmen altofamen menghen
ende wyft dat sy een goet dan doet dat in een badt
van end gebachten ende slopt den mont van den pest
toe ende laet het tot puluer branden ende met dier
puluer salmen de wonden des cancherb allen dagen

Tweemael vint men tot dat den cancker is gedoet
 maer de wonden salmen ocker eerst waschen met wijn
 afijn Ende als de cancker doek ende afgehalven is
 dan cureset de wonden met wit wonden ene
 ene met dingeren daer men wonden mede heelt de
 Eckenon dat men wonden mach of den cancker
 gedoet is ende afgehalven In dese als de wonden
 des canckers ende al d'inghet of feijn wtsucht
 want daer toe looch / peoper / pistorum ende wyff dat
 wel tebrandy menghet daer toe wat oit wochent
 vinct dese plaester verniet als daghen tweemael
 tot dat den cancker gedoet is dan heelt de wonden met
 wonden die in desen boeck gescreuen sijn ghy sult
 weten dat het puluer van de wortelen van aspidillub
 beter is om mede te heelen dan alle het gheset dat
 voorsiet is tot den cancker ock waerom dat dit de
 oorsack is alder canckers wasden in becommende
 steden daer veel sijn van of aderen sijn of artoeren
 of op enige leden daer men ghesen bront binghen en
 mach noch ock sijden dan moghen wy vrylyck dit
 puluer besigen om den minsten angst mede te seken
 van doch in blaesachtighe steden daer mach men den
 cancker wel lichtelyck wtsieden wt den grunde wt
 maer In steden daer sijn van of aderen of artoeren
 sijn is het groote psychel om te sijden of branden
 Dit seit galileen maer iynocaras - seit wanner een
 cancker behint is so en is hy niet beter dan met
 sijden of met branden te verdringen of te beteden
 ene so niet te beteren so d'indt hy langhe tyt
 maer galileen seit wilmen den cancker sijden
 of branden in becommende steden dan sal men
 wouwt af comen

Als den concher van den ydowen boet of aenden beend want
Alin datmen calinas heet ende puluer enen weel stoet
Dit tesamen met wat ende macht daer een brant
af ende laetse opsteken en laetse op den concher driuip
ende vergaet dattet op gheen ander goede steden en
driupt ende goet seer voor water of viltuiste vooch
of die concher des ydowen lippen vordert want hemor
Galt ende drooghet wel seer ende macht puluer van
ongelosten steenacht atrament / hoonich ende seep
Dit salmen alttesamen wyngen veel weel lein ende
moughet tesamen als dethy ende brant dat in een
yot tot puluer ende met den puluer van dien legghet
op de concher tot dat den concher vortende ende heet
by massen daer gheen schuiven en syn daer brant inden
mede te gronde niet met een ysterey daer na salmen
den brant heelen niet hoonich ende met den puluer te
blansen yemoughet ende vast daer op gebonden tot dat
het by syn selven af vallet Dus immer te godden
Voor water ende viltuiste ende men sel hem bloet
laten tot allen steden aenden halse het gehalt by
tyden dat den ydowen syn tant vleysche conuulpoet
ontemilt bloedyghen hinnen van melancolien ende
den concher daer inne vast ende dat vleysche
wilt swart roetachtich ende bloetachtich ende by
den luttel ende van onvloeyghen quaden hinnen
dit daer tot so mooghen die sweten dan qualich
te heelen comen want de apostemas is daer binne
Tuden gronden men sel dat swartachtich vleysche
te gronde wtsnyden ende segament vanden beend
Tot kinnebacken ende en onthegst is des niet te doen

Want de bochtachtigheden van heten van fistelen
 Ende mooghen de droogheit der sijden wel gelyken
 waerheit in beoornemde steden stont of inde
 hoend den cancher daer in wist daer voer te ont
 sien te sijden want men moech daer sijn
 ofte aduen coromptere ten slijen ende oock tot
 alle fistellen want wist dat sub / arcumscum / parsi
 tarys adamine vitri swarte schamoringe dit salmen
 altofomen al dan pulueren ende reyniger die stede
 droogst met wijn afw of met sijn vruen daer
 floss ende sijn in gesode waer ende dan op die
 cancher fistel die ongedrooghet is die puluer te stroeyen
 wort om die cancher mede te curen sijn boom end
 wist wel te sijn gestooten ende legghent op de stede
 der cancher tot dat sy vertort sy ende die stede heymt
 te witten dan verandert de medesijnen ende legget daer
 op alleen een puluer van sijn boom daer mede te heden

Woch van sijn die comt
 mensichsijn int port

Sijn is een wiche swellinghe met roetachtighe
 wane of wat sijnachtich ende wastet behen den
 welle wistachtich ende wast van bloet dat vint ende
 quade is ende oock van quade humoren die tot die
 stede ofte van quetsinghe of doper gelyche daer int
 capittel vande sichte inden voer genoch af gesit is
 Curen men name sijn sijden draet ende een haer
 van een vrolent stant mit getoogen dat wuensch
 is ende met andere piden al moeghen al ~~gelyche~~
 ende gelyche of gesprongen hest ende draecht dit te
 Curen daer med salmen dit sijn alub curen

Alsoo vast byder gantscher hant salmen binder ende
Alb den maet wort slaypen wort dan so salmen grom
weder styler bynden ende dit so dicht te verbynden tot
dat ficht van hem salmen of walt ende of by weder
wieft so mocht gylt weder bynden alb te voochen alb te
vooren gedaen zo ontrent ficht salmen legghen eenen.
Droes van stercken bynen end gisten daer goemich in
dat wot ib dit soel wesen ongepynt goemich dit salmen
Ten dird tyden daerom salment op der ende bynden
menschen draet of van een gant daer op ende of stamen
om de nautheit van de ledere alb ficht comt aut goest
of anders schanden end doctmen daer om de nautheit
willey of cleinheit niet bynden en comt niet dien drae
Dan want een breet ficht van een hant end machet
int midden een vout gadt end ficht dat dat alst dat
Ede al aan de heele hant op dat die niet en verbran
de dan machet een cleynne cleyn costen van groene
manibinne end legghet daer of een coepden op een goe
te long ende alb die coete wot heet ib dan lochten
so heet op ficht end bestoppet wot so langhe alb
by warm ib ende alb by beghynt te comen so
want een ander die heet ib ende dit salmen so
dich wilb den tot dat ficht beghynt te swant en
ende dat ib een tecken der cindalshen dattet
swante worden ten slien men mach dit ficht
wel af bynden met een scherpe mesen ende
candorant of men onder soren doet op dat by
op gheen becommende soren en sacht

Leinduba testmonet of scrofula die sy was
 die seken diemen negen oogen heet dese wasken
 Van gebrooken zimocren ende bergaderen hej in eenen
 steden end leyhen tinden vel end vlesche end oek
 sy is al gelijck ficut is end die so sy gaderingie
 machmen enderore almen ficut doet Moestant so
 Colmen dat ende semlyt mede doen die bestersien is
 so al de gene goet inder die hem verstaen Choro
 Almen ficut den ambeyen wasken wil den want
 song notelen end gret tosamem gestoken met
 wijn sonde gemenghet end op ydelit end al sy is gewasht
 den want eenen torchen draet die ghehaet is end
 bestuyt die ambeyen damede end haeltst af end
 is dat den wort in dat salmen mit brande die wor
 telen altamen op dat sy verdoen mach totten salmen
 doet die enden die in dat capittel vande spraken besche
 men is end beghint odoxiusst siet de haeren af van
 den seken stede doch so salmen tot den ween doen
 sul plaester lincum gesneden end wel gestoken tot drien
 enden al voorschusen is end waemacht so leydt daer
 op pech end en doet dat niet af siet by hem salmen afmalt
 doort of scrofula veruolich is so wastst met wijn
 afyn atoxrust den so leyghet daer een plaester op
 foudub al wel opgesplit is den stroyet daer in
 puluer want ongelosten stencalch end wijn stero
 van ellich - 4 dragmas anrijgementum end sprak
 groen 1 dragmas dit puluer altamen wel clay
 end doet het inde wende drienmal of vier tot dat
 de wortelen vande sichte sy vertoert witen grane
 end altyt salmen de vande isst vringen met sterc
 ken wijn afyn end dese ende is oek goet tot het
 naeste capittel daer de sichte monten elich heet

Man verden die de ambte hebben
Moult ofte colph is een flechte ofte onbevledigheit
Man ghade bleefde sude is oock een maniere van een
Ambte sude comt de verden aen de beeren of in
Nider steden van den lichame sude is al todrachtig
Inde wast van ghade maten sude ghade humo-
ren sude ghade humores sude oock wast by van ghe-
brochen maten by ghade humores sude het wast
recht so groot als een haerroot of andere noot by
Eynen minde Ensoa dit wil verstaen bleefde sal
men nithinden almen sude sijnzylde mach gelijck
Den vollen tye van of die stede niet en by becomen
met Sinnen of verghelijken van salment ten groen
de wil bronnen met een yseren sude of die stede sijn
achtich is so mingen rijfalghe so swaermer als een
lyghe gansen sude sinderlyck op die stede gelaet
of gestroet mach siet dat dat ghy niet te veel
In want want het verstaet is so vermoet die
wonde met klein wunde dat in wit van den eyde ghy
niet is sude velle de wunde daermede sude sude
dach tweemaal te verminnen of meer daer mede
Om de wunde haestlyck te heelen so want angelofte
stencalre sude godden hoornch sijn veel sude mangel
te sarnen als dach sude al klein gansen sude legt
dat dan in een klein wond tot dat het een oock
wond by dan wyft die tot pulve sude die pulve
salmen met wond inde wond legghen sude alle
dagen tweemaal te verminnen tot
dat de wunde heel is

Hande . piden die versien

byn of sijncken hoest

Infectio equi doet of een ander siechte die comt
 Alen onvloedich eten ofte Drincken die te haestelijck
 te ontfaen ende somwylinghe wat heeten orbesden
 en moeynste waerom de hinnenoden ontlynden ende
 sijncken inden inde beenen of inde wosten of inde
 hoefden waer by dat het part sijncken moet met een
 voet of met twee voeten of een allegheder moet dat de
 hinnenoden sijncken. oock becomt dit endo crygant den
 piden wel inde hoest soo dat hy steyf doet en weder
 Maeris Die groeten meeter verselchyt dese mate
 endo ander want hy seit dat dese ingietinghe of
 gingeo comt den piden van onvloedighe verselchinghe
 Als van eten endo dit gescheit nae groeten heeten
 arbeit endo dat almen hanghet cooren te eten
 endo dat hy vringh voden gesen hebben endo by tuden
 van te haestelijck te Drincken endo dat gescheit waer
 lei dat een part heet in groeten endo haestelijck te drin
 ken of ten anderso maek alt dat part nae hy weder
 cooren oock te haestelijck drincht endo oock soo becomt dit
 Den piden van arbeit endo van onvloedighe onvloedin
 ghe Der hinnenoden endo by tuden soo comt het oock soo
 wanneer datmen dat part nae dattet het gemaekt is
 endo maet den cent ofte hinnen inden vanden ingedacht
 van allez desen die voort-bringen hy soo comt den piden dese
 siecht soo quelt datmen daer soen nauwe toefien moet
 of dat part is daerom gescheit want ten sijnken dat
 dese inloepende hinnenoden sijncken hy inden voet soo
 salmen dat part ten vten den voet hoer oede gesien
 Door beoghien endo oock of te vanden abenden soel

Wonden moet so dattet pent al seer bloet was alst
hem gebleet heeft so liden daer in die ghewone stede
wonden weghen ende soek op den boom vanden hoef
het roet met scherp vint alsoo pent al dat pent
verwogen mach bevrissen by wonden in dat ghewone
gort met den roet vollen ende ghy silt dat pent
warm houden staen op penden nissen ende wel te
dieren hem een wort bevrissen dattet by voor of achter
so doet dit sijn sijden so want dat pent
dat die bevrighen te ende doet dat het geset yet
van door te weghen by alle dat onder van vint of
dierheit dat pent tot dat het warm word ende dan
decht dat warm ende want den hoef of sijden daer
dracht en longen weep af ende desen weep liden omte
been winds want ceter wonden moet tot anderen bick ofte
andere boust ende bestet het al vast so doet yet met
koffe en gortet dan so neem vlab sox ofte vifsox ende
gort liden warm ende met te haet dit giet in desen
weeps ende alre tweemaal dacht te doen ende te
staen ende immer dat pent te houden voor ceter
men salt pent dewyle dattet die staet gortlych te
den ghenen niet te oplych niet te oplych van
te oplych te den te ghenen so sident om vordicht
wonden inden liden ende inden liden so dattet in die
lych weder comen sident ende men ghene hem teeten
wat dat het doet beste mach mach dit was hem
te beste gegheuen hem te dat pent ont tot sine haeren
gecomen by hartich so maghet ghy nae inuen
wille vramen ten ceteren salmen hem bloet liden
aan bette hem vanden soet daer

Of een bates beenen of een allen nae dat te doen is
 Ende aende oeder dattet gewoen is te liden tot dat
 Dat quet bloet al wt by Ende de humoren die ghe
 waen waren te liden inde beenen neder vuydt by
 Som salment hatstetlyck laten viden in coit loopen
 water al tot den kniecke ende hondsut sander eten en
 Drincken ten by wat gebout ist yest jonck of maget
 Soo en gheis men hem gheen drincken all vooftochten
 It ende monstyn ^{opbinnen} op dat het niet op en de oede
 men maekt oock op onnighen stesien sijn dars stesien
 ende vande honten byn op dat van die onnighen stesien
 dat yest byn liden sijn partlyck roete aas de quade humoren
 dan van die sijn partlyck voren gheen stesien dars in en en
 gen om inde beenen te liden ende aend wort dars balt
 de quade humoren haren in jonck want ~~dat~~ onse
 lichaem wort vuydt by dat bloet te liden ende
 Te beuden beyden sijn partlycke voren men sijn dat
 yest bedachen mit die composities ende men sijn gods
 lichte vordere tot dattet ghesen by hem wilt voren
 dat dese heet de jonghen voren mit en schade ofte liden
 want ist dat by vuytlyck sijn soo comest sijn dars af
 ende metten voren soo vuytlyck hem dese stesien tetter
 Colien men sijn gars in water ende men want van
 Die gars ende byndt die in voren ende onder oeder
 vort Soo bynt wat ende lant dat yest dars op stesien
 tot dat de gars warm it het sijn dars af vuytlyck sijn
 Commighe mestant die begiden of voren broet in
 men sijn ende gheiden hem dat broet te eten ende den
 sijn te Drincken dars nae honden by het yest te
 maken warm ende gheiden sijn te eten ende te drinc
 ken soo niet all reddelyck it vuytlyck ander mestant voren
 gen hem de beenen in coit water ende dars nae
 voren sijn soo sijn dattet sijn

In de van loten sijn men beide beuten die teygen
Malcaundersen onder sijn sijn oock allen de piden
Die dese rechte comt van onbedroedich sijn of drinc
ken men sel dat part over goden van vrede te
sien end drincken daerom salment loten van de gods
sien of van beide sijn beuten daer comt het sijn van
oeste achter end lotet bloeden tot dat het sijn bloeden
dan selft loedt end dit doet inde oetes licht end
men sel het part oete int conde water inden al tot
den blich toe end laet dat een luttel in blyken
sijn want wortelen van radice dat raphanum
oste wilgen wortelen end maect een riet in de part
wiesogaten end laet rustont wortelen het sel gnygen

Wan te verlaen dat part

Inbetwex het comt den piden een was inden soete
vanden voete end het onsoet by tijden comt vanden
die voorstet te end by tijden van dat doet part te lan
ge onbeslagen metten votten souden sijn gevonden vanden
ender onmeten wegen die steenich end onmeten sijn
oock op bevrode hollen end van die te viden of te
arbeiden so dume dat sijn tot den vlesche toe af
sijten sijn omvlyken dat vlesche medden end ist
doet de voete die is gesprietet so vergadert daer toe
bloet vande vorsehrens quetsinghe end aller quaden
humeurs die tijden tot die steeden end sijn machig
daer sijnichheit end sijnen op die steeden sijn
men sel die soete uit den geene sijnen nae dat
het behoeflyck sijn end nae dat die quetsinghe is
af die quetsinghe groot men mach de soet part

Wilt hyden. It by niet teer groot men mag
 De halve Soole wech by vuyghen ende als dit al
 Todaten It van Soe rindert die woude als in
 dit naeste capittel beschreuen valt dat heet
 Disolutio Angulorum

Woude hoef te hebben
 Von den bocht

Disolutio Angulorum by tyden so sinder de
 humoren mede inden voet ofte inden hoove ende
 daerom want dat die lechste syn ende oock om dat
 Ick voorgeset hebbe inden capittel van verbaughen
 Ende oock onderwylen want men daer omrecht ende
 gheboficht heeft verorden daer de humoren verhande
 dat teer ongestelck It Moch so comt dese verbaughen
 der hooren wel van vnele sicken als van quistlinge
 of van te sweren of dese gelycke Ende In dit
 Capittel ende het naeste voorschreuen syn xijn of seuen
 Comt hem gemeynlyck allent ende darom metarmen of
 sulcke manieren Ten ityden men sal den sicken voede
 Ende al gelyck door weghen op dat de humoren mogen
 wt vuyghen ende hem dat quade bloet te better verley
 ghew magh daerom salmen dan als den Soel onder die
 wel genueghen It laket Soe langhe bloeden tot dat
 It van hem Colicou stelen den machty daer in
 Iden werde dat nat gemacht It In wt van den eye
 ende tuerck sal so veel syn dat het al die hoef onder het
 vullen bymet hier vast op tweemack dachge sinder afnemyn
 daerom Colmen die woude wassen met warmen wijn
 Myn ende als dat gdaer It so wilt de woude met
 Lourenen Comt ende wintden te samen ende bynt
 Gint oock al vast daer op als voorschreuen met

Met eenen Docht siet loot Dit -3- dagen ligghen
Den ghijt of doot sine nu dattet seit siet vuytken
Of is salmen daer op layghen verch dat nat gemacht
In wijn afijn daer was salment alle dagen twee maal
waschen met stercken wijn afijn die warm is sine
Den daer puluer op gestroet van gallen of van mische
of van wijn steen want dese heet blefche sine ver
draeghen de humoren met dese plaester so siet voort
naeren tot dat het blefche heet is sine de mische
Docht vorder heet is meer gheet den geghetten
voet voor water sine vuytken ghij siet water dat
van vuytken siet menighhande quetsinghe
Dit is vorder indet votten comt dierwillt vorder is
te ontfolen maer by wat sache datmen te ontfolen maer
den wat sache dat te ontfolen so machmen met dese
voorschynne medemen metten och so siet vorder
datmen mit de vordergandte plaester alle hoeren
beter dat te tacht werden sine dier van veel beter ghij
te beslaen want poepelen / puytaren / vuytken sine
Schapen vuyt / Dit salmen altamen sieden sine
dierwillt vorder sine onder een stads met dese vuytken
salmen de hoere beslaen sine so ghij wilt so mach
ghij daer mede tacht toe doen dat is gheet

Van teffingende hoeremeren in der
vorder votten.

Spumatura Ungulorum

Dat is dier te vuytken het gheet by Ayden dat
de humoren meder sieden in der vorder votten
Dit dat door vuytken vuytken die te lanch sieden

Syn om te Schynen doch so woumer een part
 dese beere het dan toe mit het v dese enre leeren
 den gansen soo dese in luyhinghe out ofte men is
 soo enre alle aldus voer onder den loen woumer goet
 del voete soo weghet den ^{loet} door en de ader die daer
 loet sticht door ende laetse ^{loet} bloeden ende wou gem
 Selven stelpen dan want mist van enen wou
 Ende gietet in dat gort of want gemerwen soue
 Darsmede mit dat gort dan want wouke in alre
 gultt ende al wou mit sany datch op dat soue gebou
 dan ende binnen twee dachten mit of te doen daer
 met Calment Chiracien mit den pilule van gallen
 mirche/ ende lenticul / ende alle dagen twee maal te wou
 maches ende jimmer altoe de woude out te sinen
 met dacht ende den voet te hoden voer water ende wint
 mple tot dat het heet by dat door weghen mach
 men doen in allen booten dan een part een gindet it
 Darsmede Ciet wou ^{wou}

Van vermaldeyheit zut woude booten
 Maldictum in pede dat is alre part het vermalde
 dytheit inden voet soo doet hem dit want selte twee
 deel ende een deel wou stot dit te sany ende
 legghet daer op het sel geseen want woumen smout
 Saly ende boomelys smeltet onder malcandeen ende
 alsoo woum op den voet gebonden alre part bedragen
 mach ende dat per moet inden stalle in wisten syn
 het sel geseen soo verrent mit vercont en is

Van wou ende booten die van
 Arbiden comt
 Soo een part wou heet den den booten van
 Swaeren arbeit alsom minchen dat selte doen

Dat van den verpooorden roet geschynen, staet
Een adint van synen hoer soo vast dat ghyt sien
moecht waer was, soe siet soe het het inden roet geyt
Eetreden siet doen dat van rot ment dan wit van
Aerpenen siet geyten meer was dan die onder blyt
tesamen Dit smelt onder malcanderen siet alle smilt
wie dat Eet te doer dan doet dit dat soe het In
alle verdragen mach maer soe de vande siet soe doet
Dit weenalgonds ment soe veel vanden hoef dat
Een de pijn vanden micht siet als ghyt ghenet
het dan michtent bannen met een ylsig dan legghet
Doer op was siet weeren roet siet peck to sinen
Schmolten het geyt Ten Ander tegen de
Pijn te vanden roeten soe en peck pijn het in
Een roeten soe schiet first de haer af siet
Eenticht first de stede wel bloet dan legghet op
ten melle siet siet te sinen geyt doet dit twee
dagen siet vernidmet alle dagen twee maet dan
legghet op ongelosten steen calen met soepen siet
weeren roet gemenghet doet dit drie daghen alle
dagen twee maet te vernidmen - daer nae wastet
de stede met afijn die warm is siet legghet daer
op een crut dat caprinolle het het ghenet

Van vanden Die ontcoetende sijn

In haeren goud

het geyt siet siet dat een peck met de roeten
Eenticht siet siet siet het schijnt recht recht
alle off in synen roeten ghyt mach en hoef

Dickwilt is in eenen voet ende Dickwilt in twee
 en Dickwilt in alle vier de voeten. Des Lichts be-
 comt de piden van mangelhout Sacken ten oosten
 becomt Dit de Jonghe becomt niet so haest als ghe-
 worpen werden ende dan stam willen ende niet en
 Gemen onachtigen ghevallt dat sy onrecht of dat
 sy op den hoef binnen gaen of dat han de beenen cromp
 sijn dat sy oock niet wel gaen en moegen of dat de
 voet crom is of dat sy wech sijn beenen sijn als
 vooren gesit is ende ock de vintelen int onrecht
 of op de hoeren binnen gaen of van des crome beenen
 Ende die crome voet soo slijpse oetant te gelpse comen
 sijn sijn de voeten Sjalcken dat sy recht stam ende
 de hoeren binnen of binnen gaen de langste sijn het
 sijn binnen of binnen sijn altoes aflijden het sijn van
 Ende ofte Jonghe piden op dat de hoef recht word
 Ende waanster en vintelen in int gespallicht is ende so
 onmachtich dat het niet stam en can so slijp voer
 alledinck de moeder niet voderen op dat sy wel te slijp
 hebben mach ende niet te vint en vint so mach
 de dat Jong te better voderen ende dan willen hem
 alle sijn voderen sijn ende vast worden ende dit
 is het allen vintelen die weche voden hebben die
 wilt goet benonden ende niet te verbeten des onrecht
 Jonghe. Dit geschiet inde drie piden menichsint ten o-
 ten so geschiet sijn als het voet gegindt is aende
 beenen ofte voeten so dat het onrecht mach gaen ende
 dan en partjele leit ende sy voder niet en mach nemen
 van de coete ende vante vromoginiste so ontcrampen hem
 de beenen. Des ghebreke comen hem oock waanster

Datmen hem quaet weder of te weynich gheeft dat
het Syn nekingt niet en heeft doch soo comt wel dat
te weder in sine graet vallen ende daer dan langhe in
Langhen vanden niet te haeten Moeg geschiet dat oock wel
de Jonghe vanden die een wondeliche syn maer dit is
eene lichteliche te vanden ist dat menst wel vordert
Dus zynen Syn hant sijn dit is gort tot alle Jonghe
vanden om alle hant die men te sijnen ende vast te
vanden want syn vanden so lichteliche niet lantich
of quaet als de ghene doen die quoliche te sijnen
Dus onmachtich syn Ende zynen een port inde graet
niet sijn dan dat in vortich so dat alle dese chon die
zuden loetsten capittel sijn als vort wondeliche Jong
ghe vanden als niet te vanden want so vanden te vanden
lijst ende vort sijn dit is de Jonghe vanden hant dat
hem dese sichte comt te beste chon ten selis of te vanden
vort sijn of te als sijn vort hebben al machijst niet
dat in den naesten capittel is geschieden sijn dat ich
n. heb gesit chon ende so vanden dat de men
comt so sijn. de Jonghe vanden sijn dese sichten hebben
te vort te vort of te vort doen vort dat vort comt
Dus de vort vort ende de vort vort die
vort vort vort vort te vort vort vort vort vort
die vort sijn of vort vort vort vort te vort
hoop te vort

Van Lomme vanden

Het ghevalt sijn dat door vort vort vort vort
vort die hem te niet en vort ende vort
vort vort of die te vort vort vort

Dat de personen daer of hem verleden Al de Reken op de
 leeden of op de Gemeenten staen of in becommende steden
 Curren als een part oft kammis leeden So salment bekint
 Ken met ojn van Nym stede of Nymen van mannen
 Dit met en drinckentymen Mant ojn van baren ge
 moughet met Nwab sine alsoe heet op de kammis leeden ofte
 Gemeenten geleit als dat part gedooghen much sine dit
 Curren dierwilt de dachge waarm inckten sine van
 op de stede stede bynden sine so langhe daer op laten
 legghen tot dat het cant is sine dan weder te vermenen
 stouit Curren daerom bynden alst waarm is daer legghet dan
 Jansen bynden doest In dien nunt dan so heet sine stede
 Dit daer so om Dit recht de Gemeenten Curren sine
 Nchelt hebt waer beordenen Item nunt gebrachte puer
 waarmen sine het spier van een hoer / hoendermaer / sine
 staven geschet ojn van Nymant gebrachte van bynsact
 Noesen ojn alle de dach bynchen te samen gemoughet hoelen
 de Gemeenten sine doest rechten Diergelycke vermenen
 Curren ghy in desen boeke noch een vint

Van de ghyicht in des recht galle

Stinna of luttendub so heet vnderhande ghyicht die
 Gemeenten vint in der personen half so dat het linnen
 half met en van gelingelyc vint en Curren nachvint
 Dese vintende linden noch oock In vintende vintende met no
 men en van Dese Curren vint den personen van
 Dese altesvader vintende op de vintende te vintende of op de
 vintende sine van groeter Gemeenten vintende half sine oock
 comet vol van nachvintende so en ist den niet te vintende
 Curren de hoenderen vintende van bynde linden vintende galle
 of vintende sine van daer met een olein vintende recht
 Al de vintende te vintende tot 5 steden vintende galle en
 vintende dat Curren sine vintende 2 vintende vintende vintende

denen Calmen zu Ich gadt dat gebouwt is
In wether ende stecken van kromer of van vlak
dat wamen een wort of strichte ende men chelt door laken
stecken - is - dagen lanch vanden vint dagen tot vanden - is
Ick salmen den halbe ende de behaest diechwillb stecken
Inde wether ende soo de moede by soo vintchen de
vanden heelen al men ander vanden doot ende bespuren
den halbe ende tuffchen met ringen die heelen ende socht
Inde ghyb genoeg of vintet in desen boeke

Doot perit by gylb swelt van laken

Soo de perit halbe swelt binnen vier dagen alst
gelaten is by nam hem Calmen te vintchen of dat got
den vanden perit geapent heft met den vanden vant
te vintchen of soo doot het by of dat men hem de
vanden te heest stecht ende hiedam salmen den het
hoofte den vint lanch op byden doot het niet en steen
ende eenen dach salment hieden voer swaer voder
te steen byden de vanden Calmen steft of stecken ende
dan de vanden vintchen open doot gelaten vanden ende gant
open met wiche by vint gant gant ende by vint
vanden soo vintchen den met vint dach waten
dan in gesoden by vintchen van adich / vint / vint
vintchen vintchen ende alvintchen vintchen vintchen
den vintchen ende vintchen al vintchen op de vintchen
by de vintchen vintchen soo vintchen de vintchen vintchen
laken by en gant den vintchen ende it de vintchen vint
vintchen soo vintchen de vintchen vintchen vintchen
vintchen op de vintchen ende met vintchen vintchen soo vintchen
de vintchen vintchen ende vintchen teghen het hoofte vint
te vintchen met vintchen vintchen vintchen ende den doot

In die ander de saken vermits ik mit sijnen aere beide de
 sijnen gebonden als waerheit is de vande salmen herten
 alphen herten vanden herte aere den galle te steunen als
 geset is sijn waerheit dat vringhe andere aere sweller
 van laten of van oer gelijche met dese ontou mach
 mens helpen maer een die aere en is niet met oorboer dat
 part meer te laten als mit de galle aere mitgetooghen is
 So moet dit part hooghe vanden aere ten het dat is te
 Eensden en sijn bewaert voor vint aere voor aere
 want dier of maectet wel vanden aere dier oprecht maer

Van minger hant mit sijnhe

In die part vringhe

In die part vringhe sijn dat om die vringhe oersacht. Welke van
 binnen comen en van gecorumpere hinnen aere van
 binnen van vringinghe der galle ingemachtelicheit saken
 aere onder sijnhe het comt vande gecorumpere hinnen
 die dat een quetlinghe maeten vinticht als mit sijnhe
 dat die part vringhe van gepneet vanden want dat
 ontuuldeinghe bloet of de ontuuldeinghe sijnhe maeten in
 die steden sijn blachent wel bloet gemenghet met
 sijnhe dat niet vanden en sijnke oerlicht aere vanden
 sijnke oerlicht sijnke oerlicht groot dat vanden comet
 hem oer van binnen vanden sijnke al geset is of van
 onder last vanden dier of leit doch so salmen vanden
 hoe de vanden vanden het vringhe sijn hoe te angst sijnke
 sijn had sijnke leit dat in vande want gepneet
 vanden dieram. Salmenke van of laten sijn
 men maer de vanden vanden vanden om de vanden
 dier meer te vanden dat de sijnke met
 geset is sijn sijn

Vient poeyen loock ende vordereit denfelte altoesum
Doflooken ende maectet wat warm ende byndt op de
Swellinghe dit doet Gese vordereit In ander
Of want dit doet vordereit stont ende een
doet mogghen blaemen menghet dit wel met vordereit
Fingel ende laet se vordereit vordereit ende laeghet
den al warm op de swellinghe maect dit Gese vordereit
Aly doen wat manieren dat een part geyndt by so
In vordereit niet moede maectet se vordereit wel goud
pen by want van vordereit arbeit soo moede de
Bische so vordereit dat by niet te gouden en
vordereit vordereit so goudt al by de part vordereit vordereit
stonden vordereit so vordereit de swellinghe met vordereit
vordereit wel vordereit vordereit vordereit so maectet een vordereit
van vordereit mole ende mit van een by ende mit vordereit
Linden vordereit op de swellinghe gheleent ende vordereit
dit by de vordereit vordereit met vordereit mit of en
vordereit maect so by vordereit vordereit vordereit vordereit
nae al de vordereit of vordereit by byt dat dan de vordereit
vordereit vordereit by so vordereit de byt op vordereit
mit een vordereit mit of by vordereit vordereit vordereit
vordereit int vordereit vordereit vordereit mit vordereit
vordereit maect dat vordereit by vordereit vordereit vordereit
vordereit so vordereit vordereit by vordereit vordereit vordereit
vordereit of vordereit so en vordereit mit vordereit vordereit
vordereit mit vordereit by of vordereit vordereit vordereit
de vordereit mit en by vordereit vordereit vordereit vordereit
vordereit mit vordereit vordereit vordereit vordereit vordereit
vordereit mit vordereit vordereit vordereit vordereit vordereit

met meestant ende alle dachten tweemael te vernemen
 Het wesen oock op de ringghen susseren die carbanchelen
 Enant Eyn dach comen vonden porchy der soeten af van
 troeten last op de ringghen te draghen. Jest troeten
 wesen door onverlooftheit dach bloet. Almen die
 quellinghe ofte swellinghe genou wakt so salmen al
 clac bescharen dach bloet maeken ende alt get alomant
 bloet geschooren. H. dan salmen dach op dach pūliet
 van ongeten steenale. Die salmen alomant maeken
 men soch tot den calde hoemich moughen ende maeken
 alt een dach end alt in alomant gebent. H. dan soe legghet
 in het vider soe longhe dattet wesen / alt eenen coel
 die glosont. H. dan maekt dach of pūliet end dit pūliet
 salmen. Ende want doen alle dach, tweemael tot dat
 de vonden guesen. En Ende te verpūmen. Doch soe salmen
 Altyt de vonden end ringghen met godden wagen. of met edel
 en wakt warm. Ende men en sal dat part niet wesen noch liden
 voor dat guesen. H. het. H. te weten. dat de plaester van
 ringghen of van ringghen mels is goet tot alle quellinghe of
 den ringghen met wit vanden. En alt vantscharen. H.
 Een salmen dach. het oock soe goet is tot dach sichten
 Ende oock mels tot alle hoemen die dat part verloosen
 Jest want tenen bloem ende ringghen ende doet dit al
 By. J. yden op de ~~wat~~ het gueset ende op dit oer
 Noch een ander want hyden smant / en wesen onget
 end boemen mels. Lict dit te samen ende maekt dach
 een plaester af end legghet dach op. Noch een ander
 want gansenmaet. schadep pūde / end wechroefnaeren
 maekt dach af een plaester tot alle quellinghe
 der porden dit altoamen. H. goet tot allen dat Jch
 gesit hebben maer op dit soe soe maeken oock wot

Wiel andere yndien befighen Jaer sijn oock genoch af
Wint geschiet in desen boeke sijn nae dat v dinct dat
des noot sy mass hoet te boer vnselger sijn voor salma
Jude sijn gelijck op dat sy mit te boer en vntoren
vleedde sijn londeringhe of ware bor by den ringhe of by
lode of sinnen om in becommede sijn oock boe sijn
weten sijn ghy sijn yndien op doot so sijn sijn
Jude de wondt vinnighen mit wonden vinnighen

Van godes wonden int part ringhe of
of manen
Yndien des part ringhe gesquelt warden warden
Sade of van ringhe waare lasten of borden op den
Ringhe te dragen of deser gelijcken sijn men die
himden sijn vergoden sijn lastet staen tot dattet
weten warden dan so sijn het doot mit sijn mied
of de andere instrument die sijn toe mit sijn so sijn
sinnen sinnen sijn mit maeghen loopen of de men
macht mit sijn heet sijn door van alle vnsel is
Jude of die himden mit wete en warden van sijn
sinnen sijn legghet sijn op dat plaeste dat voor
sinnen is die sinnen om te wete sijn alle
wete sijn besmet met wete sijn boort so sijn
part ringhe sijn warden sijn so sijn die sinnen
ghe mit sijn sijn water maer die sijn sijn wete
geschooren sinnen sijn legghen sijn op part
sinnen al warm gebonden op dat sijn sijn of sijn
wete mit en wete sijn so sijn die sijn mit sinnen
sinnen sijn sinnen wete te besmetten sijn sinnen
wente sijn sijn maeghet sijn mit sijn sijn

Besmet doen de swellinghe mede of des gelyck moest
 die besmetten met wy droefden schynighe metand
 legghen daer op met een vegghe met ojn gemenghet
 end alt die hilt anderat beghint te rylen of te vcheyen
 Ende die stede sijn veel besmetten den salmen wort roden
 al besmet so dat die stede wort warm wort wrom van
 die hiltten soo verdwynt dat het watter end dat soo
 verdwynt best met wy droefden end den alt die stede
 soo dat gode vlydehe end dat gilde het hemelen
 schijnt soo doet die hilt door end dat ind' wonden
 werck van gennop of van vlab wel den ghenen end
 sijn wy end geest end dit soo langhe te doen tot
 dat de wondt het vlydehe gewerden is end dan swact
 die stede met goeden wy of ojn end dan latet droefde
 worden end daer nae stroeyet op de wonden pillien van
 Saghol end het wortel dat dat get gensen is

Soek perck ringghe ghepriet is

Wonden Saad

Soo des perck ringghe ghepriet is ofte gewant end
 daer swellet het is onderschijden weder de wondt is diep ofte
 gelycke of ojn is vider mans ofte in dat intente van
 den halve tot eenighen stede die ringe of linden stect
 sijn de wondt gelycke end die leete met ander en beropen
 baert danks doet alle voorshenen is dat de wonden drucht
 ofte sonparlyche sijn nitsingen ten selien die swellinge
 Ende wondt die sonparlyche watter en alt de de wondt
 of drucht is soo stroeyet daer op pillien van ~~kinge~~
 Singelochten of van eenen moelen steen gemacht

Van die wonden by de neusen
 Ende ghevolen

Al de wonden diep ende geswollen is ende sy is
hert byde manen of daer in daer ist Ende angst
tolijck de ende en is niet vergheten ende of de
Swellinghe finctet tot de hert so ist een dactelycke
Groekte die sy de Sachet want de longhe ende
dat hert daer naest leit ende syn oock de doeste
leeden die lichaem ende die onderhanden oock dat
leeden ende tranden so is alle dat lichaem en waer
nicheden ende tenist behier soo oock voorspreke van
die niet gesonicht en is als een besontent ende de en
moeren etterachtich ende vermint syn ende die stede
daer de hinnen in gade gecorumpet syn en fincten
de weder tot der goesten. En waeren die dat is te wa
staen tot die moeren die dat leeden onderhouden ende
die waeren sy tenstent volk dat part weder ende
dit is een tecken die doot of oock die wonden of
jonghe wonden stede is wonden ruyghe dan inde
Schooft ofte inde manen soo ist min te onderly
want daer syn hoeder steen genoch die de blis
tende hinnen onthouden moeghen noch daer en
syn gheen voorbarlycke leeden die sy corumpen
moeghen en staicken dienen worten noemt die
Solmen beyde onder de swellinghe stecken ende die
groete swellinghe Solmen doorstecken dat dat
feyn nit moeghen daernaet weynich de stede
met werck van vloed al van gronde op yad vol
elein gehachet daer toe moeghen dat pulser daer in
werpen dat daer oock doet vlesche en wonden

Doet ghy daer by minschget behouwen so warmer
 Thyt roet als bloedet dan (kroet) doer op ongelucke
 Een calck het yulder daer van die verterent quack
 vlesche Item want een wichte gemacht van eenen
 wyghelboom of van witte cande wortelen of van eenen
 meer boom een ringelbande ende een luttel blyet ende
 den de eenen by bynt de wichte gebonden ende aan
 de anderde de (kricke) ofte warte daermed salment
 vel vanden vlesche schaden met een yser daer toe
 gemacht ende ondenkschen dat vel ende vlesche
 soo salmen van dese dingen die selt vsteren aan elliche
 Ende wat (tecken) ende alle daghen Avontmael tot
 vandenuren by te verroechen op dat de fymmen die
 doer wt vergaderet by verlegget worden ende wtloep
 Ende dit machmen doen wannover dat best niet en is
 van dat gaet vander maend ende wachten dat part van
 grooten arbeit maer een luttel te onbeden is gant
 goet want daer of (sincken) de made ginnemen
 te het sprank ende verstaet dat alle wonden die dicke
 fymmen vlyghen dat is een tecken van goeten doch
 yser te vnelde by dinnend dat is te snellen by te dinghe
 Dat het fymmen inwards keeren moghen ende dat part
 mach daer by verdenen

Vande hooren op de
 part vngghe

Item dit is een tecken by dat part vngghe
 Die by tinden de hilt op de part vngghe doet schuden
 ende brocken ende dargramen den vngghe al tot den
 beent tot dicheit comt dat vanden (sadel) dat
 by part vngghe of van (sadel) vander te

Drayben want den dat vlesche geynde want ende
de hant vryft haer met den vlesche ende daer
waest een-groote buile verheuen ende om dat by cram
ender waest daarom soo heestent haer ofte hy comt
Om d'elb d'elb want dat velle vanden vlesche
verwringhet want alst vol int idyde waest ge
quethet den so quethet dat vlesche voren daer onder gaen
Ende dat vlesche waest voortaan vlesachtigen stink
Aerghet gaer die stede ende te een d'elb inder
manieren by t'anden byt vryghe been by t'anden of
de ribben maer opt vryghe been daer ist alder
Inghelichet wan dan soo moecht int binnen
te lincen ende d'elb daer de lincen te d'elb
ofte vleschen die cheren men seet vrede cool
blaghen met ont verchou vryft en maer lochte
Daer op ende daerwaer soo legdenen gaen een sacht
op ofte een d'elb ende gaet dat vryft tegen
de swillinghe Item want warme hant asche
g'elport met olie ende daer geliet Item te g'el
Roet van Schorsenen met cleyn sint ende met
boomolie Item want blanchen van vlesch - t'elgen
ofte d'elb ende die wel g'elport met d'elb
gemenghet ende dat nae de voorschryden maniere daer
op geliet of g'elport Item te g'el port vryft van gal
ben gemacht ende. Daer op geliet met met ont vryft
van een b'elch verchou. ende olt'amen te
menighen die plaetse seet de. vryft seer veel

Van Groote geswellen

Corte Doet sy sanderpande groote geswellen also groot
 Al groot als een wijf of minder of minder end
 wafels der machtelyck in des pect lichaem onder
 den vellen welke blaefachtinghe bedren conde van
 ontentloedicheit des bloets dat te vult is zlen
 split de sint op int middel wart vande swellinghe
 dat de hinnen binnen in sy end breket de
 hinnen wet ontvree end doult wt dat nae
 macht ghe een ystren nemen dat een luttel warm
 gemacht is end inde swellinghe geslecken soetlycke
 op dat de sinnen te beter verlopen mooghen end
 naer Cisten dighen soo doet dat oock alsoe end
 met beyheit sinder schroomen end oftigt soo vermist
 de wond met warmen rick end doet dit tuss
 werven des dachgt tot dat de wond heel sy

Woch van Gebricht Ende Schoft

Linaresca heet Gebricht vande peder, als die alte hee
 is geswellen om dat sinnen dat daer in is ten eyten
 men sal daer meden vint cleyn gachtent met een
 wacke of met een elsen op dat gem die sinnen
 uitcomeren mooghen daer nae salmen dighelick
 inde gachtent doen warme olie met een elct tot dat
 het genet sy hem als de Gebricht alderent is geswol
 len met vint sinnen dan soo split de Schoft op
 dat de sinnen int mach lopen daerna so doet daer
 in wach met vint van een end genot

Dus doet daer nae swakt de wondt met warmen
worsmen uyn ofte dier befrist die stede met scherp
gallen dan strengt dat op puluer van calce end
hoornich als boorsert $\frac{1}{2}$ dan strengt dat op puluer
van wirooch end $\frac{1}{2}$ de wondt diep so vult dan op
puluer werck dat in dier gult $\frac{1}{2}$ als een wichte
Item befrist de ~~wondt~~ ^{wondt} met hoornich dat op
Strengt puluer van hollwertel end weder affghen
Zamenghet met warmen boomolij

Van puluer om de Schoeft
mede te heelen

Dit $\frac{1}{2}$ puluer saamen doet perck Schoeft mede
heelt end oock die ~~Schoeft~~ ^{wingghen} - Item want wit
y lab end befrist dat te puluer doet dit in eenen
mieren enden pot end beemt dat tot dat dat glos
yet als een colt van puluerstert als ghe verbaeren
wilt strengt dan op yet beer Item een terend
puluer dat beta $\frac{1}{2}$ dan alle de wonden end oock gult
tot alle wonden soo wel van menschen als van pederen
want loopen van winden lachen dat kwin of swant
 $\frac{1}{2}$ end sterten van cliflooden boonen end bint
hitemede vult enden mieren enden pot op dese
manier legt een laaghe van lachen daer nae
van Sant een laaghe daer nae van sterten van schif
wocht de wonden laaghe van boonen de wylde end
lette laaghe weder van lachen men salt soo vullen

In Den pot dat daer niet meer In en mach dan
 stoot den pot dicht met een linge ende besmet wel
 t'inschouen de linge en den pot met een ende sicut ge
 menghet dat daer gheen licht wt en gaet ende alsoe in
 stonden heeten onder gestet tot dat het al verbrant is
 daer naer p'nt'lyck siet ende temt wel dat daer niet in
 en blyuet ongebrant want dat ongebrant is dat en
 d'ichy niet ende waancoment daer niet meesteren
 Gal soo wydehet de windt gaet niet waanen v'yn
 Ende v'yn of'n ende doet dan dat p'nt'lyck daer op get sal
 Zuden

Van Swellinghe inden booghe

Spallacia dat is een quetlinghe int oerste van
 den booghe ende maect swellinghe ende ondergaet
 droefheit inden vlesche vanden booghe opwaert op
 den ringhe ondergaet als de swellinghe ont wert
 dat getmen den gemeenlycke Spallacia want get
 ontfangt synen name van syn v'roeden want
 het waert van gestadelyck bordenen ofte last te dra
 ghen ende qualyck daer toe bereit w'erdet niet
 doet de gedaente des pots is s'lyc dat de Janck ofte
 die last swaere is ofte den last of den gerdel ofte
 die gaene ontkeert inden draghe of inden Arschien
 dese v'orschriven dinghen te ongedylich is dat is
 den v'orden zwingen ende dese v'ringhen b'ringhet
 de v'orschriven droefheit in hem men h'nd' de wand' tot
 dat daer op daert lochste is ende maect alsoe open
 doet daer gheen w'it'lyck in en mach blyuen is alsoe
 doet niet dese alle is de v'orschriven selbe

Doet niet dese alle zeh voorstheere hebbe inden
Capittel vanden Spinhmentellicke heet Item zede si die si die
to verstant Soo wachst niet som vollen gestaten
niet uit verdienst ruijtel ofte niet alleen paritaxion
branche vordmae vol gestaten sude gemenghet niet
Den ruijtel sude in een pot ofte panno te lamen ghe
Soden sude dan doer op godelic sude dese pleester salmen
Daer op leughen de datmen de vande op dit beer
Door hinde Item doerest so wach de vande alle
Sy open is niet wijn sude afmet godesen afyn dan want
haren gewoete sude crinswontel sude aembladen sude oock
aan confidelen dese stoot alkofamen niet gete uit ruij
tel sude bynt dit daer op sude alle dagen verduikt (S)
alcoob sude te venghen alle zeh geset hebben het ge
niet sude datmen dese dinghen sude ander dinghen
niet en stootet in eenen mortier die loockich is
Item is dat het niet prooperen onrechtheit stast ghe
stheeren datmen doen sal of dat get loock is datmen
stootet

Alom verbochde vanden

Spallatink dat is gebocht het cant by tyden
sude behoudren of inden boch een vrochte als
de behouder niet haere naestindliche voden
Springhet waerom dat wert sincken moet het be
cant den voden in tyden gunghe of in hinen voden
Alle bochen maken arbeit sude oock oft niet conghet
grooten leyde in quade weegen of houghe boegen
optooghe dan so mochte hem dat wert lichteliche

Veruicht. So dattet herbocht oock so macht by ons
 nighs ontrent facten wel comen Die seloude byn
 com te schynen Item van wat Sachten dat het
 by dat den bocht is gequiltet. Stant soo salmenle ont
 varen men sette hem een bequame wort onder de quet
 singhe des bochge op dat de hinnen nixt de stichten
 te gaden waert op dat de wulvise te het mit getogt
 worden of men macht inderstellen of inder widen
 ongebonden laten gaen op dat de hinnen te het lincly
 mooghen daer nae maect die danighe medelinen
 Dax toe want consoelie misliche wivrode gelycke binc
 Langhinc Dracomb sine luyge pech alsoe binc als dat
 Ander sine pultenbaete die men pultenbaeten lat sine
 manghet dit altolamen mit het pech sine lincly dit also
 waer als pech geoghen mach so doet dit daer op sine
 Dax boonen op lincly Dax clayn gepacht werde

Van Sterichit inder borst

Het genalt Dichtwill dat dat pech in Syn borst so
 vint swaerheid of sterichheid craget of heit dattet luynt
 In Synen gancle te veruinen dit comt van overvlo
 dyghs vultet der hinnen ofte van arbeit of swaeren
 last te dragen maer het comt van wat lichte dat get
 comt alint salment choren Item men sal dat pech
 laten varen oder die vanden die aen de boonen gaet
 onder de borst aen bide Synen dan want goet bide
 sine rogghe broot sine vhole booter dit lincly alto
 comen tot wel by geminghet daer inder lincly het
 pech borst sine boonen wel besonden alle dagen sine
 mach sine negen dagen lincly alsoe oot als ghint
 Inder gonden verdragen mocht

Het is te hoopen dat het beestoren Sal inden dattet
Niet vercoemt en is Want ich dit Colub besocht
Sind oock hoel godt beuonden hebbe oock machmen dit
wel doen de personen die veruangen Syn Sind vorstom bes
nen maer ist inde achtste beuden so minchom de
soer boken die aen den kinich leit end dan doen als ich
N. sid dit verachtet oer Jan Good vee ont is
So salmen een warte ofte twee sotten inden vort
Nae datmen siet dat get met is end die salmen
Alle dorghen tuwemach behaen end doet boort alle
Int capittel vande warmen hiedal staet van dese
wonten wort te veruochen end diergelyche end die
warte salt ten minsten - 9 dagen dragen of men mach
aen beide hie vande borst sotten endergant dierken die
herten scholten of ylen door dese ender salt poet goud
ten van de swaerheit of seerichheit der borst oock minch
In de ender doen die int naete capittel staet want
Colophonie moerice viderode sta end dat daer toe behoort.

So een poet vore open is
Ic een poet vore open dat it dnt te veruachen als
hem veruachen heeft dit enten also endoren ten
den ersten srycht aen beide Syn vortse vortom
Sind latet aen beide de endoren die ender de borst Syn
Sind latet also ghestricht staen - 9 dagen end
wachtet de borst alle dagen des morgent end des
aenont met godden vynn het Sal Joncken ghy
minchget oock de borst warden met
warm vlesche sox dat wel puerich is.

Soo een part verbaert 76

Worffindit dat ic verbaert Soo een part verbaert
 76 soo splijtte hem dat vel op recht op de ganchen een
 vingher lancen ende recht datv onser onder onder de
 booghe oock een vingherlancet onterwast dan want een
 woygher pyppe ende wilt die vel quincshilidus door een
 strooge pyppe latet loopen inde opgesplitte stede
 en hant in hant op de pyppe ende oock op de stede
 Die opgesplit 76 op dat get met weder vel en loyft
 daer niet Soo maent dat vel weder toe ende latet so
 staen tot dat get ganslyc 76

Don queringhe fude ganchen

De parden becomt dierwilt een queringhe dat
 het hooft of get lit vander ganchen hem verporet
 Ende Scheydet van onder stede daer van moedmen
 wofen ende dit gschiet om velle lachen ten derten
 Count wel gschiedt soo het part onterhantlyc niet
 op de vnde of tegen onterhantlyc stede contolijck gesit so
 comet ganslyc alst gschiet vande verbochde datmen
 Spallatit het ende die selne ende vromen daer toe
 doet die salmen hier oock toe behyghen 76 om want
 wit wat behyghen en dialota swa vnde hiemsel
 dyt alle dachten vel sent behyghen en wel in vryden
 het lach wel ganslyc oock soo minchlyc de ganchen
 onterhantlyc finsen alst 76 met huyden fment of
 met clauwen onter maer dierwilt ic dese hechte qua
 lycke ten vollen te ganslyc men onterwilt wel dat
 de parden niet en hincen maer ganslyche Soo
 blyft gans de een ganchen ligger dery de onder

Wom bytynghen der mieren
Lutra venalis of murex rutilus dese heeten
ze alre gheesteliken om dat get meeste deel der ginnen
oren de mieren haestelyck berijnt sijn macht de mieren
met den achtsten deelen vant ligam onberodelyck
sijn onmachtich sijn teont so mer als van twee
pen des vollen of des suchelen door de hinnen gae
telijck ter siden sijn blynt wel - 2 of 3 - mien sijn
dese heeten comt hem meer in goete dan in oen
de tyden om dat de hinnen heet worden sijn hant
te vander hitte ten eyten men laet dat part hien
men door een loopende water dit machmen oock
den part dat inde borst secke heet of steyf is
maer alst geswommen heet so salment warm
doeken so dat get staet en stoof of en roochet
hien nae machmen dat part branden op de ganc
ken teghen dat een sijn setten hem steycken die
men werten noemt binnen den pols vanden goaf
de vande gancelen desghelyck salmen doen aende voor
ste beenen de grootte ader binnen beyde de dyen
sijn de ader onder den steet - 3 - vingheren knoet
nae den hant dese aderen sijn alle laten sijn den
miele hant oock laten sijn laten bloeden soo langhe
alst bloeden wil want een onnatuyge onvoldingheit
der opvader hinnen of des quaden bloet dat he
goeft oock onnatu te verledighen so nae die
bode een deel daghen de mieren crande behant so
macht 2 branden op de mieren sijn van

Claret op de gebunde stede gelokt op dat de
haeren weder moghen wasden

Den Siechte die Schalmatruwe heet

Schalmatruwe is een Siecht die dierwilt den von
den botant ende machtst magher ende verdriet
te van binnen so datte maken haeren dreck alb oft
menschen dreck weder made men sal mercken waer
dit doet het dierwilt comt end hier af comen inden
tyden vrede ofte witten warmte alsoe dat het niet
lichtelijck vet worden en can noch oock ghen vles gade
von het comt hem van magereit sijn dergeliken
seijst diemen hem vette soepen gheeft het comt
hem oock alst de natuerlijcke hitte sijn lichaem ver
looren heeft waer door dat het niet magher wort
Inde verdrieghet recht al oft verkerk waer end nae
dese Siechte so volcht dierwilt de reden der verdrieg
de teckenens hoe datmen dese siechte hemmen mag sijn
nietste leuen al wert wort magher ende het sinne
Inde lanchen trager in sijnen ganghe ende is een verlijck
dorsich Inden herten men sal sijn ghenen comde
Inde vette dinghen getimpereert om de droogheit
mede van binnen te verdriegen die daer lancher ver
honden was ende dat ligom mede te vermochten
ende dit wert it de Galie oock goet datmen inde weg
den Clout op dat het verdrischen mach alb sint
voorschreene capittel Item want sijnen paronylanguin
kharacom urinum sberylam pipinellom lortruvan
Inde perchalotam van elickel sijn vrede ende
heet te sannen alsoe oft daer in doen wort

Zersten met ende een deel papieren ende al die
wel gesproken 7t so salmen omlen door eenen groenen
bach den doot in doot versterken gesproken water
Den groot doot booten ende also niet van casta
fistula ende menghet wel te salmen daer noch so
salmen deese versterken dinghen in syn fundament
Sitten met een distel of andere instrument
doer toe gemacht ende doot al dat daer staet int
capittel van onoverloedichheit des stens dat naeste
capittel vande waerden ter midde 7t te onsen
dort al sijn doen dat doer in staet mitgenomen
datmen die versterken waerden sel houden in des
part bueche so men lancste mach want giet of so
salmen de daermen in des part bueche oermeest
vermoeginghe daerom salmen den drucke maken
van sint Johezen ende van Capiteien ende al van
sjoalen met godden vijn gemenghet Ende sint Johezen
sal alse niet wesen al dat ander 7t so vinge
dort in des part bueche gieten door eenen groenen
al sel int naeste capittel vonden also niet al
niet is sijn men sette het part in eenen stal
te alleen so dattet intwes of drie dagen niet en
ken noch en drincken daerom so giet hem gesproken
te ston gesproken sijnmen sijn want om den jongen
en geuolen des sijn sijn so sijn gans ston ende
alst want sijn gegheken heeft 7t hiet of te niet

Den so gheft men te drincken warm water also
 niet alst wil overest ghesten met in dat water geman
 ghet daerna salment alle gemaectelijck yden tot
 dat den kinck verledicht wort van doctet gegheten ghe
 wort dien dat synen kinck verledicht is dan sal
 ment kerstent brenghen in synen rusten stadt met
 kinck van dese voorschreide drincken voort is men
 alderst miste te eten kerwe die wel is gemanoghet
 met wat sant ende met syck gesoden ende dan
 weder geroecht inder sonne of ander veyn dit salmen
 hem alle dagen ghenen - z maect altoest een doctet drinck
 Ende kerwe die vordert genoch ende brenghet dat
 wort weder inden kinck ende alre wort dat wort
 wederom wt naer wesen wille is men men ghenot
 den piden te eten toghen ~~van wille~~ gese licche stuka een
 luttel gesoden ende dan geroeghet van dat te eten
 soo gheft get vanderlinghe macht onder onder crinden
 het peert lichaem weder te vernacken ende die
 woumen inden kinck te doden hem men salt wort
 laten aen gals ende ende settent in eenen sal die
 die matelijck woumen is ende ghenen gow te eten
 getempert vorder conen bequaemlyck van hylt ende
 menighen hem groene crinden dat den den des naest
 op gesallen is ende daerom salment onder tijden laten
 ende telken tijt een weinich laten bloede op dat
 het syn carage niet en vermolt en verliese ende
 daerom is daer geset datment een weinich sende
 laten bloede ende soo ghyt in een pot witte bloe
 den ende dat bloet is gedaen oft gesoden waer

Naderhangende het de gansche weinich by ooghen
 Francken hem Gyn lichte die blaas of cloppen gey
 een partyck de voor sprocke diecht te een te antien
 prout van dese diechte blaas doet inde stat van
 roomen int jaer 1200 meer dan 1000 yorden Jaerom
 soo schijnt dit een ghode diechte te weesen Jaer
 den plachte onder de piden doch so machmen twee
 vonden hier tegen door ten ersten salmen maeken
 Nempt coloquintida dragantib centaurias end alsoen
 van elliche een gant vol castorium in half dragmas
 diecht in water menghet hier in een half dragmas
 Serapogodien end soo veel Santel end boomelghe
 een half pont Jaer was maekt dese nasvolgende
 plaester end dit salmen opden slaep byde ooren end
 door antient doen nempt quillen een galf dragmas
 Castorium sambucy / romey / sulforichim / 2 dragmas
 dese voornemde crinden salmen knecten end mengen
 de met soep van afrodisiak van vichy vasilicom
 end vom Caly end legghet een des part goffe om
 de voorstrense steeds Item wey blaesren. end
 gantsribben / sypatocrym / ungule Caballine van elliche
 twee gantvollen en biesnoet galf soo veel van dese
 crinden nempt get wax conyng groen oeyghen end en
 Gynse met groen van diecke vol end nempt vant
 water galf ~~een~~ ^{veert} end een pont enicker dit
 Menghet te salmen end gietet den piden in
 den kinck Door eenen hoerene des margent en
 Des anont soo datmen hem ghent tot

Dit is tijt - 2 pont van den voorbescheyden water
Item want de beste Cierriaca - 2 of 3 dragmas
Inde mengte met goeden wijn dan ghehet den
vanden te drincken door een goerne Item want
de wortelen van blis ende loeke end ghehet
suy den vanden te drincken door een goerne
Alle morgen - 1 of 2 pont 3 dagen lanch dat port
Tenst ten Colien want een crint dat paine
Quarimaten heet of Schouder dit crint gheft
hem groen te eten dat port sal genezen of en
Condy dit crint mit groen gevingen so want dat
der ofte drooghe is end sietet in water en
alst wel heft gesoden dan want dat water
Inde ghehet den vanden te drincken

Den quack bloet inde
Over besloeten

Wen onder sichte becomt den vanden van
Welcke sichte in des portt lichaem comt
Inde woylet menigerjantde portte die de vanden
Vcomen van onoverloeghe end ongetemperent
bloet dat end over besloeten is Ende des bloetes
In macht sijn swellinghe int lichaem
nog inde lanchen maer de aderen des portt
drincken ende dat portt wort gedwongen op de
ende gervaren te worden Item als men siet
dat dat portt ghetadelyck wijn gheft sonder

Dingenhe hande swellingh in syn ligam of daer
 By Dit salmen wel beseu een kleine plaats des li-
 gam's van salmen laten aen beyden de syde des ligamant
 aen de oder die fingelenna geseeten is leggende
 aenden knieck by den gegande den salment vonden aenden
 hant al Godelyche ende ten hal sten noch Drincken
 vordat de pijn van syn gepet wech is de sieckte
 des bloet machet voringgange pijn int ligam
 Daer van wy int dit capittel niet en beschryuen
 Daer is een sieckte of een vringhe by en selbge
 Den vordichten comende van quide bloeden ende daer
 van sijn name mercken nae de tekenen die sijn
 geset hebbe waer by salment kennet wanneer een part
 gebreck heft vanden bloede ende so gaet als ghy dat
 vroment so doet dat part laten

Vanden loope in des parts linc

Der inget of videntenja Den poren becomt een sieck
 te in syn linc of knieck die vringhe mach inde
 daren ende die wil so doringhet dese sieckte dat
 part so dat het onueritert by vorder toeten moet bekant
 hem die wil van onueritert van sten dat onuer
 dantet is dit gesiet wanneer men een part te sijn
 linc of arbeit met gaesteden so dat sijn vorder
 curen ten vollen heft geseeten hierom salmen den
 vorden altyt wat vringhe vorder gheuen nae gaer
 curen op dat sijn dat curen te lichteliker by te
 vordonen so vroment vint of arbeit ende dit heb
 sijn selme besiet dat sijn god is want sijn heb
 gheuen omvise lieden die so vringhe visten so
 by met den poren omgaren vonden

Sijn met den parden ingoren vanden alst vol Rye
Nen haere wicken want soo jaet de parden gesa
delt waeren te ryden of dat de tude tairra staen om
Te onbiden dan gheien by hem first dit vorder
Coorden ende tairfont soo ryden sy parden hie af
hobbe for den parden vol gewoten te stichen in
hadren adem ontsmit dat by die niet geerijgen
In mochte dit is in vincte angstelych ende te ont
Sien oock comt vol comen soo wanneer dat vout
Zerft dat heft geeten sonder onderlaet ende daer op
Comt water Drincht oock soo becomt gem dat vout
tyden soo wanneer het water geyt gedrancken
ende ment dan ster boanen maeken laet loopen waer
M get onder tyden oock groote swellinghe oerget
In den leeden daer af wert get wert oock ster
onrecht soo wanneer dat get in synen binghe end
Sichte is en comt qualych op syn vouten get
Dese Sichte comt oock vol van colaryche hinnen
Die heft droochy ende vout syn oock van vout
Dude in makke laenden te gaden vook soo moeg
dat vol vout comen maer dit syn de meest
te vouten Item almen liet dat den wert
In syn ryden of alment niet en rydet dat get
haestelych tarte - 2 of 3 - maal weere van gem met
Dinne pinneen recht als water ende men syn vout
dorcoren daer mede liet overloet so salmen
hem af doen beyde beyde ende vout ende tarte

Naes Synon wille gheen stunden groote koevonden ende
 In gheender wyse en balment weder wt den wynde
 verpoeten eer dattet weder gestelpt ende bequamenlycke
 gengen. En woumt den onbere die dat vigeam de
 de die sinder de Ingedompte saporlycke In roden
 honden ende alen en scheid tot gheue. Polpen
 conuen gerochten En alst dan leing inder wynde
 gaeck En de groene crinden set dit is een beten be
 gielpolyck want by syn licht te vanden wynde ende syn
 de maghe sanderlinghe goet want by vercont waer
 by dien dinghen dinghen dit voerschenen En ofte
 van come dat daer onbereut wlgadet oech so salment
 perit wachten van Inuncten soemen bet mach daer
 om want dese sichte van nocturion dorstich is ghem
 ofte dese voorgenomde sichten comt van sinderloo
 diepheit van stou so en balmen som gheen weder
 come gheuen maer sijn lictet gemenghet mit chierig
 ende met wenten sander ofte des gelyck So dese
 voerschenen sichte comt van vercontheit van
 colarycke ginnodren dan salmen altemaal doen als
 hier voerschenen stact int compittol dat alen
 beghint Instructio Equi Item men salt waer
 soemen ontrent den naech met dese dinghen
 mant-bieroot-aldem ende poepelen sicut te lamy
 In water ende scoft dadrone of geyden strou des
 gelyck het genest ende almen van perit scoft
 so gantet te maken wel gedecht op dat got met
 en vercont Item nouk boonen mel ende wan
 men drap genest den porden te stou ende dechel
 waer toe set jengst

Van pissen die met pijn gaen

De Water machien

Callicum yassim dat it alst yert met
Syn water machet die die ande geest
It (schonen) d'el' sichten het comt die wil alst
hest gearbeit It dat ment dan inden wynt laet
Een of in Coens stalle ongedacht of dat men
hem tustont comt water te Drincken gheeft of
Dat men de pissen inden geest te langhe tuit
natteloude laet gaen ande by ande oerlachen
Disgelycken Item want die yent fengnis en
Soe vint soe gunt scoet to samen ande wat vry
ten met / moughet te samen met warm water
and gheet die pissen te Drincken het liet ge
nesen Item sacht yent warm ande gheet te eten
garsten want ande warm water te Drincken het
Sal genesen ande ghy moghet onderziden wat
warm vreden ande sacht dan dicht toe te geneest

Van Aenghe pissen

Diger tumidus dat it Aenghe ande
Aenwaert dat salen branden op beyde syden op
Syn lenden eerst saken gelyck ande machien dat
den elen yntghen op de miden ande acht worst
been beyde borst ande gheeft om te eten legimie
and latet saen In warm steden wel bewant
Item men gheet hem te eten warm vodercomt
alst gaver beemen ande d'el' gelycken in dat een

Jude dan dat ander sude wat get best mach dat
 salmen hem ghenen sude men dos een goet gemacht van
 stroechen. Ie dat port gesont van hinen sude beteret
 niet almen dese voornomde dingen een luytlyc gedaer
 heeft of datmen dader ghesen teckeninghe der beteringe
 aen en siet so en siet dat port niet

Wassermoozige porsen

Quint invidius gravis Ie een hechts waer by
 den port waer sude onlustig Ie men sude een
 het vel op tinschen de wasser beeren sude horet
 van wille vingart. i. steck enen vinger lancke sude ster
 ket gut gat dat ghy gesneden gebet so dat get
 niet wt en vallet En indet wyllyc sude dat so niet
 woddere sude haen alb gut woort capittel staet
 het sal gesehen

Den port dat plimenen sude ander

Amilnib gegheten seft

Dat port dat plimenen ofte ander inilnib geghet
 heeft nite cribbe of iet ander salmen sude inoren
 ten diten salment Syn nauel branden dader nae stacht
 fuden mont wemen often dach dan salmen loeten
 Jude want wt ander sime alwaerlyc binnen get
 al wem met den bloede stacht get port inden
 so dat get swelghen mach ofte doet dat wande
 drie ghesen alb Ie geset gebbe int capittel van
 de dummerheit met den ophen en der ghet sude oock ming
 dy de sude doen die dat stacht wande tenken bloome
 Jude wanden goemich

Van porsen Die wel oten sude
 niet wt en word

Soe een yert wel dat ende niet dat en wend
Soe want Sinterboorn eyndamen ende buchtade van el
licht een groot deel menghet te samen van sijn
van een betent dat mede doctet el in goeden wijn ende
gietet de vanden door een soort Ant lijf op dat get
Swellingen magt sijn want get ingewant van
vanden vifche en stootet wel oer menghet met goe
den wijn ende gietet den vanden te veruolighen alt ter
font voor sijn gesit het sal het worden sijn want
gestooten boonen die wel gesaden sijn in water ende wer
pet daer toe een gant vol sijn get sal boonen alle
het worden doctet dit oock tot quade boonen daerit pout
wel geeft sijn want en oer ende hiet een luttel
te el menghet daer toe water souden ende gietet dat
den vanden te eten het sal wonderlyke het worden
ende dese twee naesten hier voer gesit die sijn
wel beproeft sijn men ghesit de maghers en
den 4-dagen alomne cranden die souden dinn
gelegen hebben of die bederuet sijn nae sinnen
wille te eten daer nae so salment sijn sijn ghesit
met sijn bodde cranden daer nae so ghesit sijn
op den middag alle dagen tarten souden met sijn
sijn want souden en hiet in water met ten
we ende met garste ende ghesit dit den vanden
48 eten het wort het sijn sijn dit wort dat
beste al goet regiment in allen dinghen alt
van bodden en van vanden ende voort van all

Handig Diens van Doot want Sonder Dit so en
souden de anderen gheen proofft Doen

Van yden dat al te vet wort
So en perck alte vet wort dat is niet lighter
mager te machien dan vet end daarom ist dat ghy
contvaing doet tegen goet tegen goet regment yet
sal wel magde werden maer dit en is de beste
cure niet maer so ghyt wat ver maghousen wilt
doe dattet nochtom wel gesetet blyuet soo doet
dit so gheft gem te drincken leuwe water met
mel van melckin gemacht het wort weder mager

Van Rasende yden

Yden manatit soot perck raest dattet blyet en
slact of met andere sachen openbaert end dit
comt niet lyde costelyche yden maer end dit
comt van onnatelicheit van bloeden end de hinnen
boete end ende is dit want witte lichte traef
die puluerijcke in wynacht end giet gem te lamen
int luf het sal se yden end geseu isten want
witte eenden dit crint stact met water end gietet
hem door den boete int luf dit crint is geseu
int latyn - virga ystoris dit crint is oock golt
tegen den steen

Soemen den rasende en ongedoetsome
yden mach curen dat hy v niet
in misdoet

Witen den rasende yden curen of somnig
machien end witen end of werckheit hy dat
het is gheen crinch en doet so gheuet gem 4.8

Drincken apyrum ende gheset den coek te den met
Lynen coorno ende met dien dattet dat geyeten heft
het en sal van dien Dey mit ghenoken het sal
gheloven oft doot waer dan minnen hem werden. So
ghy wilt Item nent mandragora 3 dragma en
mandcaten en alsoe van elidich en dragma Jnden en
ten salmen deschone van man dragoone of van
billet last liden tot dattet water al wat wot word
den salmen dat al den brocken in dit water ende
gerent hem met eenen horn te drincken

Nent vier in de heet
heeft dat pent dat vier in de heet nent dan pulnat
van snorbiout dit gemenghet met leen dote goone
Jnde in eenen lynen doech gebonden ende een oeng
stoch geveen ende confectie gestecten ende alsoe in
de pent heet gestecten in ende wt als dat pent
gedoogen mach Item nent aelynte opgesplit ende
byndet die een stoch die bleesche hie bincken
Jnde doet als hee van den anderen geset selde hie sal
nae hie trecken de heet humoren int de heet
Item So coekt wol eenen beich met sout gemen
ghet ende ghooft den penten dat geyallen. So mede
te warden Item nent tanden blaemen ende soep
dit menghet met gooden lynen ende gheset en
penten dit hee coek gode Item nent leen ende
menghet dat met water van alst soe gebruchen
ghooft den penten te drincken en gheen ander water

Leestdigh omme gaet die Siot by meo mee
wel hoe dattet comt dat gem dat yent quictet

Jan de yersen die haer uingheken

Espleken 176

Dat can wel geschieden door viele oerle
van ten yersten van sinatus last te dragen ten
duerden alst yent soo neede 176 aubede sine get
Jan 176 sinen quicten wech 176 soo verachet gem
Lichtelich sine hien door soo luyghet yent oochde
Voysten of brachten daer binnen int voorgaede
Capittel af gesit 176 noch bynder meer oerlechen
Jaent af comen mach maer 176 dat get comt oft
maer door soo salment alre helpen Ten ysten
Solmen gem 176 ghenigen vnde eynge last
Op legghen voor dat get al geyet genen 176 ystem
Wien dat get ten ysten 176 ten 176 sinen warmen
falls sine hondent door al stude sine warme stang
De den sicut dicit wil met water wasden daer
Roche in 176 ghesoden sine doet voor al dat
176 Capittel hie vooren hebben gesit 176 ander sint allen

Samminghe medeynen dienstelich soo
wel den menschen als den beesten
176 den yersten vandeool 176 ystem 176 vande ynt
water dat 176 liegamy leit sine 176 beyneluyche
Der quicten leit sine der luygh miltan 176 gallen
sine bucht gem cohyer sine stact dat hem is goet
der outfanghenen vnychten gem / vande bundinghet /

Agaimonio vicoles crinit met Dranch gesloft
 Doen wteract Daaghen alle quade gemachten ende ma
 tione wten linc Item wogh blaadren Salt gedaen
 In goeden witten wijn almen gevingen can 12 goet
 gebuicht tegen blicenel Item alb de Schepen
 hebben vmdicheit van binnen so salmen gen Ant
 luf gieten alden Dranch / Sap van Agaimonio bi
 ghet / Aere / hantslooch / En vnoletty crinit tesamen
 Samenghet met goeden wijn alen gesoden ende de per
 den int luf gegoten doet vringhen vtdruyden de
 mactheit Item alb een port oft een apostenom
 vnde boort vrent dan boonen met suet stact In
 goden afen ende hem Ant luf gegoten so sal daer
 mede wteract wntloy Item alb een port 12 verbruocht
 met een goet sieren in de quetlinghe 12 goet ge
 daen dat sap van merkelionen / nachtschadites mar
 gneten crinit / Sap van Croapicothen / Item ladicblades
 pyp crinit ende gelyentide Een goet tegen de gerten
 brant ende vmdicheit Item alb de besten luisen
 hebben dit comt gen alb En onmetlych vreden
 ghenen 12 dakte longhe in natte lakte londen
 vreden gesonden vngende want een port vol vog
 ghe met salt oly ende goeden afen dit doet al in een
 panne 12 salmen dardus salment beest beymden ofte
 want quide sluis ende menghet daer toe booter ende
 vreden Enes beymert bydus de ghenen die
 luisen hebben En salen vergaen Item alb de luf
 comt 12 de vreden de vreden of anden besten

Stechen soo neemt syden bladders ende vinfle
Met vve gansen tot dat sarp daer uitloopt ende
besmet dat beest synen ring daer mede ende vinct
En vallen dat beest schijnwy Item so een part
den engelich stuck bleib int luy wast want
Font haen / ende / galygoren / popelen / hooft In
wijn tot dat het deo deel ingesoden is goet gem
dat te drincken het sel gansen ende vogaen
Item wijn afyn ende ely te sannen is een goede
placster op een loopent gat des parts te leggen
Item alb personen of ander beesten hebben ongemacht
In haeren lymbe alb dat hem oock leier / langhe /
milt / gallo te groot In dat sy giet gem int luy
water van alant / blies daer vanderood in gesoden is
Sinpatica / leier / tofomen met rich ghemittet dit
tot der boosten leier / ende beindelle / also ghemitt
Dient tot der langhe ende tot der steen ende
Dierincht tot der wacke drinpende leier van hitten
Ende selck tot der leierhoest De Schynen sal
men hoden voor den vmschigen ring enden dan
we daer af ende sonderlinghe voor onblades want
hier af souden En het water laden Item vo
men wassmaet gesoden is een goede placster op
een apsteman gelaet om te doen vrysen ende so ghy
wilt so het die loest mit potemelck want dat
vryt soo mit te bode Item potemelck mit luy
sact gesoden is een goede placster heste ghewelt

Wede To wyden Isten slymen Emont ende
 hant te samen gestoken ende gerveent is en
 Eerde plaester te leggen op een been dat yswallen
 is want het blindt ende veracht daer ende
 Isten viscunten van oly van wyne soo wie dat aders
 el sminwen ontcrampen Eyn van conde gichte
 hy besmet de sminwen aders of leden daermede sy
 Weidest de gicht mit allen leden dismen daermede
 besmet Ende soo wie yswallen jades of geslagen
 was het sy met stochsen ofte het anders besmet
 met deser oly hy genest soement niet en laet den
 Eimen get genest oock de schijnt get tegen
 Einte cornelie siel indelooch / twee goefden
 gestoken ende door een jaeren seet gedont ende 2 maal
 gebesicht het genest tegen melactsepe vanden des
 Giechten is soer te ontien ende niet te genen
 Jan byder grakeye gaet hoe wel dat sonder gaet
 melpen gheer dinc moghelyck en is / men salt
 terstont laken vande borst aders of vande galb aders
 ende alst geloken is dan bronghet gut cont waten ende
 settet dattet in drie daghen een nog mach en
 Eit Eit noarder de vanden van de crampen dit
 Colud machmen hier soch toe versochten tegen
 den drooghen hoest der vanden want gerte die onder
 op den boden vande ghyt crimp leit almen
 hier vast ende manghet vortoe verschen binstel
 ende ghyet som tofomen kotten het genest
 Isten alb een port sporen ofte gellen hant

Alst Comen so neme ghef Gint end stucken
wyn afyn menght tesamen hy verdrogen dade af
Egen vercomen Comen salmen nomen
Eaf dat van wichte valt / aram / aspen / van cluif
looch end poepelen sicut te Comen end macht
keken end sterven end den schot oner or die
wilt dier mede nat - end alst drooghe is besme
ret dan wederom so ghy wilt en leydt gesulnt
wt den stalle Item so wie den miste bloot
van Conde hy neme nepps dat michte end
stoot end drinck dat Cap so vergaet ghem dat
Item soo wie Gyn borst van goet machen die
nemet. Eppen siet end houch end siet dat tesamen
End drincken dat tesamen michteren in hy wort
te baten Item soo wie Gyn borst wed dat die
nemet gheen varen end stote end menght met
houch die ongerijnde houch is end geyte melck
end drinck dat In Item so wie gyn wort siet
of ande borst heeft die et polien wist die tot
pulver met natte broden dat is goet der gaden
end den oghen Item die de langhe was dat
die neme vandenool end stote die end drinck
dat Cap Item die dat buiche wt heft hy neme
wegbladen end stote die met wyn of bier end
drinck dat Item die Gynen pistle met
binnen handen en can hy neme geyte end
stote end macht dat af een pleister

Ende bindt die op Gynen navel met witte wergaden
 Item die die maghe vercont of so dat sy een
 panchel spinnest hy neme goet wach ende niet
 ende machet daer een broet van ende ete doct hy sal
 gonsen Item die rode oogen heeft hy neme war
 me (Dinien) bloet. en drincket ende oogen hy sal gonsen
 Meent Scherckon ende bindet die opden navel van een
 Swanger vrouwen of doct kint wint of doct
 het went tenfont gebare Item so of bloet spint
 In hoer kintbedde soo drincket of melck gemenghet
 met bekoome Item een mensche die vercont of sy
 een hoestet die sal nemen sijn / comen / sochtant of
 gonsen ende doent In een Cucurbit of sident in wa
 ter dan soo bod hy van dien water drincken ende
 soo sy niet so mach hy dat sochtant al warm of
 Gyn borst legghen hy sal wach of gonsen Item
 wie een tontfluer heeft die neme de schelle van een
 gemact appol die gruin of een sticht van twee dinn
 broet ende een lit lanche legdet dat In goeden wijn een
 half menghesten ende siet dat te souden in eenen pot
 een gods wijn van neme dien wijn ende waschet daer
 me haren mont harde soet ende onderlyt te werven
 ende dat sticht michey opden tont legghen daer de wijn In of
 Item so wie dat heeft sin vol an Gyn gonden so
 dat sijn doct vel dierwilt of siet die doct die
 Item neme gogel bren gebraen galnoten ellice
 een gulf loot litargium - i - vierendel loot hier
 machet een potter of ende machet met oly van rosen

Doer togedaen een dunne Salve daerme beknert v
honden die wilb het gheschiet Item want tricken en
Schelen van granat appelen van allidit een punt
vol dese soot groetlycke ende lichte Eiden met een
menghelen water tot dat get daer en deel verboden
It ende belicht dit het gheschiet de gouden soot vol Item
te doen ryen een apstony nesint gesint wortel
twee loot fynen bladen ende poepelen bladen twee gram-
vollen luispact een santbol comillen blasinen ende mallo-
ten blasinen androgalis santbol Item een puluer die
Eiden op den ringhe mede te gheschiet of een de soot
des wort om te vorderghen vanden rochtyghen Item
gedrocht gedrocht vinderleit ende brodet op eenen rosten
dit opt vier lout maer dat veldche sal mager syn
ende met vet dan alst gebaeren It so sootet in
denen vylt of monder die niet looch achtig en
It met dese puluer bestroeyt den soeren Item so
It en een wort wilt rhinen ofte lubben sonder sinnen
So doet dit ten eersten so spant dat wort onder de
voeten sachtely dan louten des soot of schacht met
hine gouden lot soelen ende hebben lan water daer
in de veldche des wort schacht vol rein dan
drochten weder met eenen sachtely linnen doek al
dat gedaen It dan want daerme hant van een
offte of hoo ende beknert des wort sootlyt daer
mede ende doet daer oock wat mede ten des wort
broech dan want sachtely gant dat gheen man
van malouderen tricken en dan ende best rycht
daerme de de soeren vande vintlen ten vinderwort

N.acht boonen de hullen ende laet af elliche syde enden
 man sicken ende haelen den draet toe also vast alle
 En moogen ende dan vast te besetten dat de sijn
 van daer af vandooren ende laet tpeut dan weder
 op staen wort en Dorfen datu niet toe doen dan oft
 gemok dat got wort swelt so laetet wort wandelen En
 het sal van volth doorbreken ende te niet gaen maar
 Of daer de vlogen aenquammen so bephieret niet teere

Van den drooghen hoest

De peerden hebben by inden drooghen hoest ende of
 Sachte dat dat peut al goest noestant en broughet mit
 Dengehe fluymen ten muelen wie desen goest comt van
 Binnen van meniger lenger contacten alle van quade le
 uer of langhe ende deser geliche ende alsoo de sachte
 daer de sachte af comen hemlycher En gos is sacht
 te angstelicher In hierom so comt gem goesteliche
 te sulpen endat het verende op dat dat peut daer
 niet dampich of en werde daarom so wil ich
 Geminghe eniden daer tegen leeren ende schein
 Item dit is de erste datmen dat peut gheue end
 Degen van gebode werten ende meniden most so
 niet alst mach se by in gem geliden sacht ende
 laetet staen in sone olare sachte mateliche cant
 ende gont te sten groen cruit Item goest gem te
 sten vengrioch met coorne Item want beider
 volke En sachte met dieke ende gheuet gem dit
 is goest alst menschen gebrnichen tegen den
 hoest der langhe

Van steghe penden

Proffimus scrijft dat hi een steghe port doet
Dickerwilt een jonghe penden bevalt om dat manse
quintich leent in haere jonget almenst eist ten
mit den wonden een quade seeden van steghe
die hem mit licht af te brengen. Syn want het
soo in gewoenten oshantmen dat honden een seer
waft datcom seamen de jonghe ongetompeerde penden
geen onbeschten penden mestard eest laten leeren
ofte ruden maer eenen beschten ende soo waant
die ruden de jongen seest ymant ghemoot ghy
moet dan en sal hi mit honden maer ruden voor
en sonder toonen. Item men sal dat port binnen
-40- daghen noch niet leeden maer alst stillen
laet open stal so ghetmen ghem vol te eten en
te drincken nae -40- dagen so sal daer op litten
den rusten van ruden ende sal gebben een hyn
Noeten twee scherpe spooren en een quade ofte
ghespal inde hant ende salt binden mit andere
penden op dat het te beter gaende wert ende oock
ruden sonder mestren daer mit gewolt (ende doet
dat dickerwilt des syten dach en des dorden dachgh
sal men' enre lanch daer inde ruden op dat het
te beter en quade costumen vergheten maer soek
sal men wachten dat byden grooten arbeit ende
lanch ruden ghesen ander gewonte en leeren Item
men sal dat port bynden een stercken smalle
draet of proechen van selgenen gemacht

Met hooren in den kinnobacken achter tegen de kint
 Ennen fenzelli hoet ende den ridders sal beide de
 Ende vande corde in de hant hebbe met den bruide
 Ende als dat stegh poort staen mit den sal sy beide
 de einde vande corde tot som trefken desgelijck sal
 men oock doen als mit recht gaen en mit end om
 de pyns van de kinnobacken salt recht gaende worden
 Item en ander kintocht men libbet dat poort sy
 So wannet dat sy gelibbet is dan ist recht
 moedichger end wort ghestanger van moede vnde
 Meestert helpen hem stent als die stedichheit in som
 vercont sy so doemt macher en gret ist en in dat
 smactte Ende doen sy en heft ende dat ander
 Salmen den dussen deden sy die einde storp enddit
 tofamen sal ontrent en alle lanch vanden dit justen
 ment sal den ridders in den gant jobben end als dat
 port staen wil sal hant met dien justenmen stochon
 achter by den stent en beide de dghen end trecken
 wort met der gant en mede laen met onderghofel
 end mit de hooren te gaen op dat sy mit stel
 en stact sommighe meestert nemen enen paelen
 stoch end enen poort enen voet lanch end stochon
 Die de steghe vanden bonten ander den stent end dien
 stoch of dien poorten die macher by al port tegen
 het vnder sy so ghy wilt ghy micht in dien
 hooren doen en veynich vnder end als de gant ghy
 voelt so stact dat port met hooren en op dattet
 door die hitten voorvart veyche end mit vnder
 scribbich en wort sommighe meestert legghen

Door noch ptaerde ende peeten die end bynden
hem die onder den stert tegeen byne beenen op dat
de aerd niet niet en kallet ende die sal wesen ge
maecht gelyck een stoch

Van haeren te vallen wt den stert
Stictio pilorum al die haeren vallen
wt den stert al dat bloed inde perden al te
eindloosdich wert ende alst port alle per werck
of almen staetlyck op den stert staet ende vande
hoerschens Cadry so vast een groote ommatigheit
men comt een gaestelyck te sulpen want yet
yt moet ytem soo alleen in desen stert ghaelt
den den tot die middellant ten vanden ewops
die stert beu ende het comt van oerdeligge beuen
dat sommighe meesteren heent atou barilioenam
men tracht te maect byt ende werpt dese nae
Galmen cont Ende stede den onder al waerde
haeren wt syn aenden stert ende tynschen get
licham by Ende sehooren salmen maecten een beu
den mit een goet yfelen gelyck een griffel en
dwerb opwart ende een deel diep by in beide syn
salmen in stichten cappe van gunt ende dit loeder nege
in stichten cappen van gunt tot dat van seliet wtwaert
ytem oft comt van eindloosheit van bloede soo minchen
tyt aenden stert of aenden brich laten
Wet bloeden

Van ondergande Sichten In de

perth stert

Langium Dat is een Gedeelte van de
 perth stert of een en ander plaatsche gelyck den
 Caucher dese voorschreue sichte die bestet Dat vlyghet
 Dat In de perth stert is. So dat vlyghet van
 haeren wach walley als de haeren In de beenen van den
 stert die corumpert men come hem haestelyck te
 ghespen ofte dese voorschreue sichte sal corumpen van
 de beenen die In den stert In salt syndelyck de
 kinnelou wt den enen doen vallen Item In den salt
 ghy maken looghe van calch als van wode aspen
 hoemest stercken macht hoe In beste is dat men so
 want werck als macht wt nat in die looghe dan
 So bynt dat natte werck op die sichte als telken al
 dit werck verwoogt van salment wode met maken
 In die looghe als doet dit ten minsten alle dagen drie
 wesen Dan macht een medecyne die mit is de wou
 de mede te gelyen als dat vlyghet mede te doen waspen
 Dat ghy genoeg gheschreuen bynt

Van te veranderen de gaden

So ghy een eenighe stede de perth lichum eenighe
 haeren veranderen wilt als van swaert of van roede ver
 we wille te maken dat sicut alom doch In den
 gisten so schar die stede daer de swarte gaden of
 roede staden als de haeren beghinnen te waspen
 van salmen die stede roeden met sulver dat sal
 men al dichmaet doen want daer af waspen
 de beste wille haeren

Item verſiet eenen molle in ſoet water of in
looghe drie dagen allomen Ende als dat water of
looghe verſoeden is dan ſoo doet daer weder ander
water of looghe Iſu. Ende als dit gedaan is dan
doet men dat vooſchynig water op deſe ſtede de haren
te haeren of de roode viefillen met wafelen Ende daer
vullen weder witte wafelen Item want coemdelche
ende doelt Gilden ende een vinger daernaes doet
Iſus melche eenen linnen doek als by ſiedt Ende
dan want dien doek Ende loget die op de ſtede
ende doet dit menichmal tot dat de goeden
lichtenheit uitgaen als ghy een luttel doemwt met
vlen vinger daer niet want ander doek dit
Gilden niet machen Iſu conde melche die vinger
gemelchen is of van ſilche water warm als by
niet de coen comt Ende dan op de ſtede gheleit
Ende dit doet drie dagen ofte meer tot dat die
haren beghinnen te wafelen Ende alle dagen dit ten
minſten te doen drie of viermal Ende aldus
moeyen witte haren geengen

Van de haren te doen wafelen

Ende dat de haren weder wafelen daer eenighe
vonden hebben gewet ſoo wil men dat wat af
Scheyden Item want ſchalen van gabelnoten
ende ſchalen Ende ont cantoen linden dit brandet
altdamen Ende vulten met dat Ende menghet
met boomoly ende hiernaes beſmet deſe dichte

Daar Sal haar wasen Item Is beter en boomwolle
 Ende te puluer gebrant Ende met boomolij gemenghet
 Ende te besmeren als voorsiet Is Item want lymket
 Ende menghet met boomolij Ende wyff dat tosam
 Dan soo besmert de stede als voorschreien Is Item
 want geit boont dat brant te puluer Ende dat men
 ghet met mynten oly Ende besmert de stede Item
 (Want haerwater) met gaen onste scheren oft selij
 Is die puluer menghet met onsen verchen wickel
 of van eenen beerd Ende daermede besmert die stede
 Item want oly Debernet - i - dragmas contant
 Dat Eyn eender gande vliegen die salmen de vliegden
 Ende trooft af door - 3 dragmas sub salment confu
 Eren de contant salmen wagen en douse Ende oly
 In een clay potten en settent op yet vuur Ende
 latent Ereden soo langhe dat het beghint te dicken
 Ende moetet stadelyck roeren daermede settet vanden
 vuuren Ende menghet wantos een luttel muscib of
 ambre dit altofamen gemenghet Ende op die stede
 gesmet sal daer toystont blyue machen En lillen op
 gaen dese salie Is sinderlinghe goet op den mensche
 om de haeren te doch wasen Item want eenen
 mol Ende heet die in boomolij tot dattet vlesche
 vertent Ende want een velt dan besmert die stede
 met deser oly soo dickwilt dat daer haar wast twee
 maal des dachz want eenen ael Ende braet die een
 Denen spit Ende dat smelt dat daer wt driipt daer
 mede besmert de steden daer sal gaen wasen Ende
 dit Is sijnmede soo goet tot den menschen als
 tot den vreden Ende yalinde smelt ooch ald besogt

In Sijpyle comt om een part tot den
Stillestaen alsmint mastant
Witoy een part mastant ende het niet stille
staen en wil so want een bonstel maect ende
Arachten door en van syn inggaten ende bynaet
den eenen part wat ghy hem doet ten sal
hem niet verdoen.

Van notabele leringhe

Hier wil ich setten leringhe notabele leringhe
Die wel want om dat mensche in memorie
houden sal daarom wilt lusten vintont part in
gebruyge gesontheit houden sodat men gheen leuten
noch ongemoeke niet en waplet als gallen of schynel bouen
of pellen of spaden of oorgadue gallen noch loeten
noch ongeroef en ghyt nochtant niet vrylyck moede
arbeiden moogt want van onvloedich arbeiden wasly
de yden die vorschynen vintont. Ende en ten
Sinten enen bechden gaderen metten gebruyge die
t part op die stede sal branden daer die hechten plecht
te comen ghy lit waten alsmint part brandet
alst - 2 of 3 - jaer ont 16 stet verwoyden ende niet
de enden verschynen 16 ende den metten anderen
bechten inde wyde laet loopen onbecommen ende vint
die branden sellen te beter genden ende schoonder schynen
want den dinn die verduyft den brand ende de finche
get brandt wort vlietlyche echeone sodat de mude
ynen get brandt dat part gint in eulien part alst

Nijnt Daciamme looghy by het wert berient In onighe
 Dese vantsprocke Sietlike so en salmen de nare des vants
 of des brants Daciamet an Dose tot dat de Sietlike of
 wert. It dat de geleerde vantsmetant met groeter goeden
 spint te vorken ende te vorken

Van waken te Claren

Voort wilt weten datmen dat wert minnender
 In dat laten alre schyff of alre wort noch
 Den gelubden vanden of die gelubden In niet laten
 want die so gepandelt In die soeken de gewont
 meer dan de geachte behaften want dat blok in de
 gelubden vanden temerel berient It maer dit vants
 ten by om gheandgande Sacken ofte om onighe
 Sietlike wille waerby by de lantend besuden maer
 ander en salmen gheen van dat laten noch op de stede
 als It vorkend voort so Inen weten dat It
 It te ontfien ten waken te lantend ofte te steden
 want van die tijt wort so en wordet wert minner
 meer van vantscher denicht ende sticht als te vorken
 vork noch by en nemen in gheen dinge tot alle en
 dat by vorkend behynden voort so Inen weten dat
 men de worten diemen stichten noemt minnender
 onighe vanden loeghen ofte soeken sal In de wort van
 der kintlyche Sacken ende van wade want van die tijt
 voort ist meer al vorker ende het gevoeghet swaerheit
 der wort voort wilt weten achter die tijt dat dat
 wert end den waim heft geat so blynt

Swijcklyche swaer ende minnermer en wendet alho
wel oft te weeren was al het mont ghesen voort
wilt weten achter de tyt dat het port mede waer
van wonden of van anderen arbeyt van salment alle
wegen louten. Salu sament Drincken leet al bidden
oock beyden ten ontent toe cunden waer licht dat
hem bestondt dat blicke vol of de sichten diemen
heet rogratime welsche sichte dootlyck te voort
wilt weten wanner dattet port inden ingheghe
quert te ende oft de doen dat men ryden moet of
dattet sachen of last dragen moet dan en salmen
hem ghenen gaden sachel op legghen of die die
soere soere legghen want en die gantheit dat
Sachel die ontrent dat coere comt so sone de
stede vint te meer worden gegheest den linnen
Doch die ontrent den sachel te salmen en wil waer
op vinden enim genoch dan so want de walle die
boonen inde quetlinghe dat comen te legghen en
pluict te vol elen metten gant dan legte
weder te verde stede daer by in lach dan so
den linnen doer weder toe die ghy op gesiden
gebt so sachtlyck ende sal dat get de soere stede
niet en raeket ende dan dan so dat de quetlinghe
medefinen alst paer betaent ende dit mach dat
port sachen of lasten dragen tebet soer mede
ge worden van gaden of van arbeyden by dit nae
volgende cruyt weder cracht

Als oft van dien Dagen niet gearbeit en
 haest als ghy. et part alre vermoet liest
 God doet gem of den haest en toem ende ghy
 mocht een en heften of ander byntsel in
 een huib londen dat ghy daer byden wegho bynt
 staen ende londe op den stalle ende latet daer nae
 Synere genochten wouelen als allen ende niny
 len ploegen te doen ende of ghy gheen huib nae
 wesen wille of behoef ienigen en cont so mocht
 inden velden den maer wachtere voer wegen ende
 wuynt ende niet daer toe dattet niet en vercont en
 wotet datse van soo verche byn als by van dien
 Dagen gewest byn der by gearbeit gadd. dan legde
 hem weder den haest op ende vint waer ghy wilt
 woont sulen wesen dat op dien tijt den vancle toont
 ofte schichte wt te trecken best ende wintse
 It te doen in dien tijt dat de wyn drincken vry
 byn want ghemmen hem wyn drincken te eten by
 en vreden de woude datse genoch ende het gant de woude
 wyn so doet daer gheen quack vlyche byn en wout ende
 van dese winderminen te eten so wout gem de mont
 behouen ende dat hof wort gem gesant van binnen ende
 het wout daer te gingege of ende boonen maken wt
 Item wintse part gesant ponden ende bequamen te
 arbeiden so goudent by een goet regyment van eten
 drincken vreden ende arbeiden ende nae den arbeit niet
 te vreden inden londen ghint gem gods coniden

Enoch In den hofte bedonde cranten ende dat onwel
Zheen bodder come dat come datmen gem gouden
Sed het gemetenlyck by gaste of de boonen menging
Schroogen by menging met dander ende alle dingen
wel te onderscheiden In een groote comf also moeg
men een part cloock ende gesont gonden

Wand - iz - techenen de soiaer
Wantt siter weten dat een den hemel byn pader
Zelvenen verouderend by conformende bekere leden
Sice bypinder want dat techenen datmen onwel noemt
Wandert en conformend dat goest ende ander de wandie
Daer an sijn ende toepooren toemul regat den gald ender
strest ghemin de axmen ellenbogh en schandere end
al dat een een hoort comder de hofte end twee
groote ribben end dat daer een gepicht by lio dat part
mags end den crop van de maghe bygoo dat onder
schot dat In dat middel vyft lioet langhet dit
verpict oock den gant vander maghe tot den navel
toe lioera die verpict de danden navel ende alle
dat daer toe bespoort end die ribben end alle kotten
gemachte toe end het verpict oock de middelste crop
end acht end alle die ribben die vanderwaert sinnen
van knighe cropen schorpien verpict vanden dat gemeng
te end de leden der nactieren met alle de leden die ter
schamte toe vanden sagistomyn verpict de handen end
dat grootte der men daer de ganchen vengderen
Cooperomyn verpict de hingen end dat sijnholte van den
dijen ongewyn verpict de leden end de schenen end
yislet de root

Abramme moelt sijnich manne warden in warden
 Die moelt toe sijn dat de manne niet en sijn in die
 stede die hy brant of sijnen vol of inden vande tont
 wat te tischen (en) conctlyche gesprooken in alle sachten der
 warden sijn also oock In pinguayen te geuen sijnen sijn
 sijn In te loeken dat bloet want niet alleen en is
 dat te onfien om dattet angstlycher meer voel tye
 is die doot is als den man is in de stede die ghela
 ten warden (en) soo vanden anderen des gelyc sijn en
 voest en van sijn gebroek kluer niet elgen ten sijn dattet
 hem openbaert met sichten ofte lanten sijn ander onge
 make hierom soo moeten wel met wden segghen
 dat onbetonden de menschen onbetonden sijn van de bely
 die gheen wden gebuicken hieromde loet te de sijn bely
 van de notablen al mochten wy dat wel meer dinghen
 geseghet hebben

Van den hoef te veranderen

Mutatio ungularum Die hoof te veranderen
 Dat valt dierwilt by verhuimmit der verandering
 dat de hinnen sichten weder sijnen voel sijn dier
 soo soo langhe beslooten sijnen sijn verorden tynen
 den voel sijn de hoer sijn doet de goene sichten
 van den voel daarom als de sinnen hoer welly so
 kay mit te gaei sijn gheen voel en sijnen waarom de
 wile sinnen sijnen den voel te veranderen als den
 gegrieten voel by tynen gemaalit doet van die goene
 sichten die dier sichte is altemet hinnen van
 den voel sijn dat geflyet om de sichten

Der vierde hinnen Die binnen onder de boone
Whitten ende menich foudich syn ende by tinden so
Delt hem die hoort al herteliche vanden voet binnen
beschermt nabinnen so wastet dat een voet gonder
den anderen dat comt al daer niet sint grinnen
en delt syn al by verdoelt syn oock so wannet dat
men die selo vanden voet eueret sine verkinninge
daer syn valt so verloten sy onderden de boone sine
Dergelyck van vervangen of vernaghten sine gelyck al
seken die tinden voet wassen Soo daer singhe ver
Grinnit in soo verhoft een part lichteliche den by
datmen die hinderit schijttet syn so gaet al
men den meeren soe beuunt so selmen den anderen
Ladelyche afflaen op dat syn den meeren niet en ver
Dructest want dat mochte de penden een groote woe
maden of inbraghen sine dit sinen sinte doen bouen
Soo sel haer die meeren hof best open baren een
Den soem vanden voet dan soo sinte daer sintelike sinen
Duo den soem vanden voet sinte sinen soe
Dichwilt niet dat syn noerschynen is int bouen
Carpittel of nennt synen sinen sine dat daer ten
de toe sine beuunt Die soem sine goet daer mede
oock so sinte de soele onder al Dichtmaet sohoon vage
niet sine beuunt sine nennt noeren roet sine smelt
Dat sine soe warm alst part gengen mech so
sinte dat op sinen soele gieten sine loerijt daer inghe
ley sine is niet soe mocht ghy een licht ysthen
niet -3 of -4 naghelen een den voet bechten

Ende leggen den deel wrecht onder dat zilver in de engel
 Ende de hoef so die mede voor cotten ende alle dingen
 Doet dit tot dat de wrauwe hoef zo gansen ende gewassen
 maect dat yert soel hier en binnen groete smerte gedroegen
 Sonderlinge en dat de wrauwe hoef wat comt ende alle
 En zorst aenden boom beghint nit te comen dan
 want twee deel wederen roet ende dat denden deel wit
 wat ende een luttel boomlyc ende dit is altesamen dat
 werde een salus ende met dat selus bekinet de wrauwe
 hoef Item want de salus onds goef mede te doen was
 sen ende te vermenen als daer geschreuen staet int
 capittel van de fustelen die ynden hoef wasden
 ende beghint aldus want wortelen van confelide en yent
 wortelen van skule en yent dit wrecht wonderlyche soen
 Item want colofonio mit wistrooch mastie bolus
 Dorsum sanguis draconis ende galbanum dit salmen
 klein puluerassen ende men sal nemen twee deel
 wederen roet ende dat denden deel wit roet ende smeltet
 Dit onck vinger dan die puluer daer in gemenghet
 dan want eenen linnen doech ende sterket die die
 Ende salus dat en nat werde ende daken doech die
 Ende zo gancet salmen een schoen of machien onds
 voet of om den goets ende al vast bynden dat mit
 af en gact men mach oock een ander schoen daer oer
 bynden of dat daer gheen willegeit in en comet
 ende altoob den doech twee mall te natten ende
 dan daer weder al of den voet te bynden maer immer
 zorst te rennyghen mit godden vijn oft ende te goo
 den voor slagen of stoken tegen gande steden

Inde dattet oock niet gendt en fack endop dat
Dit pout mit langhe fack en maep so salment
Wel Dide frecken op dattet wat luy genochte
mach ende oft pout soo een parlyde ligghe water
Dott magich of luttel fack dat it quact dan
Salmant met conften dody fack men sol nemen
een fack canifal boeten ofte dat dyle gelychen
by ende macher nae dat u dinct dattet dien luffen
of vint of luttel ende dan so fide door de luffen
toinnen facken en hangent een een balck van die
matten dat de herten doeten of en op de ande rachen
alfoe langhe fide hem dind te bote comen tot dat ghy
Siet dattet veel ontboren mach als die goeten worden
hout worden dan machet die plageten nemt puluer
van gollen ende alfoe vint fide dit luffen alfoe
Sieden in facken luyt of en ende machet dat
den luttel luffe mede luyt ende dan alfoe men gemen
ghet ende nemt dan een luyt doech ende byndet die
mit dese falf op de pout vische bock ende alle
Dagen tweemaal te vermachen het genest

◊ FIMIS ◊

EEN CLEIN

Inachtlaet handelende van atterley Dieren
 Al van verdere selt of den coeyen verchient
 Schapen Dieren hastidren gansen ande ende
 Bieren hosenen de selue wedyde ande wedyde
 Dure wedyden vol misgaderd van
 Hare cranchigden de sel
 in te gelpen ande
 de cranchen ghe
 Copigent

Van milken ende minkiden

Mint vanden kinder man wederom sommighe
Dyt een part ten anderen sommighe nye en
Het en een ander ende die syn eerste
Den anderen Der milken wort bekent gelike der
Andere name piden wamer by geboren wort
Den ander wamachtich syn indt berigen soo cingere
Sy waft clouwe ende sterke gupen maer wan
nere by wonden in voestighe wete plaatsen
Soo worden de gupen der wete - 12 - maenden
By inder moeder ende sommighe pecten
Syn de milken toegedocht gelyc de piden die
noghent bekent ende geloken worden gelyc vande
gorden darsich gelike is

Van de gelyc en

Het syn tweedich geslachten - van eselt een
Diel dat is wilt ende worden genoemd In latyn
Dnageri ende die kinder een groot diel In
Danghwaer ende licouat dat ander geslacht In Staat
Het de gelyc syn de besten van beide geslachten die
de andere gelyc syn men salde jonghen lasten
ontrent - 8 - jaer doch In haer wendinghe salmen
die leren goden gelyc vander piden gelyc is wat
der geboorten sallen de jonghe by de moeder blyuen
maer in twee jaeren alleen het naecht by dan salmen
so wonden ter gelyc of te toonen In de derde
Jaer salmen ophemen daer toe salmen

Schijnen wil sine haren gebroeken of fachten sulken
Bekent worden sine geholpen gelyck De verdu

Van osten sine rindere godder Dert
Der rindere sine ock coeren

Den godder ock van coeren sine rindere syn lande
Sine wit van bichte breed sters sine groote swarte
Egeru schoone swarte hoorn met veruyghde oerde
Met nederygande wangen sine eenen Dieken grooten
Galp met open inelgaten groot sine lande ock
achterste ock palt breed behoudeken clayne sine
Swarte onschynen eenen langen stert tot op de eiden
Sine met gecroifde poren tot handen dunnere inden
Corte clommen sine gelyck sine met een glade
huit een te geypen sine met Scherp noch sent met
griet of dide de swarte syn de beste dide met
root de vras veld de vras witte die ze vrechtste
van blachte om te arbeiden de swarte die hede de
die andere middelmatich hadt onbedam van 3 jaer
tot tien Jaer 46 de beste

Zestelle van een godde vras

Denen vras wort vercoren met een lathen of by godt
of profytelick 46 of met hooch sine groot van le
den middelmatich ont beser byder fenchigheit van
byden onbedam een verlobt goet clayn poren dat
achterste deel van synen jalse bet sine vryt met
sinnen engeu bichte welke van alfelche vrasen comen
worden van gelyck ock 46 groot onbedam der landen
want sint een worden by vras vras van sint
Sine gelyck de veruyghde ock veruygh

Hoe de hoogen ende vanden gewoet.

Gulle worden

Item daer Gulle beesten gaen 17 bequaem by den
water des winters inden Soemer coele lout berechtich
Inde boobachtich want sy worden bot gemaet ende gaert
Altes Goughs hantten dem want gaele bodwel by coele
wel vinnen anders vricht ende blyfchap oock wel ge
spijst worden maer alt by vanden Gullen so by den
de wateren beten manschete vanden dande conde
bloeder daer diera. Sy beten ende bequaemlyker byden ne
gen wateren die gewermt by den den somer alt pala
dint spreket haer stalle. Syn bequaem op den steen
of pant of op eenen steenastigen gaent of niet steen
also belet dat de boochtyt van jaeren moedert of
maer loopen ende de dieraen sullen staen tegen dat siden
ende geschiet tegen worden worden conde vint dat
Soemer sullen by twee maal des dachge te drincken
geleit worden en te vint om dachge vanner by
calmen sullen dat 17 inden april hilt ghy haer spijst
Maer wachten datbaltyt byden haer spijst wannen
Sy weder by gaen vanden arbeit niet alleen vanden
stalle sonder oock in vanden of binten den stal en
de datte niet ont en staen want jonger en conde
dat schact den beesten soen vande ende boudinghe
wannen by dragen de sijnende calmeren die en sullen
des nachte niet staen by haer moeder datte niet
bedrucht en worden maer des morgen ende alt by
wt der vande comen by salmenst latten sijnen

Hoe ende waanner de beuren
tot de coeyen gelaten sullen
worden

Jude niet of inde brachmaent ende Jude begijme
vande heymaent sullen de coeyen tot de beuren gelaten
worden want wat in die tyt ontfangen wort comt
tot den alderbesten ende bequaemsten tyt want de
coeyen dragen tien maanden ende men sal de beure tot
de coeyen niet laten comen voor dat de coeyen drie
jaeren out en sijn want dan sijn sy golt ende bequaem
om te bakken noch sijn better tot den vier jaeren de
gumachen expecten wintre een ob calf gebben so bynt
den beure sijnse slincken ende sijn werck want dat
bact vanden rechten elc bejoort tot een ob calf ende
dat ander tot een oec calf die beuren sullen geyen
den worden luygen sijn datom datse die te manlycken
widen ende moediger sijn den harden wicke want
hese beuren als ~ varre ~ sprecht sijn genoch voor
sietic coeyen maer yalladius seyt dat vyf en
nystich coeyen sijn genoch voor eenen varre

Hoe de caluere geyden gesneden
ende getant sullen worden

Waanner de caluere warden salmen de moeder
worden met grab ende sijn dat gheien Jude wiben
men sal in allen stullen den bodden alsoe machien met
steen of met wat hant dat gader doluere niet
en verhuilen Jude geuost ontren gelyck ewit
doch sullen de caluere warden met der moeder

By en Sillen niet gescheiden worden boer alle
Twee jaar out byn want alle Jonger gescheiden
al worden so blyven de caner totten te lyne ende
alle by out byn dan twee Jaeren by gescheiden
byn soo worden by hardt ende onbegripen den
Sillen verpuden calf salmen machtych te drinken
byn ende niet vint te eten gesien maer op
den daren dach salmen yem gheuen de Jonghe heren
ten ende tonyken vande boomen ende die toppen van
de gode cruden hater vonden salmen smeren met
vachle yst gemenghet met alyen en een vachlich
boornlyc dat geloude Jch dat moet te ende gort van
meer by schetlych gescheiden worden maer vanner by met
een glosende yst gebrant worden so by yem noek
de voorgenomen salme vachle ghy wilt vander om
te vaden die lout yest eenen loyghen waagen
Noeklyc ende beproeft die te vaden dach vint omste
te dat menschen ende spanse ten ter vachter yant ende
dan ter flinder yant so sal den vachlyc geden
worden te dat vachlyc achte licht te daga gebrincht
mit yestlyc of den maer coeyen of alle ende alle ghy
lichtlyc vachlyc gort te vaden so doek vachlyc ende
tot der oliminen maer altyt der de Jonge herten
niet onvreden en vanden mit groten of vachlyc vachlyc
vanner by tenen schonen ende vachlyc of spannet
by eenen lachlyc vachlyc ende vachlyc of by dien sal yem
lichtlyc vachlyc worden tot alle vachlyc
vanner een ob vachlyc vachlyc in eenen vachlyc
of in eenen yst die en vachlyc mit vachlyc

Met vanden of flagen in den tonylen dat sy alsoo leit
 Syn vanden tonylen gebonden dat sy niet en mach
 Laen noch stalen noch wonden end laet gen dorst end
 jonger lyden voortaan en sal by dat niet meer doen

Zodra osten te kinnen gyt coepse

Sulche gods osten syn ten osten gyt coepse van
 Wier Schotich end grote leden vast van lynen oen
 alle syn lyf wel gemest met groot doer end een
 beide stene gavel de lippen end oogen swet stene
 boorne sonder oante opene niefgaten end osten sing
 half wet end hout end syn het sal wylt jangen tot
 De omeren een grote borst wyde oepelen synen binn
 dal engh end langhe syn end langhe liden binn
 lendenen ghet end osten sy synen ring end syn been
 doren sullen syn wel doeren In semerwen corte den
 vren met eenen grooten stene end scherp gaven ghe
 lyche verkenst borstel syn geset haer van synen lynen
 Sal Dichte syn end roet van vrense of dancker swet
 als gran haer stalen sullen syn als hier voor geset
 id van de oogen niet beset en jangende dat ghet
 clomwen niet en bederven end gen ooch niet en
 queten als den stal of den gvent vanden stal ge
 brocken water end sel gaten ooch voor den guden
 stalen bewant end besloeten haer inderden salmen
 ooch kenne vanmer by vanden en gure voryte ten
 den ontrent ander half Jaer of veynch door nat
 Jaer nae oter sel maanden voren by de maet
 In de korste alsoo datst binnen drie maeten

Wesworpen by alle haer tanden snod dan huse in den
Ligten Staat and blinden giet and milticht tot
Aren Jacten tot of twelf Jnden Solien Staat sin
haer tanden Scher lancke and gelyck maer waer
by onder worden worden gae tanden swent onghelyck
Jnde minder by door geyhten vanden waeren

Verandert der ophen

Quel Sietken Dagen comen De ophen toe
Jan sietken so comt gien een vlot Jut Hooff
Welck geschiet int onterloedinge der Epysen by
Jediepit and Gendoringhe of elwade gronden waeren
Eoch waer dat weder lange nochtig is and dat
so in Sultke nochtig met vercondere and den
sweten and dat saling also weder waeren by swel
len int hooff of aengesicht en and haer ooghe so
Salmen hem lieden restont laten and and onder
haer tonghe want by daer hebben twee aderen
al woode sweten and laet die woe bloeden dat
met moecht sijn roock van witroock and laet sijn
dat voer de misgaten gaden and daer in loep
Eoch so comt gien een cocke dicker wil int oer
vloedingen arbeit of hitten die wout bekent all
haer tonghe cover and adem giet is and te tasten
and haer geseel luf luf soer giet is and te tasten
Jan so salmenst ont honden and niet laten
arbeiden and met wilgen loof bedoelen

Ende men Sal hem wilgen loof laeten den ende
 cont gred ende geyte gekoden ende cont laten worden
 In dan mol en sulken Druckten waer der in gesoden
 It wilgen loof ende geyte maar dit mol cont laeten
 worden oock wort Dichtingell gae mit verloft ende
 dat groot en dat af en worden in mit geyt verlost
 maar in Dragen dat langhe tijt en dat watenen dat
 een all en vol geyten of misen of sonderlin all
 en gedwongen worden te loopen iten gae bincken Avell
 wat vinden die hem van bruen vergeten ende dat wort
 men also waanen ghy mit eenen vinger op dat dunne
 vanden binck sticht so ghiet gelint all een blaas daer
 men op cloept ende oock in gae ooghen gesvallen ende
 worden also geyt datle gem Dichtingell leggen ter oden
 ende leggen niet anset In den stal dan in stael daer
 of modamen gem distenden setten of met een sal geyt
 set in ghien all voorschreuen It want wae der piden

Van de schapen ende haren roosen

Der schapen gesluyt wort bekent in waanen
 op wet gae ooghen it datmen daer in siet chym
 roede adren dat It een tachen van gae gesluyt geyt
 In in wit of roetachtich ende grot too hant licht ten
 waanen darmen geyt In den velle vanden gae ende
 men van getroden en van so hant geyt in de tacht
 ghyt lichtelyc so hant licht In den waanen dat
 men geyt In de minne vanden binck ende gae dan
 wort It sticht datle haer mit en veranderen van dat
 In den so hant geyt ende sticht in de beoogen
 en hem lichtelyc so hant ongelant

Item maxime by cosulijck gaeu op den wach so hant
Hout maer ghaen by swaerlyck met den goofde in
de side so hant sacht side ingelant

Goemen de Schapen houden warden
Dus gaeu God

Wes Schapen houden wil die sal te warden be
Denken datte te hant side binten warden gelde
Voor een jaer. Gaeren sal sal oock becloeden by
niet wynch by sal altyt meer open byn mit
soften ten zut warden of int moeden van
booden Des sal sal mit goeden of met stroo
ofte mit ander dinct altyt rein gesterit byn
Dus sal en wynch hangen op een byde dat de
bochticheit mit wint en machte haer wolle oock en
beraift de bochticheit mit allen haer wolle maer
oock haer warden side cleinen datte scharft side
onwain. Dat af warden side binten sal salmen
Dichtmaede w. Stroeyen mit wenschte stroo daer af
wordente linstich schoen winstich te lichter side
warden biter wolle by den mit linsten oock
Salmen de cranche A. Zinghe lammenen bysoner
Lettew den Schapen en is mit alle warden
gode maer die op de warden landen of op de wachte
warden gaeu dat it haer goet de wachte warden
of watenachtighe warden en byn salmen mit
gode maer lant salmen hem wint ghaen de stroeyen
op gaer bysen of ghaent gaeu te lichten in gaer
crabben want dat beuunt hem den onlust te gaeu

Ende begint hem altyt in godden lief Ende win
 der daer mit viel hoghe en 76 daer salmen hem
 wicken of vielden tachen ende bladen van alle alloumay
 hant of onghewente gheuen dat 76 godt voor quide stin
 myge locht Ende boomer dat morgenst wroech salmen
 se ter wode lochten gaen de wyle de soetheit des
 dant noch zint grab 76 Ende vielden vielden salmen
 te Drincken. Drincken Drincken van een schoen ende
 clare water die hitte des dachge der sonne en 76 de
 Schapen mit godt van salmenst godden ende een
 de schijnend van eenen boom die groote lantren gese
 Ende hantagen of inde heste dagen salmenst altyt
 vielden of iatte warden dat 76 hant godden geb
 den ghebet vielden boude Ende vielden of inden
 lantren en sullen sy minnendmenst het godden hant den
 Falle voor dat de vorst ontdegt 76 inden den ghe
 helen sander inden morgenstent sullen sy gemelken
 worden gaestelyck

De Schapen warden van twee onder den god
 get mit de vochticheit vanden hootden de hant sal
 men daer staken side dan loept daer mit gelyck warden
 tot datse gelent worden oock Ende sy hantigheit der
 vielden ende wort gese groot ende dan vielden Ende
 my of Ende april mit onghewente des bloet
 daer af sy dichtmaet stouen ende dan 76 gaen god
 datse gestelen worden in haer mit gaten mit eenen
 Schapen vielden twee vielden lantren ende maeken
 datter viel elock wt comt ende
 datte worden viel Schapen inde verlost

Van wercken besien ende haer medelijden.

Denen beter behoort te hebben een groot ende groot
Lof want zij beter dan lang aenden binnick de erf
billen groot corts dopen den golt hangende vol binnick
Dus dieken eenenwiech is beter dan ander een jaer
Oint die vier jaeren oint sijn mogen besprangen de slegen
Sullen sijn lanch ende groote van binnick waarmeter
De bigghen wat getrecht aan dat muelen vander moeder
Goo salmen hem gheuen gesoden weg want die ongt
Godeen macht sijn te sijn den loep ghy moegt
hem oock gheuen gesode met water tot dat
de dert maanden oint sijn ende hondert sullen
zij genoch voor tijden besien.

Van honden te verkiezen ende te leeren

Denen gouden art van gouden bal groot ende
Schoon wesen met swarte ogghen yan lippen ofte
roet een nidergangende rime daer wt twee
Ochters kanden gelijck hoeghe ende een groot goest
De genoties oeren eenen dieken galb wals enochien
aan sijn leden langhe groote roeten ende getloede
clonien als binghenen met honden crom naghelen.
Ende vier schootich van lichte sijn rugghe besien niet
sijn noch crom met eenen langhen stert met
een groone stamme ende eenen stercken oden om
te loopen ende een lichte beuve die moeder sal sijn
bittich sijn wale ende gelijck harrich.

Van gansen

Den gans' beyheit water ende graef ende Gien
 mach sinder die ander Dinghen niet veel laten een
 want alder hoer en wuichtbaer acteren want de
 wassers wuichten beroff by met jaer wonden
 Ende met den mist een gans' moet hebben. Die
 gansen de witten Gyn wuichtbaerde den de groenou
 of die geplachte want die Gyn van witer wet kom
 geworden by hebben gewich een wuichten eyden nitte
 Abwonden gelijck de hoender doen maer by maer sinder
 gansenlych meer ende legt utelen tot den eyden so
 gaen by so wint te wet sinder gansen In Donchere
 wesen wuichten worden In sinder maer wet die Jonghe
 by Darsich Dagen ende gods gaste geboden machinen
 hem wet gansen om te wisten

Van synt booghelen

Synt booghelen ende synden Gyn vanden gansen wuichten
 Ende een gans' sinder gaste sinder wuichten ende alder
 wuichten hader bloefche it niet swart ende sinder gaste

Van gansen ginnen ende gaste ragen

De haren met rode wuichten of swarte een hader wuichten
 sghelen met gaste hooften eenen af gaste cam
 dat by de gaste de haren sullen hebben een sterke
 beroff ende sinder gaste eenen rode cam corten boch en
 sgherp met hallo swarte oogen wuichten Gynen boch rode
 hangende kelen en ende den hader van wint wuichten
 Gyn' boenen tot op de omigen wuichten van pluimden

Ende wort Synen stert gelyck gelyck of niet waer enig
 Loch daermede Dreyck by haer te wapen dat sy also
 verschicken end weder vallen side sootrecht byso wach
 Item hem wast och onder aende tonghe en wit
 Dingelien dat welcke bedekt die sterckheit dextunge
 genant de Exon dat latyn istalia dat salt ghy
 Gelyck af doen end met aschen end gestoete stelen
 Van eluiflooch sinnen dat het niet wederom en wast
 och sy haer end salt ghy swogen lincmit och wanner
 by te diek end boude of in latyn lupinus so condey
 an haer oogten schallen gelyck den boude sy ist
 datmen dit niet af en doet met ander wates so
 worden sy blyck dan moedmenske sinnen mit sinnen
 wortel by end wanner met de met saltemoin^{lacam} ge
 nant en menghet met hench end gestoeten conye
 De syren machmen met langhe honden als sy niet
 en wemich elyn sijn gewenken worden te wylen by
 wort sy of wis wisen gelyck sy en gelyc end wederom
 gwaepen sy in sanden of in calck gelyck of be
 docht of dlynt in sint gesicht gelyck de sommighen
 sinnen

Van Dinnen end gade toekhoort
 In een Dinfent en sinnen mit sinnen end dinnen
 want sy niet en blyden maer blieden wanner
 wader hinc maer de sennge blyden die gelyck wit
 sy die en blyden mit lang want sinnen helle al te
 wder end worden van den roef voogel genomen

Inde ghy sulst latten inde oogfmaakt of seymen
der of oock inde hoey maakt want in dieu tijt sijnden
Ghy moeste spijt om te doen inden naesten aet
Inde dorpen soo en dorpen sy niet soo betes blijen
Inde soo en worden Ghy niet jaet verlossen op den
wegen aetlich weder salmenst oft wat liden want
alt sy oft bykerlieghen soo blijen sy soe betes heer
begriemen tijt tijt terwe en boonen wicken inde
suetten en boedelwert sy macher betes inde wete
Fonghen waarder Ghy hebben gemoesche geeste of
woogt wicken of boonen tot heer spijt sy en gemoen
niet so sterck als den. Soome dan worden sy adwameet
bet heer spijt terwe ofte geeste gemoesche niet ganc
water want van sulche spijt waanen sy wel inde
blijen niet van jaer wooninghe. Ende sy waken inde
leiden ander diinen mede te gind de fonghe diinen
worden oock gephelt wande linden dat om salmen jaer
naken wt wopen dat soch ende dat stroch dat dat
In gelogen gheft oock soo cingen sy blaeken by de
oogen disse verblinden bysonder inde oogf maekt die
Calmen terfont vercoopen of doen om dat het gebreec
alleen sy aent hoef de diinen leien souden enre
nogen jaer waarder ghy hem comyn te doen
ghest so brengen sy gemeentlich veel wende diinen
tot haeren diinfint die den maect hebben van den comyn
Dofgelyche waarder ghy en rugnich haer
blueselen smekt met balsen of get lox dat van

Van De byenen

De byen sullen geset worden In een bysmeren plaats
 bin eenen heere ende wick ende geschijet vanden wint
 Ende dat jaer by Sijn vint culden of blosmeren buchten
 In oock vromer sullen staen addeit best tuit worden
 oock een waterken of fontein die loopt In dat vintke
 clayne pitken machit by en sullen niet staen jaer
 vint menschen verkenen of ander stemmen of eenich
 gedonnel of teghen gelint ende voer jaer Jonghe stemen
 haer plaatsen Gel altijt hebben machighs locht wrelche
 In datte altijt spijt ende lichen water moeghen hebben
 Ende vchaent wateren by hem liden sullen geworpen
 worden taellen van rye ende gander sel goud datte doen
 op sitten moeghen als op de bruggen ende gae vliedgelen
 wt vchden als de sauer sone de stocken sullen droech
 vander eden staen ende van allen stanche datte veyn staen
 Ende den Angonck der stocken sel enghen In dat de winter
 niet canoe dat hemich niet bevinck In Jiden sone niet
 en smelt ende niet drinck de conen sullen hoch In
 ofte lanche trossen vaken en eenen salien ende
 niet kan vint maar eenen velt op set goochyft

hoe de bieren geboren worden

De bieren comen en deelt van andere byen ende een
 deelt van een vint stenderende lichaem van eenen ofte
 of die getyche soecht en trootzandich calt dat salmen
 den vint en de vintgaten verstoppen met gewelt
 ende scaut doek ende men sel en gat machden door de

Jude De Dierren Dier uit trocken ende dan dat liggaem
So laten ligghen of gemoedat met vier weyden
Jude gebroeken tachen onder de ribben getrouwt van
Symonius end groene castelen end dat sal geschieden als
Den wynt eist begint wt den weyden te loyden die wynt
Hi wt den uytgange der sonne daer de sonne onder ghet
ontrent sinte geyngt dat dier seken ty sal oock
dat geschieden Ende wilgen weyt groene end ende
Gwalinien comen Syn ende hades weyden machden end
Den so wort de weydenheit des bein ~~weyden~~ ^{weyden} lan end
weyden end dieraf worden geboren de bieren end die
worden eist ghein onder weyden verstant dat nae
met gades blingelen onder malcanderen blingende en
So Jude loecht blingende end so in de loecht ingesicht

hoe de beste bieren ghest syn
end hoemse vorderen sijn

Onder de bieren syn de beste de deyne gesonchende van
Noe end want tie een tachen der gelykheit als hi altyt
weylich syn in gade swamen end royn en of gade was
de dat datse marcken ordinschijde end licht is dat
tachen der sechten is als hi von en bestanen syn als ofte
Syn met end bestanen of onregoten wassen sijn
Juden winter gesamen hi kan crachtich end swachtich
te blyuen indien dat gheset wt gade bequame plaats
want end daer gonen brenghet dat gheen bequamen
noetket of weydenheit en is so worden hi vlychtich
Jude weydenheit

De Graft der byen ende haer roghen

Wel Graft dat is blaemen ende bloeyende sal by de plant
 sche staen ende byn daer de byen staen In crinde ruyg
 ten ende boomen men sal planten medelien tynne coler
 quistappel fynen loken parzen sappradin bernaght ende
 Feintum een blan bloen alsoe genodent ende bisset
 anders crinden van Goets sinodet alle roostmaxen le
 byen inichwiden van boomen Cullen planten inuandot
 boomen syche bisset prunier palmbomen mispelan se
 doobomen ende linden waarder sy gheen anderhoest
 Den gabben so salmen by een haegen roelen quistappel
 winter appelen of liden ende dieghenche sy sullen soch
 hebben schoen water soer water daer by datte staen ende
 niet dieper dan drievinger ^{diep} ~~diep~~ ^{briet} ende In dat water
 sal ligghe ^{diep} of behalen of lochen daer sy
 op satten inoogen of te staen als sy grinde dat
 sy tweedelen gelachten van jaer onyten ende die
 wort is salmen doot ende een besprindot dat
 sy de bestet Itien by den tyngeche ten nandenbe
 Cullen die soch gereynicht worden want vanden
 seghen wintere en machment niet opaan of ten
 sal geschieden op een schoonen claren vademendag
 soch alle de cornen boonen dat was sinen mit
 coedredt gemenghet met aerd of mit ander aerd
 of loem ende machten alsoe een dact dat oner
 om ditte voor den winter ende borst beschemt moe
 gen wesen de sieche hebben allint een onden w
 we datte loyde sy die best andere vadement
 die doot salmen mit weyen lunnighe zagen

Met den boeten beoiven den coninc of h' boelken
Met medeander van binnen staen in den gansen
Jude den goetmen daer af een groot gememel inde
jaarst gericht getyck dat viner in sinen belotten
in den den macht hem liden ende waer met ghe
berouwe galbaer dat is dat geyken wellinactiende dat
stelt hem dat voor als wemich in geelofde wisten
oock hie profytelyck dat galbaer gestooten ende dat
tyche appelen int gememel liden of wem waer getruant
In den inder h' gemestlyck een sichte toevallende de
byer want nae den winter bynde hongerig ende
vallen pittlyck op de bloemen gememel Lee ferrac of
Diet leen die in de tyste gide hem bitter daer af
worden by schyntende en stender ten by dat ghele tere
font te gylpe comt met dat naemalgende stichten
ghoff hem beuven van garmactappelen gestooten in
myn ende by gade stochten ghele in cleynne slyotellen
h' sachs dat by belyck hem om te sien ende van
Dide hiel dade daer in hem gide wte gedragen
wordt Soe gheft hem somich geminghet naet
Dide appelen getruant daer naem in geelofde wie
ten of met roelen geminghet

De manieren dide list der byen
Wannet dat hem de byen dellen inde loecht
Soe worden by met belyck ofte ander siet ge
luit by medeander geelocht by byolgen ge
den coninc was in gade ende wannet by siet
ende niet en niet en mach bliogen Soe gaffen

En hem furo locht En en En minner meer lo
 Dich Ende hater alle thinge end ongetoed end
 dat om wopen by met groetter ximor wt des
 warden In latyn genoemt 'fucob' die den den poing
 furo en arboden met En hater de wader nae gas
 den tijt end waerden met malcanderen En bestelen
 haer ambacht gelijck de loctien haer verken end
 heere den sommighe geboden met onder stummen
 inder maniere van een trompette dat een tecken des
 vrede ofte des tijt van sommighe dingen mach
 En vlietende hoerich als vande bloemen der koch
 die crischen tijt ander dinge hoerich als van roef
 manen van den allen macher En hoerich die niet
 doet en f

Wanneer by int hueren end soe by
 Swaeren end waerheit te merken
 f

Nare doet dat een hueren vortrecht wanneer
 die by een gelucklyche genot En end haer geslocht
 wt sonen te macher nicht neringhe Alredelich
 tekenen gaen voor alle die Swaeren dat tijt
 sommighe dagen voor de vespertijt liggen gader
 inder vax dat gort een malcanderen gangende gelijck
 behou een de dinken geclijf jangen dat andere
 wanneer by tustont willen wt vlieten of beginnen
 soo macher En een ximor gelijck de witsiel als
 by gestelt En der clachouders die ten tijt
 wt gaen blieten int aengicht bytome die noch niet
 berijst en En om datte met malcanderen sonde
 aflyden onder dat geswam vlijende wt

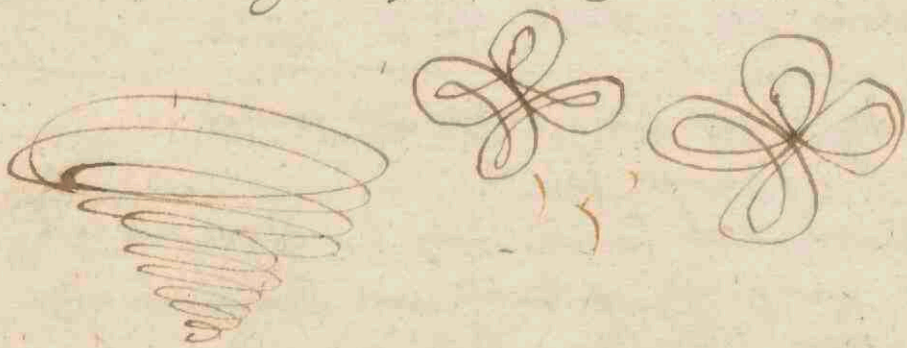
Ende den Cal by den cort dater omer legghen so
 Drouck den gelycke dater in sine vrouwenet Dondere
 It den Cal by den cort dater by bevoort
 Wanneer ghy niet datse een sinnen boom gangen so
 mach by den boom afgeimen of aflayen ist dat gy
 vom claynder worden It of den cort voor sate gonden
 dater by hangen sine vroucht den sinnen verfmactes
 of micht ghyt also niet cingen so sacht den anderg
 vordt ofte dwingdels niet sinder vorden af den coninc
 It en wensich grooter dan de andere langer sine gevaste
 een haer boonen dan de andere bym haer vlietghelen en by
 niet grooter mach sithoudet glet en sinder niet gabel
 een haeren buich den omgel niet gelycke een gaer op dat gaer
 niet lottelyck by so willen de sithoudet coninghen niet
 vordeligen so want gaer de vlietghelen want wansin
 De coning blyft so blyuen de andere ock al wilt ghy
 den sinnen cort dater niet hien vlyetghelen en weder
 willen so mach ghy een een ander cort dat techen
 sub toecomende conincel machet die sinder not mit
 Gy geslachte Gy wenset gan welck techen It dat sinder
 den anderg gaten wort gesonden een langer sine grooter
 dan de andere sinder die not wenset die sinder vordt
 onagert hebben sine de boeghen beghinnen not
 te vordelen It niet en by en sinder den

Gemen de vordelen dat coning
 Namen sal

Ende vordelmaent so machmen hienich not gader vord
 sinder sine haeren vordem wort den coninghe
 techen beken te wten ald by sithoudet vordem
 ofte sinder grooter sinder tegen de hemelen sine vord

Haer haerich of waanwe de gaten van bintzen oiter
teogen in als oft gort sonde hoet waere See inke vol goe
nichge men salde des morgens in den waanwe de bintzen
noch mede en sloepnich in Dat wyte deel laet gien
tot Spyl in october salingst oock in den in den in
het toe bintzen

Soemen haerich endt waer maeken dat
Leuich inke Den roeten of bintzen wort also
maectet Den ghy verst ofte wat doet de roeten
Sijnt te worden alle die deelen die vanden
Lofte veschgenomen in of die noch hanghe bintzen
in hebben want daer of wort den inke dat gienke
vanden of oock bittere daerwaer den wort die vande
roeten in eenen roeten tomcken laet get also staen dat
het bintzen vande dat is dat bintzen endt inke
haerich daer waer inke ghy het haerich verst
dat het bintzen vande maer alder best op eenen
vande platte daer wat sijnt den
haerich met den waer

Register van alle het goud dat yn
 Dese boeke begrepen is (Van de yden)

Van de Matheisen der yden
 Wat yden datmen wisten Sal een
 Gode fongen af te vonden
 Hoe ont den hangst wesen moet
 Die springen Sal

Van wat yden de vonden wesen
 Sal die springen Sal
 Hoemen den hangst honden Sal als en
 Sinden de menschen loopt
 Hoe veel yden eenen hangst
 Despringen Sal

Van de matheisen der menschen
 Hoe fongen te dragen alsoe wat tyt
 Die niet en willen saken noch dragen
 Hoe sude wat datmen hier doen Sal
 Hoemen de menschen honden Sal wat datle
 Sntfongen hebben

Dat het god is datmen weet van wat gewente
 Dins condygen een meny is
 Hoe datmen de menschen wachten Sal die yden
 Tyt hen te vonden of te fongen
 Hoe datmen die menschen wachten moet
 Die tustent vonden

Wat men den Jongen verden doen Sal
Is datte beghaem by te arbeiden
Het siet in wat maniere dat men den
Jongen verden temmen Sal
Ghemien Is Jonghe verden hooren sal
Nad datte getemmet Syn
Wander verden Duanc
Wander verden te behaten
Wan een verdt te bevingallmouft
Verden Sal
Wan Avse Inden vanden Jodre
Dinien wachten moet
Hoe Datmen het verdt Sal jonden
Nad grooten oarbeyt
Wander verdt leeringhe
~~Wander verdt leeringhe~~
Als men nuet wat by bejonden dattet mit is
Dan salmen sonpartijck vanden dattet yringhe is
Wat Ind Jonge verden te indichen by
Ghemien Is verdt hant by hant te vonden
Wan mit te winnen den schacht
of den vanch taut
Wan den verden te yngereu end Inden Jate
Wan menigerley sichten die de verden
mogen tot comen

Hoemen is adsen switten sal dat hy genochte syn
 Edeleiden Der Schoonheit fuden werden
 Wands Schoonheit ducht ende soek dat gebreke
 fude puden
 Man alke onverloosich blase fude werden
 Wt d'eyn tegent onverloosich bladen
 Man treusen fude oogen
 Man Duijter oogen
 Man Schellen fude oogen
 Wanden hou fude oogen
 Man bloet dat fude oogen comt
 Man Schellen fude oogen
 Man fagen fude oogen
 Man sardergant eliden ende de hede — 11.
 Man verlicheit aenden salb ofte aenderfink
 Noeh van eenen aanderen warm die wchtkigheit
 wrecht
 Wanden Duoch die moffe fute goof comt
 Wanden hert warm die den werden becomt
 Man warmen Anken vel ende vlesche
 Man ynt Die dadr comt van te
 ontgonden Der wynden — 12.
 Man den werden dat niet vuden kouten en mag
 Man warmen int goof
 Man wet dat dadr comt van vel te eten
 sardergant cooren
 Man warmen die fude d'amen syn
 Man te ontgonden die wyne

13.
Wan yoden te lidden

Wan water te machen om de haeren mede
te doen veranderen

Wan fundament nit te gaden

Wandelen tegen alle wonden

Wandelen een port geschiedt 76

Wandelen die hant byntel tussch

Wandelen geschiedt wert

Wan quetsinghe aende vaten thj water

Wan doct by Wan quetsinghe met de sporen

Wan quetsinghe aende bechot

Wandelen voet of dat been te veranderen

Wandelen tegen het willen wondt aelstent
besien

Wan crumme besien

Wan gebroche besien

Wan quetsinghe die comt van nagelen
dooren ofte steken

Wan queten der sinnen

Wan pijn end swellinghe

Den Galie die alle wonden gelt
tegen feyn ind wondt

Tege de beten der feyninghe dieken

Wandelen soo wel voor menschen als beesten

Wan de spaden

Wan de yoden loest

Wandelen Spillen

Wan ontgossien
 Wan het eschijnelbaer
 Wan galleri vanden de wilt loeken
 grappen byde leed vanden v. stan
 crappen byden leed out been
 Wan crappen die dier comt
 achter byde v. stan
 Wan veruolgen met den v. stan
 Wanden sprongen aende v. stan
 Wan rindichheit aende v. stan
 Moch van rindichheit of crappen aen de v. stan
 Wan loopende rindichheit in sanden ofte v. stan
 der menschen ofte v. stan
 Wan teken dat menschen aen v. stan becomt van elst
 Wan te veruolgen de sijnv. stan
 Wan rindichheit h. modien
 Wan crapping v. stan aen de v. stan
 Wan v. stan die v. stan aen de v. stan byde
 Wan v. stan v. stan der v. stan
 Wan v. stan die dier comt op de v. stan der v. stan
 Wan v. stan aende v. stan
 Wan v. stan die dier comt menichlied int v. stan
 Wan v. stan v. stan
 Wan v. stan die de d. stan hebben
 Wan v. stan die v. stan of sijnv. stan

Wan te verholen dat wert
Wan den goef te hopen wonden wert
Wan toefgonden hinnen den fuden vanden wonden
Wan vermalen d'ontent fu des wert wonden
Wan pynne fude wonden dat van verbyden comt
Wan den vanden die vanden is in garen gang
Wan lomme vanden
Wan de gicht fu des wert galt
Wan wert galt swelt van loften
Wan vanden gant quetlinghe in des wert ringe
Wan quade wonden fu des wert ringhe ofte
wonden
Wan wert ringhe geyndst is vanden fude
Wan diepe wonden by de manen ende gefwollen
Wonden hooren op des wert ringen
Wan groote swellen
noch vande sterichheit fude schoff
Wan vullen om de schoff mede te geden
Wan quetlinghe fuden booghe
Wan verbochged vanden
Wan sterichheit fude boef
Wan een wert vore open is
Wan een wert vore is
Wan quetlinghe fuden hanchen
Wan bykinghe des vanden
Wan die die behalmatiman heet
Wan de vande der vanden

Man quaet bloet Judo ader besloeten
Wonden loep In Des verlt linc
Wonden puden dat niet pyn In water macht
Man lange puden

swaerwaghe puden
Den verlt dat plincken Ende milmb
ghogten heft

Man een verlt dat vol dat Ende niet vte en waer
Wonden puden dat al te het waer
Man rosende puden

hoemen den rosende puden Ende ongedochland
maer handelen soo dat get v niet en misdoet
Want vinder Inas het

Wonden dat kinnen gebouwen 176
Wonden dat In onggheben gespleten 176
Samminghe medelinken dief edlyck soo waer
menschen als besten

Wonden draogen boef
Man steghe puden
Man horden te wullen wt den stert

Man sendegand ficht In Des verlt stert
Man te veranderen de horden 11
Man de horden te doen wassen

Den supstijle canst om een verlt te doen
stillostien alment meestant

Man notabele leringhe
Man aderen te slaen
Wonden goef te veranderen

EEN CLEIN

Zachtzacht handende van allerley Dieren

Van muilken ofte mil Dieren

Van Aelden

Van osten hoogen ende vanden
godder out der vanden

Wonden Schoopen ende haren vanden

Van vanden beken te vanden

Van gansen

Van out vogelen

Van haren haren ende haren vanden

Van de Dieren ende haren vanden

Van de haren

Hoe de haren geboren worden

Hoe de beken haren gestelt by ende vanden
ende vanden ende haren vanden

De vanden der haren ende haren vanden

De vanden ende list der haren

vanden by vanden ende hoe by vanden

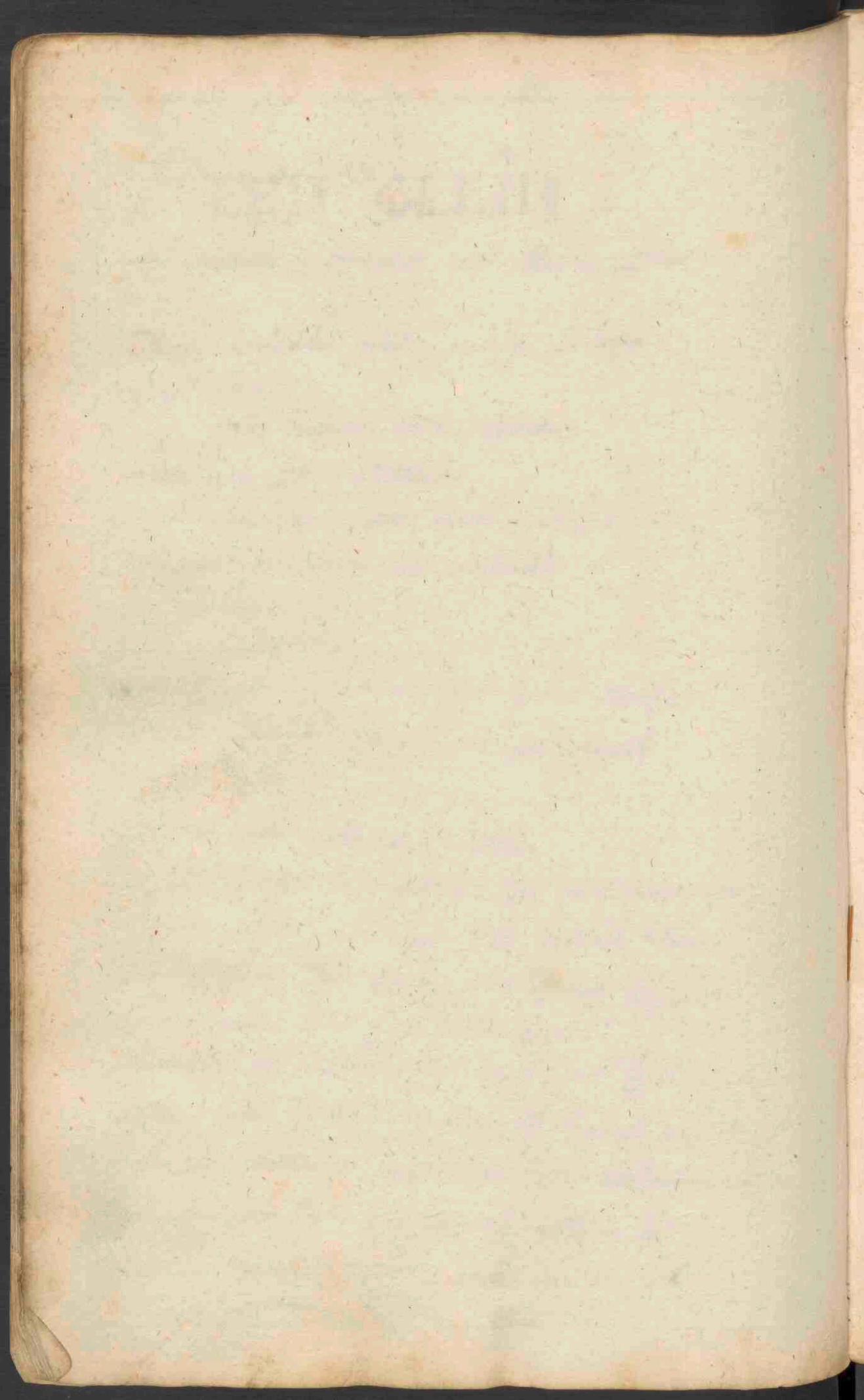
ende vanden by te vanden te haren vanden

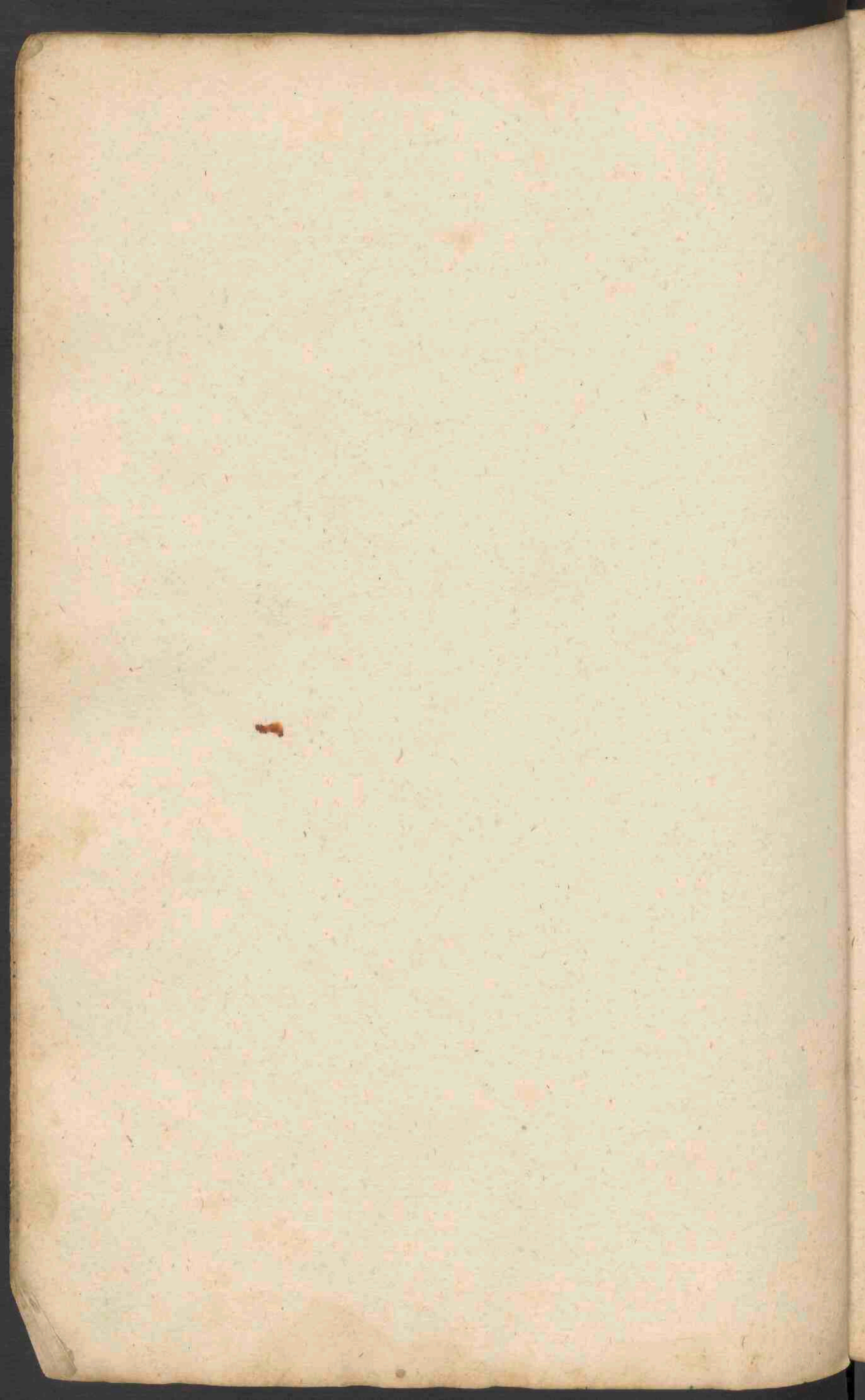
Hoe de vanden vanden ende vanden vanden

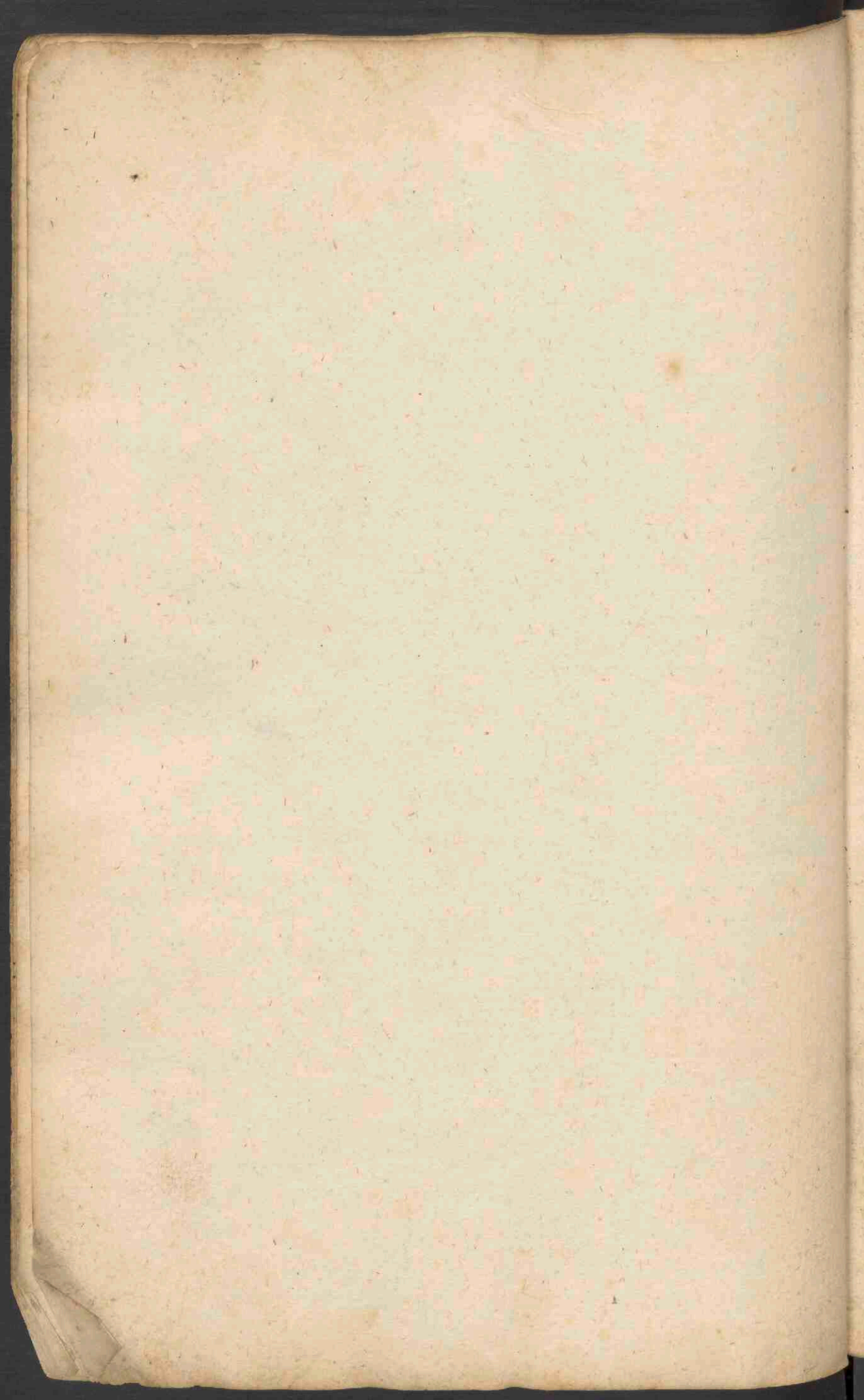
Hoe vanden de haren dat vanden vanden

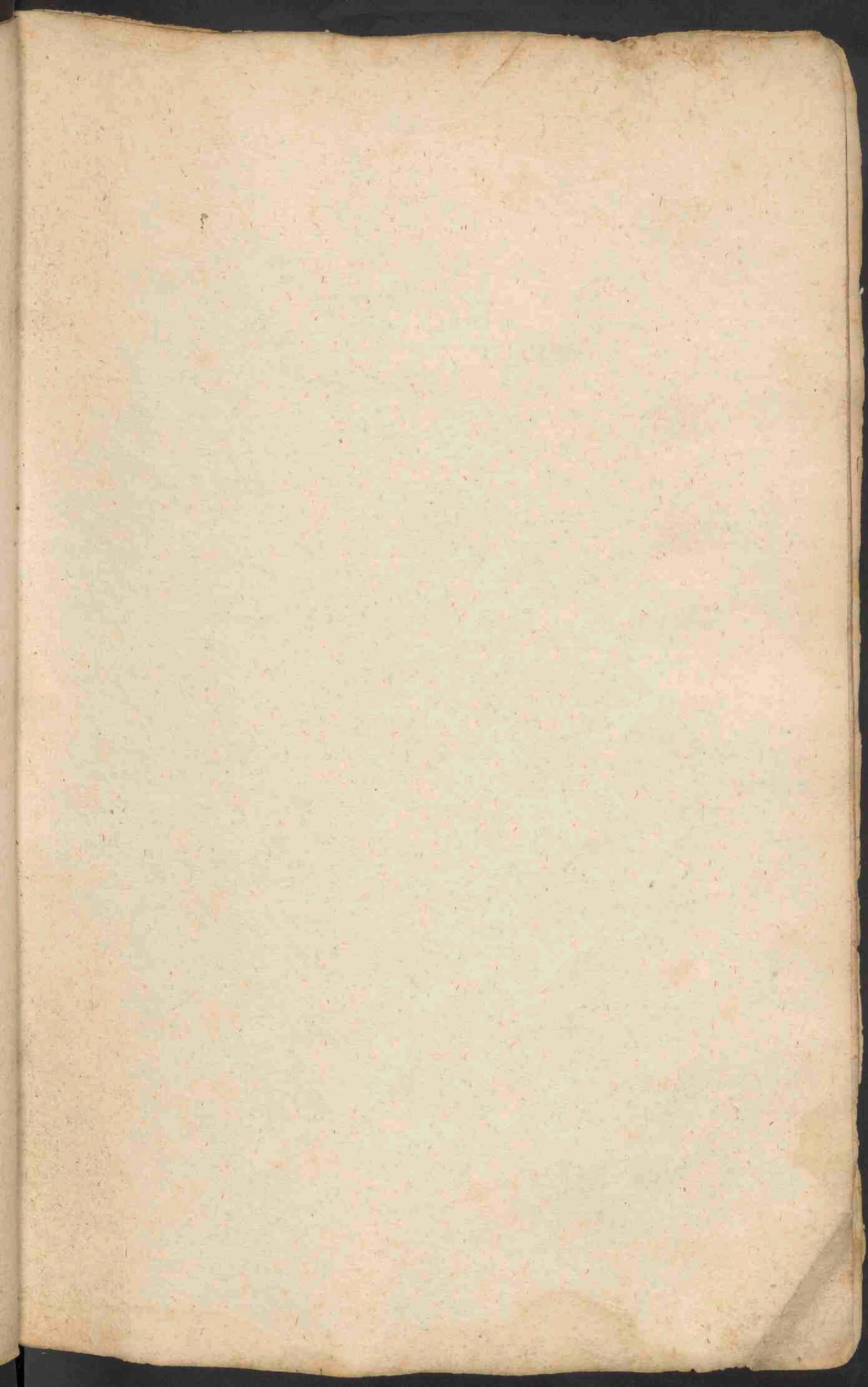
Hoe vanden vanden ende vanden vanden

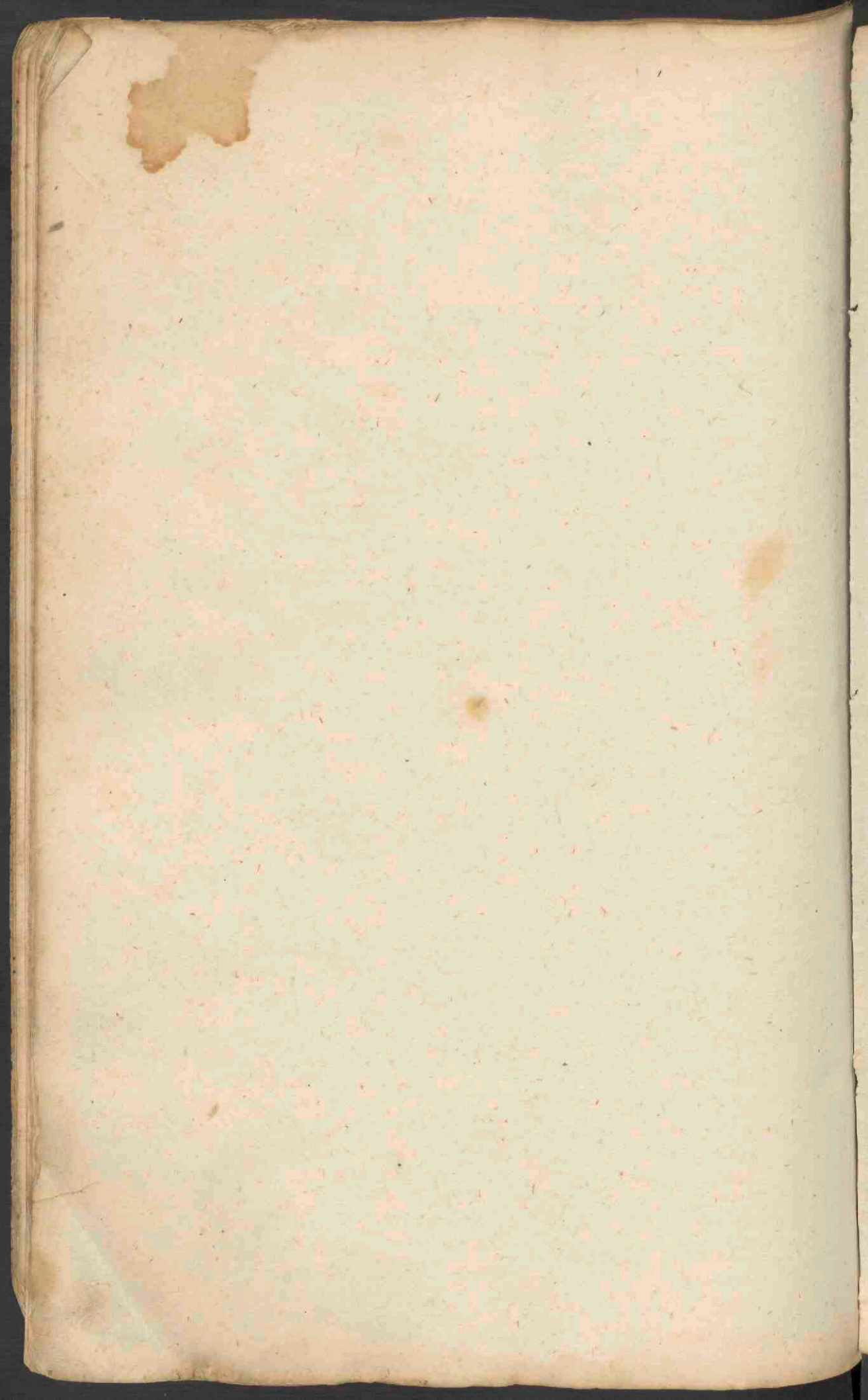

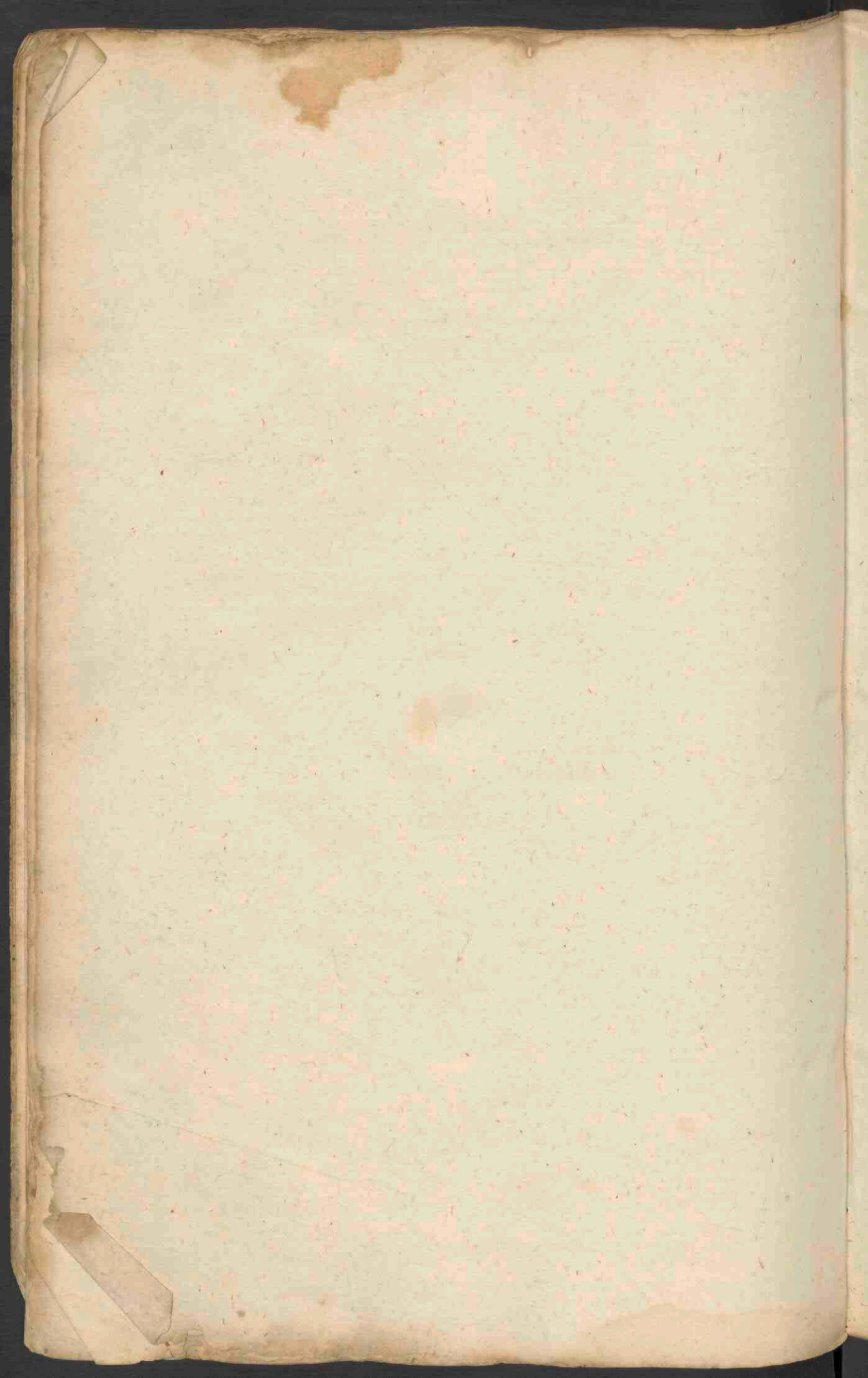

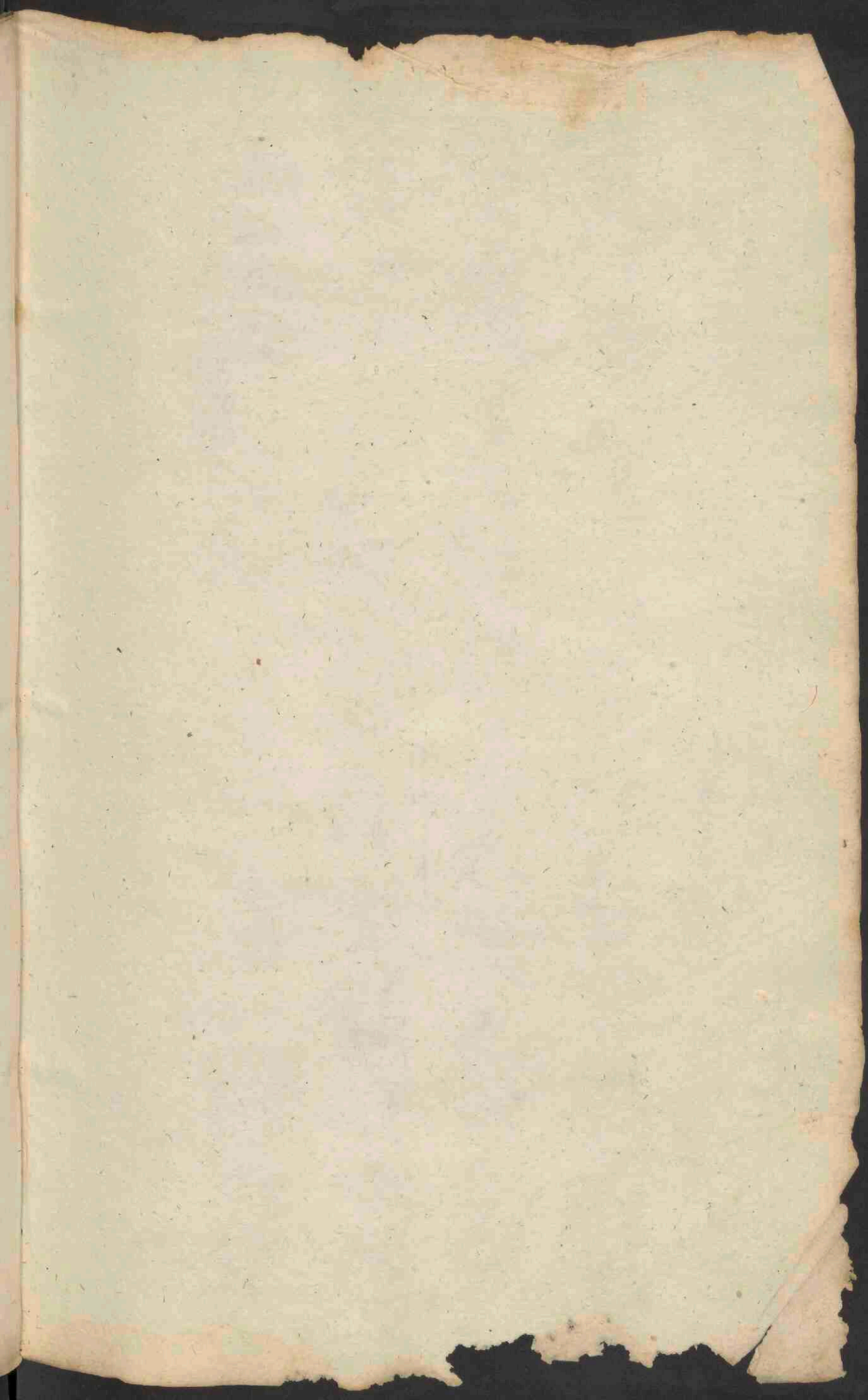

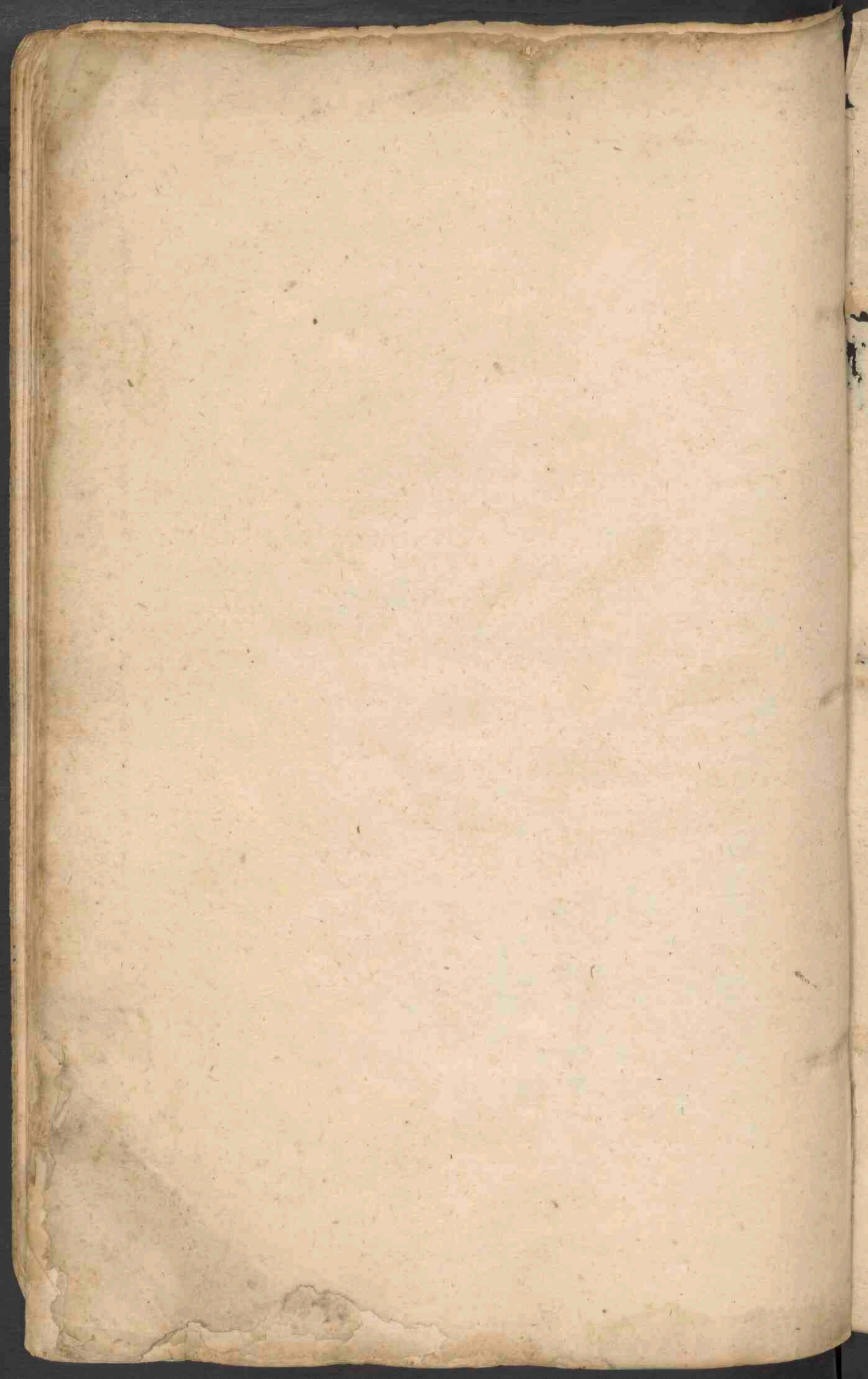

Dit boeck hoort God
 Ende Driech van Raingstein
 Die dat bynt fort Aelcooren 176
 Die sal stonden en dat
 In diech 176
 Binnen Raingstein
 Deden - 10 - augustus i 6 27

